សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et des Sciences Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២២ ដល់ ថ្ងៃទី២៣ កក្កដា ឆ្នាំ២០២២

ស្រាវជ្រាវដោយ៖

និស្សិតឈ្មោះ **កញ្ញា អ៊ែល សុភាព**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ៖

លោកជំទាវសាស្ត្រាចារ្យ **ម៉ឹយ ធីតា**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី ២២

ឆ្នាំសិក្សា ២០១៨

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២២

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ **អ៊ែល សុភាព** ជានិស្សិតបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រផ្នែកនីតិសាស្ត្រឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី២២ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៨ ដល់ឆ្នាំ២០២២ ។

នាងខ្ញុំសូមសម្តែងនូវការគោរព និងដឹងគុណជាទីបំផុតដល់លោកអ្នកមានគុណ លោកឪពុក **រៀម អ៊ែល** និងអ្នកម្តាយ **ទេព មុន្នី** ដែលបានបង្កើត ព្រមទាំងបំពេញករណីកិច្ចជាឪពុកម្តាយដ៏មានព្រហ្មវិហារធម៌សម្រាប់នាងខ្ញុំ និងអនុញ្ញាតឱ្យនាងខ្ញុំទទួលបានការសិក្សាអប់រំខ្ពង់ខ្ពស់រហូតដល់សាកលវិទ្យាល័យ ដោយលោកទាំងពីរតែងតែប្រៀនប្រដៅ អប់រំណែនាំ ជ្រោមជ្រែង គាំទ្រ ទំនុកបម្រុងទាំងប្រាក់ឧបត្ថម្ភ សម្ភារៈសិក្សា និងការផ្គត់ផ្គង់ផ្សេងៗជាច្រើនទៀត។ លោកទាំងពីរ ជាអ្នកមានគុណយ៉ាងលើសលប់គ្មានថ្ងៃកូនអាចបំភ្លេចបាន ទោះបីលោកទាំងពីរគ្មានវត្តមាននៅលើលោកនេះក៏ដោយ។ ចំពោះគុណូបការៈរបស់អ្នកមានគុណទាំងពីរ មានទំហំធំធេងគ្មានអ្វីប្រៀបផ្ទឹមបាន។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត លុយ ចណ្ណា** ជាសាកលវិទ្យាធិការនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច និងសាកលវិទ្យាធិការរង ក៏ដូចជាសាស្ត្រាចារ្យ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលលោកបានយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការបង្ហាត់បង្ហាញជាគំនិត ទស្សនៈ និងចំណេះដឹងល្អៗដល់និស្សិត និងបានផ្តល់ឱកាសឱ្យនាងខ្ញុំទទួលបានការសិក្សាអប់រំដ៏ល្អ។

សូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេសចំពោះលោកជំទាវសាស្ត្រាចារ្យ **ម៉ុយ ធីតា** ជាព្រឹទ្ធបុរសរងមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច និងជាទីប្រឹក្សាអមក្រសួងយុត្តិធម៌ ហើយជាសាស្ត្រាចារ្យណែនាំផ្ទាល់ដែលបានចំណាយពេលវេលាដល់មានតម្លៃដើម្បីផ្តល់ជាគំនិត យោបល់ និងបទពិសោធន៍ល្អៗ សម្រាប់ណែនាំតម្រង់ទិសឱ្យសារណានេះពោរពេញដោយខ្លឹមសារ និងអត្ថន័យប្រកបដោយភាពស៊ីជម្រៅ និងច្បាស់លាស់ ។

ឆ្លៀតក្នុងឱកាសនេះ នាងខ្ញុំសូមជូនពរសព្វសាធុការជូនចំពោះ ឯកឧត្តម សាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង លោក លោកស្រី ជាសាស្ត្រាចារ្យ និងមន្ត្រីបុគ្គលិកថ្នាក់ទាំងអស់ សូមទទួលបាននូវភាពជោគជ័យគ្រប់ភារកិច្ច និងសមប្រកបដោយពុទ្ធពរទាំង៤ ប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

អារម្ភកថា

ដោយមើលឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអាស៊ាន (ASEAN) នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៩៩ ជាផ្លូវការ មិនតែប៉ុណ្ណោះកម្ពុជាក៏បានចូលជាសមាជិកអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (WTO) នៅថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ហេតុនេះកម្ពុជាត្រូវតែមានភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវកាន់តែខ្ពស់។ ម្យ៉ាងទៀត ទាក់ទិនទៅនឹងសកម្មភាពទិញលក់ គឺជាផ្នែកមួយនៃវិស័យពាណិជ្ជកម្ម ហើយវាក៏ជាផ្នែកដ៏សំខាន់បំផុតបានន័យថាបើគ្មានសកម្មភាពលក់ទិញនោះទេ នោះក៏គ្មានសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម កើតឡើងដែរ។ ស្ថិតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃបរិបទនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន** បានពង្រីក និងពង្រឹងនៃការធ្វើពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេសដែលបានលើកទឹកចិត្តអ្នកវិនិយោគបរទេសឱ្យមកដាក់វិនិយោគទុននៅកម្ពុជា។ ហើយក៏បានបង្កលក្ខណៈអំណោយផល និងលក្ខខណ្ឌអនុគ្រោះទៅដល់អាជីវកម្មក្នុងស្រុកឱ្យមានសកម្មភាពលក់ទិញកាន់តែមម៉ាញឹក និងវិសាលភាពធំទូលាយដើម្បីរក្សាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចឱ្យមានចីរភាព។

តបទៅនឹងការរីកចម្រើននៃសេដ្ឋកិច្ច ហើយដោយយល់ឃើញអំពីភាពចាំបាច់ និងសារៈសំខាន់នៃសកម្មភាពលក់ទិញសព្វថ្ងៃនេះកាន់តែកើនឡើង ទើបនាងខ្ញុំបានជ្រើសរើសយកប្រធានបទស្តីពី **កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ** ជាចំណងជើងនៃសារណាបញ្ចប់ការសិក្សា ដើម្បីធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងរាល់គ្រប់ឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធដើម្បីឱ្យក្លាយជាសារណានេះឡើង។ លើសពីនេះទៅទៀត នាងខ្ញុំជឿជាក់យ៉ាងមុតមាំថា ស្នាដៃសារណានេះនឹងក្លាយជាឯកសារជំនួយស្មារតី និងឯកសារពិគ្រោះដល់អស់លោក លោកស្រី មិត្តនិស្សិត និងអ្នកសិក្សាជំនាន់ក្រោយ ដើម្បីទុកជាគំនិតពិចារណា សិក្សាស្វែងយល់ និងស្រាវជ្រាវបន្តទៅតាមតម្រូវការនានា។

ជាទីបញ្ចប់ នាងខ្ញុំសូមអធ្យាស្រ័យចំពោះកង្វះខាតដែលអាចកើតមានដោយអចេតនា ឬដោយប្រការណាមួយ និងសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការអាន និងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់អស់លោក លោកស្រី និងមិត្តនិស្សិតទាំងអស់។ ជាថ្មីម្តងទៀត ខ្ញុំសូមជូនពរដល់ អស់លោក លោកស្រី និងមិត្តនិស្សិត សមប្រកបដោយសេចក្តីសុខ និងសេចក្តីចម្រើនជានិច្ចនិរន្តរ៍។

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម..១

ជំពូកទី១

ការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

១.១. ដំណាក់កាលបុព្វ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ..៣

១.១.១. ការសន្យាលក់-ទិញ..៣

១.១.១.១. ការសន្យាលក់ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគី..៤

១.១.១.២. ការសន្យាទុកជាមុនដោយទ្វេភាគី (ឧបតោភាគី)...៥

១.១.២. ការលក់ដែលស្ថិតក្រោមការវិនិច្ឆ័យរបស់អ្នកទិញ...៧

១.១.២.១. ការលក់ដោយមានការភ្លក់សាក..៧

១.១.២.២. ការលក់ដោយការប្រើសាក..៨

១.២. លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ..៩

១.២.១. លក្ខណៈនៃកិច្ចសន្យាលក់..៩

១.២.១.១. កិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការព្រមព្រៀង...៩

១.២.១.២. កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី..៩

១.២.១.៣. កិច្ចសន្យាមុលា..៩

១.២.១.៤. កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឱ្យមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ..១០

១.២.១.៥. កិច្ចសន្យាដែលមានតម្លៃសមមូល...១០

១.២.២. កិច្ចសន្យាលក់ និងកិច្ចសន្យាដទៃទៀត..១០

១.២.២.១. ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើតម្លៃ..១០

១.២.២.២. ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើវត្ថុ...១០

១.២.២.៣. ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ...................................១០

១.៣. លក្ខខណ្ឌសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ..១១
១.៣.១. លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ..១១
១.៣.១.១. ការព្រមព្រៀង...១១
១.៣.១.២. សមត្ថភាព...១២
១.៣.១.៣. កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា...១៧
១.៣.២. លក្ខខណ្ឌទម្រង់...២៣

ជំពូកទី២

អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

២.១ សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់អ្នកលក់..២៥
២.១.១. សិទ្ធិរបស់អ្នកលក់..២៥
២.១.១.១. សិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា..២៥
២.១.១.២.សិទ្ធិទទួលផល..២៥
២.១.២. ករណីយកិច្ចរបស់អ្នកលក់...២៥
២.១.២.១. ករណីយកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ..២៥
២.១.២.២. ករណីយកិច្ចប្រគល់វត្ថុ...២៧
២.១.២.៣. ករណីយកិច្ចផ្ដល់ព័ត៌មាន..២៩
២.១.២.៤. ករណីយកិច្ចធានា...៣០
២.១.២.៥. ករណីយកិច្ចធានាការរំខាន..៣០
២.១.២.៦. ករណីយកិច្ចធានាចំពោះវិការៈ...៣១
២.២. សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់អ្នកទិញ...៣៤
២.២.១.សិទ្ធិរបស់អ្នកទិញ..៣៤
២.២.១.១. ការចរចាទាក់ទងនៅនឹងតម្លៃ..៣៤
២.២.១.២. សិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្ត..៣៥

២.២.២ ករណីយកិច្ចរបស់អ្នកទិញ..៣៥
២.២.២.១. ករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃ..៣៦
២.២.២.២. ទណ្ឌកម្មក្នុងការមិនគោរពករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃ....................................៣៧

ជំពូកទី៣

ទណ្ឌកម្មនៃការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ចនៅក្នុងកិច្ចសន្យា

៣.១. ការលុបចោលកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ..៣៨
៣.១.១. វិការៈនៃឆន្ទៈ...៣៨
៣.១.២. ការៈនៃវត្ថុ..៣៩
៣.២ ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ...៤០
៣.២.១. ការរំលាយតាមបញ្ញត្តិច្បាប់...៤១
៣.២.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយគូភាគី..៤៣
៣.៣. សំណងនៃការខូចខាត...៤៤
៣.៣.១. សំណងនៃការខូចខាតដែលកើតមកពីការមិនអនុវត្តករណីកិច្ច..........................៤៤
៣.៣.២. សំណងនៃការខូចខាតដោយសកម្មភាពអនីត្យានុកូល..................................៤៥
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន...៤៧
អនុសាសន៍..៤៩
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីផ្តើម

ដោយហេតុថាប្រទេសយើងមានសន្តិភាព និងស្ថេរភាពនយោបាយមានភាពរឹងមាំដែលជាហេតុបណ្តាលឱ្យសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសខ្មែរយើងបច្ចុប្បន្ននេះមានការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស។ ជាក់ស្តែងវិស័យចលនវត្ថុ និងអចលនទ្រព្យ គឺជាវិស័យមួយដែលបានជួយជម្រុយឱ្យសេដ្ឋកិច្ចជាតិកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ដោយសារតែមានការចូលខ្លួនមកវិនិយោគជាច្រើនពីសំណាក់ក្រុមហ៊ុនឯកជនជាតិ និងអន្តរជាតិលើវិស័យអចលនវត្ថុនេះនៅប្រទេសកម្ពុជាយើង ដូចជាការលក់ទិញដី អគារ ផ្ទះសំណង់នានា ជាដើម ។

យោងតាមការស្វែងយល់ផ្នែកផ្លូវច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ និងការលក់ទិញវត្ថុប្រជាពលរដ្ឋមួយចំនួនស្ទើតែគ្មានការយល់ដឹងអ្វីទាល់តែសោះអំពីកិច្ចសន្យាលក់ទិញនេះ ជាពិសេសសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ជាហេតុបង្កឱ្យកើតមានឡើងនូវទំនាស់នានានៅក្នុងសង្គម។ សម្រាប់បច្ចុប្បន្ននេះមិនមែនតែប៉ះពាល់តែភាគីនៃកិច្ចសន្យានោះទេ គឺពេលខ្លះអាចប៉ះពាល់ដល់តតិយជនដោយសារតែមុនការទិញលក់ ខ្លួនមិនបានសិក្សា ឬស្រាវជ្រាវអំពីប្រវត្តិវត្ថុនោះឱ្យបានច្បាស់លាស់សិននឹងសម្រេចចិត្តក្នុងការទិញ និងចុះកិច្ចសន្យាទិញលក់ នោះហើយក៏ជាកត្តាបណ្តាលឱ្យមានការជាន់គ្នានៃវត្ថុតែមួយផងដែរ ។ ដូច្នេះហើយបានជាមានចម្ងល់ និងសំណួរមួយចំនួនបានលើកឡើងថា តើអ្វីទៅជាកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ? តើកិច្ចសន្យាលក់-ទិញមានសុពលភាពនៅពេលណា? តើអ្នកទិញ និងអ្នកលក់ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចអ្វីខ្លះ? ក្នុងករណីដែលគូភាគីមិនអនុវត្តករណីយកិច្ច តើនឹងត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មដូចម្តេចខ្លះ?

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងចំណោទបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវខាងលើនេះ នាងខ្ញុំបានស្រាវជ្រាវយកមកសរសេរចងក្រងឡើងដោយមានគោលបំណងផ្តោតសំខាន់ទៅលើះ

- ស្វែងយល់អំពីដំណើរការនៃសញ្ញាណ និងប្រវត្តិការលក់ទិញនៅកម្ពុជា ។
- ស្វែងយល់អំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ។
- ស្វែងយល់អំពីការផ្ទេរសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ។
- លើកពីបញ្ហាប្រឈមដែលកើតមានឡើង និងស្វែងរកដំណោះស្រាយដ៏សមរម្យបន្ថែម។

ចំពោះការសិក្សាស្រាវជ្រាវសរសេរសារណានេះ ដែលមានប្រធានបទស្តីពីកិច្ចសន្យាទិញ-លក់ នាងខ្ញុំស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងពន្យល់ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍របស់សាកលវិទ្យាល័យ។ ការស្រាវជ្រាវនេះផ្តោតទាំងចលនវត្ថុ និងអលចនវត្ថុ ដោយឃើញថាអចលនវត្ថុមួយចំនួនដូចជាអចលនវត្ថុដែលមិនចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុដែលបានចុះបញ្ជី និងអចលនវត្ថុបានចុះបញ្ជីសិទ្ធិប្រត្យក្ស ដោយពេលវេលាមានដែនកំណត់ក្នុងការស្រាវជ្រាវ ដូច្នេះហើយបណ្តាលឱ្យការស្រាវជ្រាវមួយនេះបានត្រឹមតែ បទបញ្ញត្តិស្តីអំពីកិច្ចកាតព្វកិច្ច ការបង្កើតកិច្ចសន្យានៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ និងគោលការណ៍មួយចំនួនក្នុងច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ ។

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើប្រធានបទអ្វីមួយគឺពិតជាមានការលំបាកណាស់ ព្រោះនាងខ្ញុំត្រូវការចំណាយពេលវេលាច្រើន ចំណាយកម្លាំងកាយចិត្តក៏ដូចជាលុយកាក់ជាដើមជាពិសេសគឺត្រូវមានចំណង់ចំណូលចិត្ត និងការព្យាយាមបន្ថែមទៀតផងដែរ ទើបការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់យើងទទួលបានជោគជ័យ។ ទោះបីជាមានការលំបាកយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏នាងខ្ញុំនៅតែខិតខំតស៊ូព្យាយាមជម្នះឱ្យទាល់តែបាន ពីព្រោះថាការសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រធានបទនេះគឺពិតជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់នាងខ្ញុំ ដែលក្នុងនោះរួមមានដូចជា៖

- ទទួលបានចំណេះដឹងថ្មីៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ
- ទទួលបានប្រភពឯកសារជាច្រើនដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទ
- យល់ដឹងកាន់តែលម្អិតទៅលើប្រធានបទដែលបានសិក្សាស្រាវជ្រាវ
- ចេះធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងចំណុចខ្លាំង ខ្សោយ បញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយ
- ធ្វើឱ្យកាន់តែច្បាស់បន្ថែមទៀតអំពីការរៀបប្រយោគ ឃ្លាឃ្លោង អក្ខរាវិរុទ្ធ
- ទទួលបានបទពិសោធន៍ល្អៗជាមួយអ្នកមានចំណេះដឹង និងអ្នកមានបទពិសោធន៍។
- ពិសេសគឺបានបន្សល់ស្នាដៃទុកសម្រាប់សិស្ស និស្សិត បានសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្តទៀត។

ចំពោះវិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ នាងខ្ញុំបានខិតខំប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រជាច្រើនដើម្បីយកមកសរសេរសារណានេះឡើង ដែលក្នុងនោះរួមមានដូច៖

- ស្រាវនៅក្នុងបណ្ណាល័យច្បាប់
- ស្រាវជ្រាវតាមវេបសាយ
- ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧
- ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៦
- តាមការណែនាំពីសាស្ត្រាចារ្យណែនាំ ។

នៅក្នុងប្រធានបទស្តីពី កិច្ចសន្យាលក់-ទិញនេះ ដើម្បីធ្វើការបកស្រាយ និងឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរដែលបានចោទសួរនៅក្នុងចំណោទបញ្ហានៅក្នុងប្រធានបទស្តីពីកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ខាងលើឱ្យបានស៊ីជម្រៅហើយច្បាស់លាស់ក្នុងសារណានេះ នាងខ្ញុំនឹងធ្វើការបែងចែកជាបីជំពូករួមមាន៖

ជំពូកទី១ ការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី២ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី៣ ទណ្ឌកម្មនៃការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ចនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី ១

ការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី ១

ការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

១.១ ដំណាក់កាលមុន កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

មុននឹងបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ភាគីអាចរត់ទៅរកមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដើម្បីបង្កើតទំនាក់ទំនងមួយ ដែលអាចយកជាការបាន និងធានាបាននូវផលប្រយោជន៍របស់ភាគី ។

១.១.១.ការសន្យាលក់-ទិញ

មុននឹងធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចធ្វើការសន្យាលក់ ឬទិញជាមុនបាន។ ហើយការធ្វើការសន្យាលក់ ឬទិញជាមុននេះ ភាគច្រើនវាមានធាតុផ្សំសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យាលក់មួយ ឬច្រើនពុំទាន់កើតមានដូចជា៖

-ជួនកាលធាតុផ្សំសំខាន់ៗ នៃកិច្ចសន្យាលក់រួមមាន វត្ថុ តម្លៃ និងកាលបរិច្ឆេទ ដែលកំពុងត្រូវបានគេចរចាគ្នា។ ការចរចាដើម្បីចុះកិច្ចសន្យា ជាដំណាក់កាលមួយដែលក្នុងនោះភាគីនីមួយៗចាប់ផ្តើមធ្វើការពិភាក្សាពីការចុះកិច្ចសន្យាជាយថាហេតុក្នុងពេលអនាគត។ ដំណាក់កាលក្នុងពេលនេះ ភាគីនីមួយៗពុំទាន់ជាប់ចំណងកាតព្វកិច្ចនៅឡើយទេ ដោយហេតុថាពុំទាន់មានការសន្យានឹងគ្នានៅឡើយ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើជនណាម្នាក់បានចាប់ផ្តើមនៃការចរចាជាយូរមកហើយ តែបែរជាបញ្ឈប់ទៅវិញភ្លាមៗក្នុងចេតនាឱ្យជនម្នាក់ទៀតទទួលរងការខូចខាត នោះភាគីនឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវក្រៅកិច្ចសន្យា (ដែលជាអំពើអនីត្យានុកូល)។[1] ម្យ៉ាងទៀត នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការចរចារនេះ ភាគីម្ខាងក្នុងចំណោមភាគីនៃកិច្ចសន្យា (ជាទូទៅគឺអ្នកទិញ) ពុំទាន់សម្រេចចិត្តថាចុះកិច្ចសន្យាទេ ពោលគឺភាគីកំពុងតែពិចារណា។ បន្ទាប់មកផុតរយៈពេលនៃការពិចារណាមក ទើបភាគីសម្តែងឆន្ទៈរបស់ខ្លួនថាទិញ ឬមិនទិញ។ ការសន្យាបែបនេះ ត្រូវបានគេឱ្យឈ្មោះថា ការសន្យាលក់ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគី (**១.១.១.១**)។

-ដោយឡែកពេលខ្លះ ឬជួនកាលមានអ្នកទិញ និងអ្នកលក់បានព្រមព្រៀងគ្នារួចជាស្រេចទៅ លើវត្ថុ និងតម្លៃ។ ពោលគឺថាអ្នកលក់សន្យាថានឹងលក់ ហើយអ្នកទិញសន្យាថានឹងទិញ។ ប៉ុន្តែភាគីទាំងសងខាងមិនទាន់បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញជាស្ថានពរនៅឡើយទេ ពីព្រោះថានៅខ្វះធាតុផ្សំមួយចំនួនដែលច្បាប់ ឬគូភាគីចាត់ទុកថាមានសារៈសំខាន់ដូចជា ការអន្តរាគមន៍ពីអាជ្ញាធរសាធារណៈ ឬក៏ត្រូវការប្រគល់លុយគ្រប់ចំនួនជាដើម។ ដែលការសន្យាបែបនេះត្រូវបានគេឱ្យឈ្មោះថាការសន្យា លក់-ទិញជាមុនដោយទ្វេភាគី (**១.១.១.២**) ។

[1] មាត្រា ១២១ ក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ស្តីពីការទទួលខុសត្រូវក្នុងកិច្ចសន្យា និងក្រៅកិច្ចសន្យា ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៨៨

១.១.១.១. ការសន្យាលក់ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគី

ការសន្យាលក់ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគី ជាប្រតិបត្តិការដែលក្នុងនោះកម្មសិទ្ធិករនៃទ្រព្យ គឺអ្នកសន្យា សន្យាក្នុងរយៈពេលមួយជាកំណត់ថានឹងលក់ ឬទិញទ្រព្យណាមួយចំពោះបុគ្គលម្នាក់ទៀត គឺអ្នកទទួលផលពីការសន្យាក្នុងករណីដែលបុគ្គលនោះសម្រេចចិត្តថា ទិញ ឬលក់។

ក្នុងករណីដែលភាគីតែម្ខាងសន្យាជាមុនក្នុងការលក់ ឬទិញ នោះការលក់ទិញនេះនឹងមានអានុភាពចាប់តាំងពីពេលដែលភាគីម្ខាងទៀតបង្ហាញឆន្ទៈបំពេញការទិញ ឬលក់ចំពោះអ្នកសន្យានោះ។ តែប្រសិនបើអំឡុងពេលសម្រាប់ការបង្ហាញឆន្ទៈដែលបានលើកឡើងដូចចំណុចខាងលើនេះមិនត្រូវបានកំណត់ទេ អ្នកសន្យាជាមុនអាចកំណត់នូវអំឡុងពេលសមរម្យមួយ ហើយអាចដាស់តឿនឱ្យភាគីបង្ហាញឆន្ទៈថាព្រម ឬមិនព្រមនៃការទិញ ឬលក់នៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ។ ប្រសិនបើក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀតមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈនៅក្នុងអំឡុងពេលកំណត់ទេ ការសន្យាជាមុននោះត្រូវបាត់បង់អានុភាព។[2]

ការសន្យាលក់-ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគីផ្តល់ឱ្យភាគីម្ខាង គឺអ្នកទទួលផលពីការសន្យានូវជំរើសក្នុងរយៈពេលមួយជាកំណត់ ដែលភាគីនេះមានសិទ្ធិខុសពីភាគីម្ខាងទៀត គឺអ្នកសន្យាត្រង់ថា ភាគីនេះអាចសម្រេចចិត្តដោយសេរីថាទិញ ឬមិនទិញ ហើយថាលក់ ឬមិនលក់។ ជម្រើសនេះហើយដែលកំណត់ថា ការសន្យាដែលភាគីម្ខាងបានធ្វើជាការសន្យាលក់ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគី។

ក. ការសន្យា

- **អ្នកសន្យា**

អ្នកសន្យាត្រូវរក្សាការសន្យារបស់ខ្លួនក្នុងអំឡុងពេល ដែលទុកឱ្យអ្នកទទួលផលពីការសន្យាដើម្បីបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ។ ផុតរយៈពេលនេះ ប្រសិនបើអ្នកទទួលផលពីការសន្យាមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈណាមួយទេ នោះនាំឱ្យការសន្យានោះលែងមានអានុភាព។ ជាទូទៅរយៈពេលដែលទុកឱ្យអ្នកទទួលផលពីការសន្យាដើម្បីបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ខ្លួនត្រូវបានកំណត់ដោយភាគី ។ ប៉ុន្តែមានពេលខ្លះ គូភាគីមិនបានកំណត់រយៈពេលដូចខាងលើនេះទេ ហេតុនេះដើម្បីដោះស្រាយនូវបញ្ហានេះ គេតម្រូវឱ្យមានការដាស់តឿនដោយអ្នកសន្យាចំពោះអ្នកទទួលផលពីការសន្យាថាព្រមទិញ ព្រមលក់ ឬមិនព្រមនោះ។

- **អ្នកទទួលផលពីការសន្យា**

អ្នកទទួលផលពីការសន្យា មិនស្ថិតក្រោមអំណាចនៃការសន្យាទេ ពោលគឺភាគីអាចសម្រេចដោយសេរីថាទិញ ឬមិនទិញ។ ស្តែងចេញពីចំណុចនេះ អ្នកទទួលផលពីការសន្យា ទទួលបានតែសិទ្ធិបាតិបុគ្គលប៉ុណ្ណោះ

[2] មាត្រា ៥១៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ទៅលើអ្នកសន្យា បានសេចក្តីថា វាជាសិទ្ធិទាមទារឱ្យមាន ការលក់ ឬទិញ។ ផ្ទុយទៅវិញអ្នកទទួលផលពីការសន្យាមិនទទួលបាននូវសិទ្ធិប្រត្យក្សទៅលើវត្ថុជាប់ការសន្យានោះទេ ហេតុនេះអ្នកទទួលផលពីការសន្យាមិនអាចសំអាងពីការសន្យាដើម្បីប្រឆាំងទៅនឹងតតិយជនបានទេ។ ប៉ុន្តែអ្នកទទួលផលពីការសន្យាអាចធ្វើអនុប្បទានការសន្យានោះ ទៅឱ្យតតិយជនបាន លើកលែងតែការសន្យាទុកជាមុននោះបានចែងផ្ទុយពីនេះ។

ខ. ការប្រើប្រាស់នូវជម្រើស

អ្នកទទួលផលពីការសន្យាទុកជាមុន អាចសម្រេចចិត្តថាព្រមទិញ ឬមិនព្រមទិញ លក់ ឬមិនព្រមលក់។ ការបង្ហាញឆន្ទៈនេះ អាចត្រូវបានធ្វើឡើងរហូតដល់ផុតពេលដែលទុកសម្រាប់ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ។ ការបង្ហាញឆន្ទៈវិជ្ជមានធ្វើឱ្យការសន្យាលក់-ទិញជាមុនដោយឯកតោភាគីក្លាយជាកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ដែលវាកំណត់ពីកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកលក់ ហើយធ្វើឱ្យកើតមានកាតព្វកិច្ចចំពោះអ្នកទិញ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកទទួលផលពីការសន្យានៅស្ងាត់ស្ងៀមមិនព្រមផ្តល់ចម្លើយក្នុងអំឡុងពេលសម្រាប់បង្ហាញឆន្ទៈ នោះអ្នកទទួលផលពីការសន្យាត្រូវបានគេសន្មតថាបាន បដិសេធមិនព្រមទិញ ហើយនាំឱ្យការសន្យាទុកជាមុនត្រូវបាត់បង់អានុភាព។ ការសន្យាដែលគ្មានកំណត់រយៈពេលដើម្បីធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈបំពេញការលក់ នោះអ្នកសន្យាត្រូវធ្វើការដាស់តឿនដល់អ្នកទទួលផលអំពីការសន្យាឱ្យបង្ហាញឆន្ទៈដោយទុករយៈពេលមួយសមស្រប។ ប្រសិនបើអ្នកទទួលផលពីការសន្យានៅស្ងៀមស្ងាត់មិនឆ្លើយនោះភាពស្ងាត់ស្ងៀមចាត់ទុកថាជាការបដិសេធមិនចុះកិច្ចសន្យា។

១.១.១.២. ការសន្យាទុកជាមុនដោយទ្វេភាគី (ឧបតោភាគី)

ការសន្យាទុកជាមុនដោយទ្វេភាគី មិនផ្តល់ឱ្យអ្នកទិញ ឬអ្នកលក់នូវជម្រើសទេ ព្រោះថាគូភាគីនៃការសន្យាបានផ្តល់ការព្រមព្រៀងរួចជាស្រេចទៅលើកិច្ចសន្យា។ គូភាគីនៃការសន្យាទុកជាមុនអាចធ្វើអនុប្បទានឋានៈរបស់ខ្លួននៅក្នុង ការសន្យាឱ្យតតិយជនបាន លើកលែងតែគូភាគីបានចែងខ មិនឱ្យធ្វើអនុប្បទាន ឬមួយអនុប្បទានមិនអាចធ្វើកើតតាមលក្ខណៈនៃកិច្ចសន្យា។

ក. ការលក់ដោយមានលក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនាពេលអនាគតហើយដែលមិនទៀងទាត់។ ហើយការសន្យាទុកជាមុនបង្កើតឱ្យមានការលក់ដោយមានដាក់លក្ខខណ្ឌនៅពេលគូភាគីបានផ្តល់ការយល់ព្រមជាស្ថាពរលើចំណុចសំខាន់ៗនៃកិច្ចសន្យា នាំឱ្យការបង្កើតកិច្ចសន្យាលែងស្ថិតនៅក្រោមឆន្ទៈ របស់គូភាគីម្ខាងទៀត។ មានន័យថាការបង្កើតកិច្ចសន្យាត្រូវបានស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាដែលភាគីបានចែង។ ជាទូទៅ ច្បាប់សារធាតុបានបញ្ញត្តិឱ្យបង្កើតនូវកិច្ចសន្យាដែលមានស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌណាមួយដែលទទួលស្គាល់ដោយអាជ្ញាធរសាធារណៈ។ ឧទាហរណ៍៖ កិច្ចសន្យា

លក់ទិញអចលនវត្ថុ គឺត្រូវតែធ្វើជាលិខិតយថាភូត[3] និងមានការទទួលស្គាល់ដើម្បីចុះបញ្ជីដោយមន្ត្រីសុរិយោដី ក៏ដូចជាកិច្ចសន្យាលក់ ទិញ ភាគហ៊ុន ជាអាទិ៍។

ខ. ការលក់ដោយមានកំណត់អំឡុងពេល

ក្នុងករណីខ្លះ គូភាគីនៃការសន្យាលក់-ទិញដោយទ្វេភាគី (**ឧបតោភាគី**) កំណត់ថានឹងមានអានុភាព ចាប់ពីពេលដែលមានការបង្ហាញឆន្ទៈបន្ថែមតាមរយៈលិខិតយថាភូត ឬតាមរយៈការប្រគល់ប្រាក់គ្រប់ចំនួនទៅឱ្យអ្នកលក់។

អំឡុងពេលនេះ ជាអំឡុងពេលដែលបង្អង់នូវការអនុវត្តកិច្ចសន្យាហើយអំឡុងពេលនេះត្រូវបានកំណត់ដោយកិច្ចសន្យា ឬតាមរយៈហេតុការណ៍ណាមួយ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការដែលគូភាគីធ្វើយ៉ាងដូច្នេះ គឺដើម្បីៈ

- ទុកពេលវេលាសម្រាប់ឱ្យការលក់មានសុពលភាពទៅតាមច្បាប់ ហើយធានានូវការអនុវត្តកិច្ចសន្យាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

- ធានាបាននូវការការពារចំពោះអ្នកលក់ ក្នុងករណីដែលអ្នកទិញមិនទាន់បង់ប្រាក់គ្រប់ចំនួន។

គ. ការបង់ប្រាក់កក់

ដើម្បីជាការតបស្នងទៅនឹងការថែរក្សានូវការសន្យា អ្នកទទួលផលពីការសន្យាអាចបង់ប្រាក់កក់ទៅឱ្យអ្នកសន្យា ហើយប្រសិនបើអ្នកទទួលផលពីការសន្យាបង្ហាញឆន្ទៈថាមិនព្រមទិញ នោះប្រាក់កក់ត្រូវធ្លាក់ទៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកសន្យា។

បើអ្នកទិញបានបង់ប្រាក់កក់ទៅឱ្យអ្នកលក់ អ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយសងប្រាក់ស្មើនឹងពីរដងនៃប្រាក់កក់នេះមកវិញបានដែរ។ ប៉ុន្តែភាគីមិនអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបានឡើយ ក្រោយពេលភាគីម្ខាងទៀតបានចាប់ផ្តើមអនុវត្តហើយ។[4] ចំពោះតួនាទីនៃប្រាក់កក់មានដូចជា បញ្ជាក់នូវការបង្កើតកិច្ចសន្យា (ប្រាក់បញ្ជាក់កិច្ចសន្យា), ឋបនីយនូវសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា (ប្រាក់សម្រាប់រំលាយកិច្ចសន្យា), រឹបអូសយកប្រាក់កក់ក្នុងករណីដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច (យកប្រាក់មកធ្វើជាប្រាក់ធានាសំណងក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា ឬប្រាក់កក់ធានាសំណងក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យា) ជាដើម។ មាត្រានេះមានអត្ថន័យបកស្រាយថា ជាគោលការណ៍ប្រាក់កក់ គឺជាប្រាក់កក់សម្រាប់រំលាយកិច្ចសន្យាដែលមិនមែនជាប្រាក់កក់ធានាសំណងក្នុងករណីបំពានកិច្ចសន្យានោះទេ។

[3] មាត្រា ៣៣៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[4] មាត្រា ៥១៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ក្នុងករណីដែលមានការបង់ និងទទួលប្រាក់នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យា មានបញ្ហាមួយក្នុងការបកស្រាយថា តើប្រាក់នោះជាប្រាក់កក់ ឬជាប្រាក់មួយភាគនៃថ្លៃលក់នោះ ឬយ៉ាងណា? មានការបកស្រាយធ្វើឡើងទៅតាមទំនៀមទម្លាប់នៃកិច្ចការជំនួញ។ ការចាប់ផ្ដើមអនុវត្ត គឺមិនមែនត្រឹមតែជាករណីដែលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមួយភាគប៉ុណ្ណោះទេ គឺរាប់បញ្ចូលក្នុងករណីដែលធ្វើសកម្មភាពចាំបាច់ដើម្បីផ្ដល់ការអនុវត្តដែលអាចដឹងច្បាស់។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីដែល អ្នកលក់ ឬអ្នកទិញតែម្ខាងបានចាប់ផ្ដើមអនុវត្ត ក៏មានបញ្ហាមួយត្រង់ថា តើភាគីដែលបានចាប់ផ្ដើមអនុវត្ត អាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន ឬមិនបាន? បញ្ញត្តិនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី គឺមានគោលបំណងកុំឱ្យមានការខូចប្រយោជន៍របស់ភាគីដែលបានចាប់ផ្ដើមអនុវត្ត។ ហេតុដូច្នេះ អាចបកស្រាយថា ការរំលាយដោយភាគីដែលបានចាប់ផ្ដើមអនុវត្តអាចត្រូវបានទទួលស្គាល់ លើកលែងតែមានកាលៈទេសៈពិសេស។

១.១.២. ការលក់ដែលស្ថិតក្រោមការវិនិច្ឆ័យរបស់អ្នកទិញ

នៅក្នុងការលក់ដែលស្ថិតក្រោមការវិនិច្ឆ័យរបស់អ្នកទិញ ការព្រមព្រៀងរបស់អ្នកទិញ ឬការកំណត់វត្ថុស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយវិធានមួយ ពោលគឺអ្នកទិញមានលទ្ធភាពយល់ព្រម ឬបដិសេធមិនទិញទំនិញនៅក្រោមការវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួន។ ជាទូទៅ វិធាននេះអនុវត្តនៅក្នុងការលក់ចលនវត្ថុ។ ការលក់ដែលស្ថិតក្រោមការវិនិច្ឆ័យរបស់អ្នកទិញមានពីរប្រភេទគឺ ការលក់ដោយមានការភ្លក់សាក (**១.១.២.១**) និងការលក់ដោយមានការប្រើសាក (**១.១.២.២**)។

១.១.២.១. ការលក់ដោយមានការភ្លក់សាក

ការលក់ដោយមានការភ្លក់សាក ជាការលក់វត្ថុ(ទំនិញ) ដែលនឹងមានអានុភាពបន្ទាប់ពី អ្នកទិញបានភ្លក់សាកហើយយល់ព្រម។ យ៉ាងណាមិញ ការលក់របស់ណាដែលមានទំនៀមទម្លាប់ តម្រូវឱ្យមានការភ្លក់សាកមុននឹងទិញ ដូចជាការលក់ផលិតផល ចំណីអាហារ ផ្លែឈើជាអាទិ៍។

មុននឹងចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញ អ្នកទិញត្រូវបានគេផ្ដល់លទ្ធភាពឱ្យធ្វើការវិនិច្ឆ័យតាមរយៈ ការភ្លក់សាកទៅលើគុណភាពនៃទំនិញជាមុនសិន។ ការយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រមជាសិទ្ធិផ្ដាច់មុខរបស់អ្នកទិញបានសេចក្ដីថា ការបង្កើតកិច្ចសន្យាចិតនៅលើការភ្លក់សាករបស់អ្នកទិញ។ កិច្ចសន្យា នឹងបង្កើតអានុភាពនៅពេលអ្នកទិញបានយល់ព្រម បន្ទាប់ពីការភ្លក់សាករួចហើយ។[5] ចំពោះការ លក់-ទិញវត្ថុដែលមានទំនៀមទម្លាប់អ្នកទិញភ្លក់សាកមុននឹងទិញនោះទោះបីជាគ្មានការសន្យាជាក់លាក់នូវការភ្លក់សាកនេះក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យានេះមិនត្រូវបង្កើតឡើងភ្លាមដោយត្រឹមតែមានការព្រមព្រៀងអំពីវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុ និងថ្លៃលក់ប៉ុណ្ណោះទេ គឺកិច្ចសន្យានេះនឹងត្រូវបានបង្កើតនៅពេលដែលអ្នកទិញបានភ្លក់សាក ហើយយល់ព្រមទិញ។ ការយល់ព្រមរបស់អ្នកទិញអាចត្រូវបាន

[5] មាត្រា ៥១៩ កថាខណ្ឌទី ១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ផ្តល់ក្នុងអំឡុងពេលមួយជាកំណត់ដែលអ្នកលក់បានផ្តល់ជូន។ ផុតរយៈពេលនេះ ប្រសិនបើអ្នកទិញនៅស្ងៀមមិនបង្ហាញឆន្ទៈ ទង្វើនេះចាត់ទុកថា អ្នកទិញបដិសេធមិនធ្វើកិច្ចសន្យា។ ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងករណីដែលមិនបានកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់អ្នកទិញដើម្បីយល់ព្រម អ្នកលក់អាចដាស់តឿនឱ្យអ្នកទិញឆ្លើយច្បាស់អំពីការយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រមដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យបាន។ តែក្នុងករណីដែលអ្នកទិញមិនបានឆ្លើយច្បាស់ក្នុងអំឡុងពេលនោះត្រូវចាត់ទុកថាអ្នកទិញបដិសេធក្នុង ការធ្វើកិច្ចសន្យា។

១.១.២.២. ការលក់ដោយការប្រើសាក

ការលក់ដោយការប្រើសាកផ្តល់ឱ្យអ្នកទិញមានលទ្ធភាពប្រើសាកនូវទ្រព្យដែលលក់ ដើម្បីវិនិច្ឆ័យអំពីគុណភាពរបស់វា។ ទង្វើបែបនេះជារបៀបមួយដែលគូភាគីជាអ្នកកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ឬដែលទំនៀមទម្លាប់តម្រូវឱ្យធ្វើ។ ប្រសិនបើការសាកល្បងផ្តល់នូវលទ្ធផលជាទីពេញចិត្ត អ្នកទិញត្រូវយល់ព្រមទទួលយកនូវទំនិញ ដែលករណីនេះវាខុសពីការលក់ដោយមានការភ្លក់សាក គឺអ្នកទិញមិនមានអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិទេ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការភ្លក់សាកអាចធ្វើឡើងដោយភ្លាមៗ រីឯការប្រើសាកទាមទារនូវរយៈពេលមួយជាកំណត់។

កិច្ចសន្យានេះទាមទារឱ្យអ្នកទិញបានប្រើប្រាស់ជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេលប្រើសាក និងលទ្ធភាពដែលអ្នកទិញអាចបដិសេធក្នុងករណីដែលការប្រើសាកមិនគួរជាទីពេញចិត្ត។ ក្នុងរយៈពេលប្រើសាកអ្នកទិញត្រូវប្រើប្រាស់វត្ថុនោះឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។ ប្រសិនបើអ្នកទិញបានយល់ព្រមក្នុងអំឡុងពេលប្រើសាក ឬមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈណាមួយក្រោយអំឡុងពេលនោះទេ ពោលគឺអំឡុងពេលប្រើសាក បានកន្លងហួសកិច្ចសន្យាលក់-ទិញនឹងបង្កើតអានុភាព។ តែផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើក្នុងករណីដែលអ្នកទិញបដិសេធមិនទទួលវត្ថុ ដែលជាកម្មវត្ថុកិច្ចសន្យាលក់-ទិញត្រូវចាត់ទុកថា មិនត្រូវបានបង្កើតឡើយ។[6]

ក្នុងករណីដែលមិនបានកំណត់អំឡុងពេលប្រើសាកនៅក្នុងកិច្ចសន្យា អ្នកលក់អាចដាស់តឿនឱ្យអ្នកទិញឆ្លើយឱ្យច្បាស់អំពី ការយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រម ដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យបាន។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកទិញមិនបានឆ្លើយច្បាស់ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ហើយបន្តប្រើសាកវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានោះត្រូវចាត់ទុកថា អ្នកទិញបានយល់ព្រម។[7]

ឧទាហរណ៍៖ ករណីលក់-ទិញនាវាចាស់ ក្នុងករណីដែលបានធ្វើកិច្ចសន្យាទិញនេះ ដោយមានលក្ខខណ្ឌឱ្យអ្នកទិញប្រើសាកសិន ហើយបើបានដឹងថាមានលទ្ធផលល្អតាមការសង្ឃឹមរបស់ខ្លួន នោះទើបសម្រេចចិត្តទិញវត្ថុនោះ។ ហើយកិច្ចសន្យានេះមិនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយគ្រាន់តែបានព្រមព្រៀងគ្នាអំពីវត្ថុ

[6] មាត្រា ៥២០ កថាខណ្ឌទី១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[7] មាត្រា ៤២០ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ដែលជាកម្មវត្ថុ និងថ្លៃលក់-ទិញនោះទេ គឺបង្កើតឡើងនៅពេល ដែលអ្នកទិញបានប្រើ ហើយយល់ព្រមទិញ។ ក៏ប៉ុន្តែ បើអ្នកទិញបានប្រើសាកហើយ តែមិនបានឆ្លើយតបមកថា ទិញ ឬមិនទិញ ហើយបន្តប្រើសាកទៀត នោះគេចាត់ទុកថាកិច្ចសន្យាលក់ទិញនេះមានអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ហើយ។

១.២. លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

សកម្មភាពលក់ទិញជាកិច្ចសន្យាដែលបុគ្គលម្នាក់មានករណីយកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុមួយ ឬសិទ្ធិផ្សេងទៀតលើទ្រព្យសម្បត្តិឱ្យទៅបុគ្គលម្ខាងទៀតដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវប្រគល់ ថ្លៃជាប្រាក់ ឬសិទ្ធិនោះមកវិញ។[៥]

១.២.១. លក្ខណៈនៃកិច្ចសន្យាលក់

ស្តែងចេញពីនិយមន័យនៃកិច្ចសន្យាខាងលើ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញមានលក្ខណៈ ៥យ៉ាងគឺ កិច្ចសន្យាផ្អែកលើការព្រមព្រៀង (**១.២.១.១**) កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី (**១.២.១.២**) កិច្ចសន្យាមុលា (**១.២.១.៣**) កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឱ្យមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ(**១.២.១.៤**) និងកិច្ចសន្យាដែលមានសមមូល (**១.២.១.៥**)។

១.២.១.១. កិច្ចសន្យាដែលផ្អែកលើការព្រមព្រៀង

កិច្ចសន្យាលក់-ទិញអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនទាន់ទាមទារនូវលក្ខណៈជាទម្រង់ណាមួយទេ ដើម្បីលក្ខណៈសុពលរបស់វា។ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅពេលដែលអ្នកលក់ និងអ្នកទិញបានព្រមព្រៀងគ្នាលើវត្ថុដែលលក់ និងលើតម្លៃ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីខ្លះដើម្បីឱ្យកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព ច្បាប់តម្រូវឱ្យមានការគោរពនូវលក្ខណៈផ្សេងទៀតក្រៅពីការព្រមព្រៀង ដូចជាកិច្ចសន្យាលក់អចលនវត្ថុ។ ចំពោះការលក់ប្រភេទនេះ ច្បាប់តម្រូវឱ្យកិច្ចសន្យាត្រូវតែធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងតាមទម្រង់លិខិតយថាភូតដែលធ្វើដោយអាជ្ញាធរ មានសមត្ថកិច្ចហើយត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅអង្គភាពសុរិយោដី។

១.២.១.២. កិច្ចសន្យាទ្វេភាគី

កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ បង្កើតបន្ទុកទៅលើភាគីទាំងសងខាងនៃកិច្ចសន្យា បានសេចក្តីថា អ្នកលក់មានកាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលលក់ រីឯអ្នកទិញត្រូវប្រគល់ប្រាក់។

១.២.១.៣. កិច្ចសន្យាមុលា

កិច្ចសន្យាលក់មិនស្តែងចេញនូវឆន្ទៈធ្វើអំណោយទេ ព្រោះថាផលប្រយោជន៍ដែលភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាផ្តល់ទៅឱ្យភាគីម្ខាងទៀតធ្វើឡើងដើម្បីចង់បាននូវតម្លៃតបស្នងត្រឡប់មកវិញ។

[៥] មាត្រា ៥១៥ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

១.២.១.៤. កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឱ្យមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ

នៅពេលដែលគូភាគីនៃកិច្ចសន្យាព្រមព្រៀងរួចស្រេចទៅលើលក្ខខណ្ឌសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា កិច្ចសន្យាកើតមានឡើង ហើយធ្វើឱ្យមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិភ្លាមទៅឱ្យអ្នកទិញ បើទោះបីជាអ្នកទិញមិនទាន់បានកាន់កាប់វត្ថុនោះក៏ដោយ។

១.២.១.៥. កិច្ចសន្យាដែលមានតម្លៃសមមូល

នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ គឺកាតព្វកិច្ចធ្លាក់ទៅលើគូភាគីទាំងសងខាងដែលមានតម្លៃសមមូលគ្នា។ ដោយសារលក្ខណៈនេះហើយ ទើបក្នុងលក្ខណៈដែលតម្លៃនៃតាវកាលិកធ្វើមិនសមស្របនឹងតាវកាលិកតបភាគីដែលរងគ្រោះអាចប្តឹងបដិសេធកិច្ចសន្យានោះបាន។

១.២.២. កិច្ចសន្យាលក់ និងកិច្ចសន្យាដទៃទៀត

១.២.២.១.ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើតម្លៃ

កិច្ចសន្យាលក់ និងប្រទានកម្មនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ធាតុផ្សំរបស់វាគឺ តម្លៃនៃវត្ថុដែលលក់។ តម្លៃនេះហើយដែលធ្វើឱ្យមានលក្ខណៈខុសពីកិច្ចសន្យាធ្វើអំណោយ ព្រោះថានៅក្នុងកិច្ចសន្យាធ្វើអំណោយ ទាយក ឬអ្នកធ្វើអំណោយមានឆន្ទៈយ៉ាងពិតប្រាកដក្នុងការឱ្យ ឬផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនូវវត្ថុណាមួយទៅឱ្យបដិគ្គាហក ឬអ្នកទទួលអំណោយដោយមិនទាមទារថ្លៃវត្ថុនោះត្រឡប់មកវិញទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ អ្នកលក់ផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុ ឬសិទ្ធិណាមួយទៅឱ្យអ្នកទិញ ដោយតម្រូវឱ្យអ្នកទិញផ្តល់តម្លៃតបស្នងមកខ្លួនវិញ ពោលគឺប្រគល់ថ្លៃនៃវត្ថុ ឬសិទ្ធិនោះមកឱ្យខ្លួនវិញ។

១.២.២.២. ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើវត្ថុ

កិច្ចសន្យាលក់ និងកិច្ចសន្យាសហគ្រាសគឺមានលក្ខណៈខុសគ្នា។ ចំពោះកិច្ចសន្យាសហគ្រាសជាកិច្ចសន្យា ដែលបុគ្គលមួយទទួលបន្ទុកធ្វើការងារអ្វីមួយឱ្យបុគ្គលមួយទៀតដោយយកតម្លៃសមស្របនឹងទំហំនៃការងារនោះ។ បើយើងនិយាយតាមន័យសាមញ្ញ កិច្ចសន្យានេះជាកិច្ចសន្យាលក់កម្លាំងពលកម្ម។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងន័យគតិយុត្ត កាលណាយើងនិយាយពីកិច្ចសន្យាលក់គឺលក់នូវវត្ថុ ឬសិទ្ធិណាមួយមិនមែនលក់កម្លាំងពលកម្មនោះទេ។

១.២.២.៣. ការបែងចែកកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ

កិច្ចសន្យាលក់ និងកិច្ចសន្យាជួលក៏មានលក្ខណៈខុសគ្នាផងដែរ។ ការជួលជាកិច្ចសន្យាដែលអ្នកជួលសន្យាថា នឹងផ្តល់ទៅឱ្យអ្នកទទួលជួលនូវវត្ថុណាមួយដើម្បីប្រើប្រាស់ជាបណ្តោះអាសន្ន ដោយតម្រូវឱ្យបង់ថ្លៃនៃការជួលវត្ថុនោះឱ្យអ្នកជួល ដោយផ្អែកតាមនិយមន័យនេះ ការជួលពីការលក់ផលដែលទាញចេញពីវត្ថុ។ កិច្ចសន្យាជួលមានលក្ខណៈខុសពីកិច្ចសន្យាលក់ត្រង់ថា ការជួលមិនផ្តល់នូវសិទ្ធិ កម្មសិទ្ធិ លើវត្ថុ ដែលជួលទេ ពោល

គឺគ្រាន់តែផ្តល់នូវការប្រើប្រាស់លើវត្ថុជាបណ្តោះអាសន្នតែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកឯកិច្ចសន្យាលក់ គឺធ្វើឱ្យអ្នកទិញជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ។

១.៣. លក្ខខណ្ឌសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជាគោលការណ៍ ដើម្បីឱ្យកិច្ចសន្យាលក់-ទិញមានសុពលភាពទៅបាននោះលុះត្រាតែ ការលក់-ទិញនោះបានគោរពទៅតាមលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ (**១.៣.១**) និងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ (**១.៣.២**) ។

១.៣.១. លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ

ដូចកិច្ចសន្យាដទៃទៀតដែរ ការលក់យកជាការបានលុះត្រាតែ ជាកិច្ចសន្យាកើតចេញពី ការព្រមព្រៀង (**១.៣.១.១**) កើតចេញពីជនមានសមត្ថភាព (**១.៣.១.២**) និងកើតចេញពីកម្មវត្ថុមួយដ៏ពិតប្រាកដ (**១.៣.១.៣**) ។

១.៣.១.១. ការព្រមព្រៀង

កិច្ចសន្យាលក់ទិញ អាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នារវាងភាគីទាំងសងខាងតែប៉ុណ្ណោះ លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានបញ្ញត្តិពិសេសក្នុងច្បាប់។[9] ទាំងអ្នកលក់ និងអ្នកទិញត្រូវមានការព្រមព្រៀងគ្នាមួយដោយពិតប្រាកដ ពោលគឺមិនមានវិការៈនៃការព្រមព្រៀង[10] ឡើយដូចជាការភាន់ច្រឡំ; ការឆបោក; ការផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិត; ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព; ការគម្រាមកំហែង; អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ; បបនីយផ្លូវចិត្ត; ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតជាដើម។ ហើយប្រសិនបើមានវិការៈនៃការព្រមព្រៀង នោះនឹងនាំឱ្យកិច្ចសន្យាលក់ទិញត្រូវបានលុបចោលតាមអំពើនោះ។

ដូចនេះ កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ត្រូវកើតចេញពីការព្រមព្រៀង។ ជាគោលការណ៍ច្បាប់ហាមឃាត់នូវការបំពានទៅលើសិទ្ធិបដិសេធមិនលក់ ឬទិញ បើទោះបីជាការលក់ទិញនោះមានការសំខាន់យ៉ាងណាក៏ដោយ។ តែចំណុចនេះ មិនត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យទិញមិនមានដែនកំណត់ និងតាមសភាពជាក់ស្តែងនោះទេ។ គោលកាណ៍នេះមិនមានលក្ខណៈដាច់ខាតទេព្រោះថាមានទំនិញមួយចំនួនដែលយើងត្រូវតែទិញ ជាចាំបាច់សម្រាប់ការរស់រានមានជីវិត។ ផ្ទុយទៅវិញ ការមិនត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យលក់មានដែនកំណត់ ដូចជាការលក់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលម្ចាស់បំណុលបានរឹបអូសដើម្បីសងបំណុល។

កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ត្រូវបានគេបង្កើតឡើងតាមរយៈការជួបគ្នា នៃការព្រមព្រៀងរបស់អ្នកលក់ និងអ្នកទិញ។ ការមិនឯកភាពគ្នារវាងភាគីទាំងពីររារាំងមិនឱ្យកិច្ចសន្យាលក់កើតមានឡើងប្រសិនបើ ការមិនឯកភាពនេះផ្តោតទៅលើធាតុផ្សំសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា។ ហើយនៅក្នុងការលក់មួយចំនួន ការព្រមព្រៀងរបស់អ្នកលក់មិន

---

[9] មាត្រា ៥១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[10] មានកំណត់ចាប់ពីមាត្រា ៣៤៥ ដល់ ៣៥៥ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ទាន់បង្កើតអានុភាពភ្លាមៗទេ។ ជាគោលការណ៍ កិច្ចសន្យាលក់ត្រូវបានគេដាក់ឱ្យចូលជាធរមានបន្ទាប់ពីផុតរយៈពេលដែលច្បាប់តម្រូវ ហើយរយៈពេលនេះអាចជារយៈពេលសម្រាប់ការពិចារណា ឬរយៈពេលសម្រាប់ការដកការព្រមព្រៀង ដូចជាការលក់ទិញដែលមានលក្ខខណ្ឌ ការលក់ទិញដែលកំណត់អំឡុងពេល និងការលក់-ទិញដែលត្រូវបង់ប្រាក់កក់ជាដើម។ល។

១.៣.១.២. សមត្ថភាព

រូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គលទាំងឡាយអាចលក់ ឬទិញបាន លើកលែងតែក្នុងករណីដែលច្បាប់ហាមឃាត់។[11] ពោលគឺជនទាំងអស់នោះទោះបីជារូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គល ឬជាជនបរទេសក៏ដោយ ក៏អាចបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញក្នុងនាមជាអ្នកលក់ ឬអ្នកទិញបាន។ វាក្យលែងតែក្នុងករណីដែលហាមឃាត់ដែលមានបញ្ញត្តិនៅមាត្រា ៥២៥ កថាខណ្ឌទី ១ និងមាត្រា ៥២៦ កថាខណ្ឌទី ២ និងព្រមទាំងមានកំណត់ដោយច្បាប់ពិសេស។

ជាទូទៅ បុគ្គលត្រូវបានគេបែងចែកជាពីររួមមានដូចខាងក្រោម៖

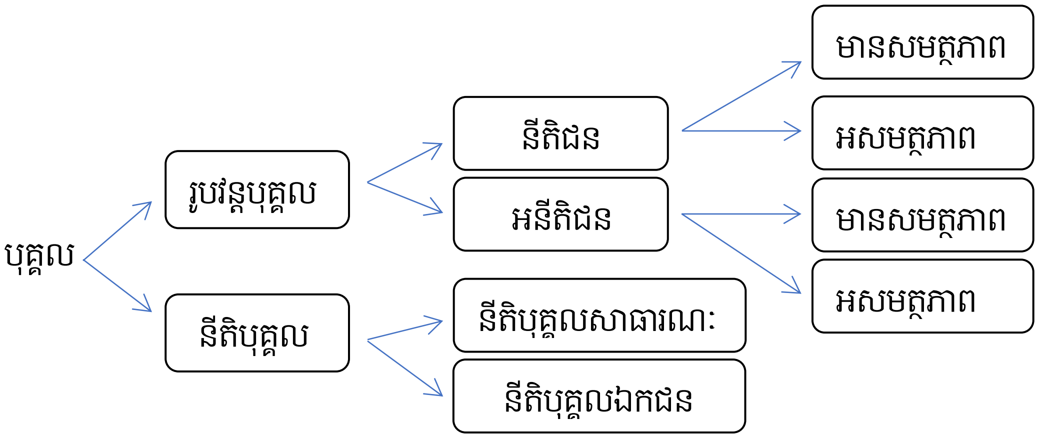

ក. រូបវន្តបុគ្គល

ជាគោលការណ៍ រូបវន្តបុគ្គលបានបែងចែកជា ២៖

នីតិជន៖ សម្តៅលើជនដែលត្រូវបានកំណត់ថា ជាជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៨ ចាំឡើងទៅ ហើយមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើអ្វីមួយតាមផ្លូវច្បាប់។ ប៉ុន្តែទោះជានីតិជនក៏ដោយ អាចជាអសមត្ថជនផងដែររួមមាន៖ ជនវិកលចរិត ជនដែលច្បាប់ហាមឃាត់ ឬមានអនុទោសដែលគេចាត់ទុកថាជាជនគំហាត់[12] ដោយនៅពេល

[11] មាត្រា ៥២៤ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[12] គឺជាជនដែលមានសតិបញ្ញាទន់ខ្សោយ ហើយច្បាប់ហាមឃាត់មិនឱ្យគ្រប់គ្រងទ្រព្យរបស់ខ្លួន

អនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ។ល។ ជននោះគឺមិនមានសិទ្ធិក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ និងចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនបានឡើយ។

អនីតិជនៈ ជាគោលការណ៍អនីតិជនត្រូវបានកំណត់ថាជាជនដែលមានអាយុក្រោម ១៨ឆ្នាំចុះក្រោម ហើយគ្មានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើអ្វីមួយតាមផ្លូវច្បាប់។

ប៉ុន្តែអនីតិជនក៏អាចមាន សមត្ថភាពចំពោះមុខច្បាប់ដែរដូចជាៈ

-ការចុះកិច្ចសន្យាដោយមានការយល់ព្រមពីអាណាព្យាបាល

-ការចុះកិច្ចសន្យាដើម្បីសេចក្តីត្រូវការប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនដូចជា ទិញចំណីអាហារប្រចាំថ្ងៃ, ទិញសម្ភារៈសិក្សា ឬសំលៀកបំពាក់ផ្ទាល់ខ្លួន។

-ការចុះកិច្ចសន្យារបស់អនីតិជនដែលមានអត្តាធិនភាព បានន័យថាជាអនីតិជនគ្មានអាណាព្យាបាល ហើយរួចផុតពីអាណាព្យាបាលដែលប្រកាសដោយសាលក្រមរបស់តុលាការ និងម្យ៉ាងទៀតច្បាប់បានទទួលស្គាល់ថាអនីតិជនដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ គឺជាជនមានអត្តាធិនភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ ហើយការទទួលបានអត្តាធិនភាពនេះនាំឱ្យអនីតិជនមាន សមត្ថភាពតាមផ្លូវច្បាប់ដូចនីតិជនដែរ។

ខ. នីតិបុគ្គល

នីតិបុគ្គលសម្តៅទៅលើក្រុមមនុស្សដែលច្បាប់ទទួលស្គាល់ថាជានីតិបុគ្គល។ ន័យម្យ៉ាងទៀតជាអង្គភាពដែលមិនមែនជាមនុស្ស ឬជាអង្គការមួយដែលច្បាប់កំណត់និយមន័យច្បាស់លាស់ ហើយចាត់ទុកជាបុគ្គលក្នុងគោលដៅនៃច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ។ ឧទាហរណ៍ៈ ក្រុមហ៊ុនស្រាបៀរ ក្រុមហ៊ុននាំចេញនាំចូល មហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ មន្ទីរពេទ្យ ហៅថានីតិបុគ្គល។ យោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧ ត្រង់មាត្រា ៤៦ បានកំណត់ថា ជាក្រុមមនុស្ស ឬមូលនិធិដែលមានបុគ្គលភាពគតិយុត្ត ហើយជាម្ចាស់នៃសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ច។

នីតិបុគ្គលចែកចេញជាពីរប្រភេទៈ

-នីតិបុគ្គលនៃនីតិសាធារណៈ (**នីតិបុគ្គលសាធារណៈ**) សម្តៅទៅដល់ក្រុមរាជការសាធារណៈដូចជា ក្រសួង មន្ទីរ រាជធានី/ខេត្ត មន្ទីរពេទ្យខេត្ត។ល។

-នីតិបុគ្គលនៃនីតិឯកជន (**នីតិបុគ្គលឯកជន**) គឺជាក្រុមមនុស្សដែលច្បាប់សន្មតថាជាបុគ្គលដែលពុំកាន់មុខងារសាធារណៈ ឬពុំមានប្រយោជន៍ដល់សាធារណជន ឬមនុស្សទូទៅ។ ឧទាហរណ៍ៈ ក្រុមហ៊ុន សមាគម ជាដើម។

ជាទូទៅ នីតិបុគ្គលត្រូវមានលក្ខខណ្ឌ ៣ ទើបអាចកំណត់ជានីតិបុគ្គលដែលច្បាប់ទទួលស្គាល់រួមមានដូចខាងក្រោម៖

-មានឈ្មោះរបស់នីតិបុគ្គល (**នាមករណ៍**)

-ទីស្នាក់ការកណ្តាល និងទីស្នាក់ការសាខា

-គោលបំណង

គ. សមត្ថភាពចំពោះអ្នកលក់

ជាទូទៅ អ្នកលក់ត្រូវតែជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុដែលលក់ ហើយត្រូវតែជាមនុស្សដែលមានសមត្ថភាពធ្វើកិច្ចសន្យាលក់។ ដើម្បីលក់នូវវត្ថុណាមួយ អ្នកលក់ត្រូវមានសមត្ថភាពទៅតាមច្បាប់ក្នុងការចុះកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ពោលគឺអ្នកលក់ត្រូវតែជាបុគ្គលដែលមានសមត្ថភាព។ ពាក្យថាសមត្ថភាពក្នុងកិច្ចសន្យា សម្តៅទៅលើជនទាំងឡាយដែលមានអាយុ ១៨ឆ្នាំ ហើយមិនទទួលរងនូវគំហាត់សិទ្ធិ។[13] ប៉ុន្តែក្នុងករណីខ្លះ អសមត្ថជនអាចធ្វើកិច្ចសន្យាបានតែវាអាចយកទៅអនុវត្តបាន លុះត្រាតែកិច្ចសន្យានោះធ្វើឡើងដោយមានការឯកភាពពីអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់ ឬសម្រាប់បំពេញការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ។ ក្រៅពីនេះ កិច្ចសន្យាលក់ដែលកើតឡើងដោយអសមត្ថជន ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ លើសពីនេះទៅទៀត អ្នកលក់ត្រូវមានអំណាចក្នុងការលក់ បានសេចក្តីថា អ្នកលក់ត្រូវតែជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ឬជាអ្នកតំណាងឱ្យអ្នកលក់។ ការតំណាងអាចធ្វើឡើងតាមរយៈ កិច្ចសន្យាអាណត្តិដែលមានការប្រគល់សិទ្ធិយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅអ្នកតំណាង។

ចំពោះការបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ជាគោលការណ៍អាចបង្កើតឡើងដោយមានការព្រមព្រៀង (Agreement, Convention) រវាងភាគីដោយមិនចាំបាច់ធ្វើលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬមិនចាំបាច់មានទម្រង់ដូចជា ការប្រគល់វត្ថុទេ (គោលការណ៍នៃការបង្កើតដោយការព្រមព្រៀង)។ ប៉ុន្តែបើក្នុងករណីចាំបាច់ត្រូវមានទម្រង់ដូចជា លិខិតនៃកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ឬដើម្បីបញ្ជាក់កិច្ចសន្យាលក់ទិញ គឺមានច្បាប់ ឬបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតដែលកំណត់អំពីទម្រង់នេះ។ ក៏ប៉ុន្តែ ទោះបីជាគ្មានបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់ ឬបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតក៏ដោយ ក៏ភាគីមានសេរីភាពក្នុងការយកទម្រង់ណាមួយមកធ្វើជាលក្ខខណ្ឌបង្កើតកិច្ចសន្យាបានដែរ។ ដោយបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៥១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានកំណត់អំពីការធ្វើលិខិត។ ប៉ុន្តែជាគោលការណ៍ក្រៅពីការធ្វើលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ភាគីក៏អាចយកទម្រង់ផ្សេងទៀត ដូចជាការប្រគល់ប្រាក់កក់ ជាដើម។

អញ្ញត្រកម្ម សេរីភាពនៃការលក់វត្ថុណាមួយត្រូវបានគេកំហិតតាមរយៈខនៃកិច្ចសន្យាហើយខដែលហាមឃាត់មិនឱ្យកិច្ចសន្យាលក់បង្កើតអានុភាព លុះត្រាតែខនោះ បានកំណត់រយៈពេលនៃការហាមឃាត់។

---

[13] សំដៅទៅលើ អនីតិជន និងនីតិជនគំហាត់សិទ្ធិ ដូចជាមនុស្សវិបល្លាសស្មារតី (វិកលចរិត)

យ៉ាងណាមិញនៅក្នុងការលក់បញ្ចាំ ឬការលក់ដោយមានការសន្យាពិសេសនៃការលោះ អ្នកលក់អាចលោះយកវត្ថុដែលលក់ក្នុងរយៈពេលណាមួយដោយសងប្រាក់ដែលអ្នកទិញបានបង់ និងសោហ៊ុយក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យា។ អំឡុងពេលនៃការលោះប្រែប្រួលទៅតាមកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា។ ចំពោះអចលនវត្ថុអំឡុង ពេលនៃការលោះគឺ មិនឱ្យលើសពី៥ឆ្នាំ។ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាបានកំណត់ពេលវែងជាងនេះ ឬមិនបានកំណត់អំឡុងពេល គឺអំឡុងពេលនៃការលោះត្រូវបន្ថយជាស្វ័យប្រវត្តិ ឬកំណត់ត្រឹម ៥ឆ្នាំ ចំពោះអចលនវត្ថុ និងមកត្រឹម ២ ឆ្នាំ ចំពោះចលនវត្ថុ។

បុគ្គលដែលមិនអាចក្លាយជាអ្នកលក់៖

-បុគ្គលដែលមិនមែនជាកម្មសិទ្ធិករនៃទ្រព្យដែលត្រូវលក់នោះការលក់វត្ថុអ្នកដទៃត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។

-កម្មសិទ្ធិករនៃទ្រព្យអវិភាគដោយគ្មានការយល់ព្រមពីកម្មសិទ្ធិករអវិភាគផ្សេងទៀត ការលក់វត្ថុអវិភាគសហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់អាចលក់វត្ថុនោះបាន លុះត្រាតែមានការព្រមព្រៀងពីកម្មសិទ្ធិករផ្សេងទៀត បើមិនដូច្នេះទេកិច្ចសន្យានោះមិនអាចប្រឆាំងទៅសហកម្មសិទ្ធិករឯទៀតបានឡើយ។ ក្នុងករណីនេះអ្នកទិញអាចប្តឹងសុំមោឃភាពកិច្ចសន្យានោះបាន។

-បុគ្គលដែលមានអចលនវត្ថុជាកម្មវត្ថុនៃការរឹបអូស៖ ការរឹបអូសត្រូវធ្វើឡើងតាមអំណាចនៃសាលក្រមសាលដីកា ឬដីកាពីតុលាការ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល។ ការលក់ វត្ថុដែលនឹងត្រូវរឹបអូសត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។

-បុគ្គលមិនមានសញ្ជាតិខ្មែរ ការទាមទារលក្ខខណ្ឌនេះ គឺសម្រាប់តែការលក់-ទិញ អចលនវត្ថុទេ ព្រោះថាច្បាប់ហាមឃាត់មិនឱ្យជនបរទេសមានសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ ដែលស្ថិតក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានោះទេ។

ចំពោះករណីលក់វត្ថុដែលជាទ្រព្យរួមជាគោលការណ៍សហព័ទ្ធម្នាក់ៗមិនអាចលក់វត្ថុ ដោយគ្មានការព្រមព្រៀងពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតបានឡើយ។ វាក្យលៃងតែមានការប្រគល់ សិទ្ធិពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។

ឃ. សមត្ថភាពចំពោះអ្នកទិញ

ដូចអ្នកលក់ដែរ អ្នកទិញត្រូវមានសមត្ថភាពតាមច្បាប់កំណត់។ អនីតិជនអាចធ្វើកិច្ចសន្យា សម្រាប់តែសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត នីតិជនដែលស្ថិតក្រោមអាណាព្យាបាលអាចធ្វើកិច្ចសន្យាលុះត្រាតែមានអ្នកតំណាង ឬទទួលបានការឯកភាពពីអាណាព្យាបាល។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ច្បាប់បានកំណត់នូវបុគ្គលមួយចំនួនត្រូវកម្រិតសមត្ថភាព ដោយមិនអាចក្លាយជាអ្នកទិញបាន ដូចខាងក្រោមនេះ៖

-អ្នកគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ តាមច្បាប់ តាមផ្លូវតុលាការ ឬតាមកិច្ចសន្យា ពោលគឺអាណាព្យាបាលហិតូបត្ថម្ភកៈ ។

-អ្នកទិញដោយការលក់ដោយបង្ខំនូវទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលខ្លួនបានទទួលភារកិច្ចលក់ដោយ ផ្ទាល់ខ្លួន ឬតាមរយៈអន្តរការី។

-មន្ត្រីរាជការដែលទទួលបន្ទុកចាត់ការលក់ដោយបង្ខំ ឬទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងការលក់ ដោយបង្ខំ។

-ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា ក្រឡាបញ្ជី ឬមន្ត្រីតុលាការដែលកំពុងចាត់ការនៅតុលាការ ដែលខ្លួនបំពេញភារកិច្ចនោះ។

-មេធាវី ឬសារការីដែលទាក់ទងនឹងរឿងក្តីដែលខ្លួនទទួលបន្ទុក។

-អ្នកគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់បុគ្គលអវត្តមាន។

ករណីចំពោះអ្នកគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់បុគ្គលអវត្តមាន ទិញអចលនវត្ថុរបស់បុគ្គលវត្តមាននោះ ដោយកំណត់នូវលក្ខខណ្ឌធ្វើឱ្យខ្លួនមានប្រៀបជាងដោយប្រើឈ្មោះខ្លួនឯង ឬ ប្រើអន្តរការី ពោលគឺ កិច្ចសន្យាដែលជនណាម្នាក់ធ្វើឡើងក្នុងនាមអ្នកតំណាងបុគ្គលណាម្នាក់ និងសាមីខ្លួននោះ ហៅថា កិច្ចសន្យាដោយខ្លួនឯង។ កិច្ចសន្យាបែបនេះធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍បុគ្គលអវត្តមានយ៉ាងខ្លាំង។ ហេតុនេះហើយបានច្បាប់ហាមមិនឱ្យធ្វើសកម្មភាពដែលមានប្រយោជន៍ផ្ទុយបែបនេះ។ ម្យ៉ាងទៀត ចំពោះចៅក្រមដែលបានរកចំណុចខ្សោយរបស់ភាគីនៃបណ្តឹង ហើយធ្វើកិច្ចសន្យាទិញនូវវត្ថុដែលទាក់ទងនឹងរឿងក្តីដែលត្រូវបានចាត់ការដោយតុលាការដែលខ្លួនដោះស្រាយ។ ដូច្នេះទង្វើបែបនេះ អាចធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍របស់ភាគីនៃបណ្តឹង អាស្រ័យហេតុនេះបានជាច្បាប់ហាមនូវការធ្វើអំពើនេះ ហើយបានផ្តល់សិទ្ធិលុបចោលឱ្យអ្នកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គល។ លើសពីនេះទៅទៀត បើក្នុងករណីដែលមានការខូចប្រយោជន៍ដល់ភាគីនៃបណ្តឹងដោយសារអំពើនេះ ភាគីនៃបណ្តឹងនោះ ក៏អាចទាមទារឱ្យសងសំណងនៃការខូចខាតដោយយកអំពើអនីត្យានុកូលមកធ្វើជាមូលហេតុបានផងដែរ។

ខ. ករណីពិសេស

មានបញ្ហាមួយចំនួនបានចោទឡើង ក្នុងករណីដែលមានអ្នកទិញមានគ្នាច្រើនរួមមាន៖

-ក្នុងករណីដែលម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុដែលលក់ បានលក់វត្ថុនោះទៅឱ្យអ្នកទិញច្រើនអ្នក តើអ្នកទិញមួយណាជាម្ចាស់សិទ្ធិនៃវត្ថុនោះ?

-ចំពោះចលនវត្ថុ ការផ្ទេរសិទ្ធិទុកជាត្រឹមត្រូវបានហើយតតិយជនជំទាស់លែងបាន ចាប់តាំងពីពេលដែលវត្ថុនោះត្រូវបានប្រគល់ដល់ដៃអ្នកទិញ។

-ចំពោះអចលនវត្ថុ ច្បាប់ផ្តល់អាទិភាពទៅឱ្យបុគ្គលណាដែលចុះបញ្ជីមុនគេ។

ក្នុងករណីដែលវត្ថុមួយទិញដោយបុគ្គលច្រើននាក់ក្នុងពេលតែមួយ អ្នកទិញទាំងនោះស្ថិតនៅក្រោមវិធានដែលគ្រប់គ្រងវត្ថុអវិភាគ បានសេចក្តីថាអ្នកទិញទាំងអស់ជាសហកម្មសិទ្ធិករទៅលើវត្ថុនោះ។ សហកម្មសិទ្ធិករម្នាងអាចលក់វត្ថុអវិភាគនោះបាន លុះត្រាតែមានការយល់ព្រមពីសហកម្មសិទ្ធិករឯទៀត។

ក្នុងករណីដែលវត្ថុមួយត្រូវបានលក់ដោយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិបន្តបន្ទាប់ បញ្ហាដែលត្រូវចោទឡើងនោះគឺថាតើអ្នកណាមួយជាអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវ ប្រសិនបើវត្ថុដែលលក់នោះមានវិការៈ។ អ្នកទិញក្រោយបង្អស់អាចទាមទារឱ្យអ្នកលក់ឱ្យមកធ្វើការធានាលើវិការៈ ហើយអ្នកដែលលក់នេះអាចប្តឹងទាមទារពីការធានាទៅលើវត្ថុទៅអ្នកដែលលក់ឱ្យមកខ្លួនតៗគ្នាទៅតាមត្រូវការ។

១.៣.១.៣. កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា

ដោយយោងតាមនិយមន័យនៃការលក់ទិញ យើងអាចទាញបានថាមានចំណុចសំខាន់ពីរនៃកម្មវត្ថុកិច្ចសន្យាគឺទី១ វត្ថុ (**ក**) និងទី២ គឺតម្លៃ (**ខ**)។

ក. វត្ថុ

វត្ថុដែលអាចលក់បាន អាចជាចលនវត្ថុ ឬអចលនវត្ថុ។ លើសពីនេះទៅទៀត សិទ្ធិក៏អាចជាកម្មវត្ថុនៃការលក់បានដែរដូចជា សិទ្ធិភណ្ឌិក (សិទ្ធិផលុបភោគ ឬសេវភាព) សិទ្ធិឥណទេយ្យ។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត សិទ្ធិលើកម្មសិទ្ធិបញ្ញាក៏អាចត្រូវបានគេលក់ផងដែរ។

ការលក់នឹងអាចយកទៅអនុវត្តបាន លុះត្រាតែមានវត្ថុមួយជាក់លាក់ដែលមាននាពេលបច្ចុប្បន្នពោលគឺមានអត្ថិភាពនាពេលចុះកិច្ចសន្យា ដែលអាចធ្វើកើត អាចបែងចែកដាច់ដោយឡែកពីគ្នាតាមប្រភេទតាមបរិមាណ និងតាមគុណភាព។ ជាក់ស្តែងបើយោងតាម ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧ បានបញ្ញត្តិពីវត្ថុដែលមានក្នុងពេលអនាគត[14] ក៏អាចជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់បានដែរ។

- **វត្ថុជាក់លាក់ដែលមាននាពេលបច្ចុប្បន្ន**

ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាលក់ទាក់ទិននឹងវត្ថុនាពេលបច្ចុប្បន្ន ការបាត់នូវវត្ថុដែលលក់មុន ឬក្នុងពេលចុះកិច្ចសន្យាបង្កនូវបញ្ហាមួយចំនួន ប្រសិនបើវត្ថុនោះត្រូវបាត់បង់ ឬខូចខាតទាំងស្រុងនោះ កិច្ចសន្យាលក់ត្រូវបានគេចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះថាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាមិនកើតមាន។ ប្រសិនបើ វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់ត្រូវបានបាត់បង់ ឬខូចខាតមួយផ្នែក អ្នកទិញមានជម្រើសបដិសេធមិនទិញ ឬមួយព្រមទិញ ប៉ុន្តែដោយមានការបញ្ចុះតម្លៃ។ ផ្ទុយទៅវិញ កិច្ចសន្យាមិនត្រូវបានគេរំលាយចោលទេ ប្រសិនបើអ្នកលក់អាចរកវត្ថុដូចគ្នាមកជំនួសបាន។ នៅពេលដែលកិច្ចសន្យាលក់ត្រូវរំលាយ អ្នកទិញអាចទាមទារសំណងជំងឺចិត្តចំពោះការបាត់បង់វត្ថុ ឬ

[14] មាត្រា ៥២៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ការខូចខាត វត្ថុដែលបង្កឡើងដោយសារកំហុសរបស់អ្នកលក់។

- **វត្ថុដែលអាចធ្វើកើត**

វត្ថុដែលលក់ត្រូវតែបានកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ដោយគូភាគី បានសេចក្ដីថាវត្ថុនោះត្រូវកំណត់ទៅតាមប្រភេទ តាមបរិមាណ និងតាមគុណភាព។ ក្នុងករណីវត្ថុដែលលក់ ជាវត្ថុមិនអាចជំនួសបាន ដូច្នេះការកំណត់វត្ថុត្រូវតែកំណត់ឱ្យបានជាក់លាក់ និងច្បាស់លាស់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាដូចជា ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ និងឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ ចំពោះសៀវភៅ។ល។ ហើយក្នុងករណីវត្ថុដែលលក់ ជាវត្ថុដែលអាចជំនួសបាន វត្ថុនោះត្រូវបានគេកំណត់ទៅតាមបរិមាណរបស់វាដូចជា អង្ករ១ តោន ក្រូច ២ឡូ ។

លក្ខណៈធ្វើកើតអាចវិភាគទៅនឹងលក្ខណៈមិនអាចធ្វើកើតតាមទិដ្ឋភាព ២ យ៉ាងគឺ៖

-លក្ខណៈមិនអាចធ្វើកើតដោយសារតែអំពើ ដូចជាការធ្វើដំណើរទៅព្រះច័ន្ទ ក្នុងរយៈពេល១ខែ។ល។

-លក្ខណៈមិនអាចធ្វើកើតដោយសារតែច្បាប់ ដូចជាទិញដីដែលច្បាប់ហាមមិនឱ្យសាងសង់។ល។

- **វត្ថុដែលមាននាពេលអនាគត**

វត្ថុដែលលក់មិនទាន់កើតមាននាពេលអនាគត ក៏អាចលក់បានដែរឱ្យតែវត្ថុនោះនឹងកើតមានយ៉ាងពិតប្រាកដ បានសេចក្ដីថាគូភាគីនៃកិច្ចសន្យាជឿជាក់ថាវានឹងកើតមានដូចជាផលរុក្ខជាតិ ដែលនឹងមានត្រីដែលនឹងនេសាទបាន។ល។

ដោយផ្អែកតាមឆន្ទៈរបស់គូភាគី ការលក់វត្ថុដែលមាននាពេលអនាគតអាចស្តែងឡើងតាមរបៀបពីរយ៉ាងគឺ៖

-នៅក្នុងករណីខ្លះ គូភាគីបានចុះកិច្ចសន្យាលក់វត្ថុដែលនឹងកើតមានយ៉ាងពិតប្រាកដនាពេលអនាគត។ ដូច្នេះ ការលក់នេះនឹងចូលជាធរមាននៅពេលដែលវត្ថុនោះលេចចេញជារូបរាង។ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និងបន្ទុកហានិភ័យត្រូវធ្វើឡើងនៅពេលមានអត្ថិភាពនៃវត្ថុ ដោយមិនចាំបាច់រងចាំការប្រគល់វត្ថុនោះមកឱ្យអ្នកទិញទេ។ ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីនេះក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ បានកំណត់ថា ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និងផ្ទេរហានិភ័យធ្វើនៅពេលប្រគល់វត្ថុ។

-នៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត វត្ថុដែលលក់មិនមែនជាវត្ថុដែលមាននាពេលអនាគតទេ តែជាសំណាងនោះអ្នកទិញត្រូវតែប្រគល់លុយដែលបានព្រមព្រៀងនៅពេលចុះកិច្ចសន្យា។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ផលរុក្ខជាតិដែលនឹងមាន បើទោះបីអ្នកទិញទទួល ផលតិច ឬមិនទទួលបានផលក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យានៅតែមានសុពលភាព ហើយអ្នកលក់ត្រូវតែបង់ថ្លៃទៅតាមការកំណត់នៃកិច្ចសន្យា។

ក្រៅពីការលក់ទាំងពីរប្រភេទខាងលើ មានការលក់វត្ថុនាពេលអនាគតមួយទៀតដែលមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញគឺ ការលក់អចលនវត្ថុដែលនឹងសាងសង់ហើយ។ ទោះបីជាអាគារមួយមិនទាន់លេចចេញជារូបរាងក៏ដោយ ពោលគឺអាគារនោះមានតែប្លង់សាងសង់ គេអាចលក់អាគារដែលនឹងសាងសង់នោះបាន។ ការលក់ប្រភេទនេះតម្រូវឱ្យអ្នកលក់សាងសង់ផ្ទះនៅក្នុងរយៈពេលដែលបានកំណត់ផ្ទេរកម្មសិទ្ធិប្រគល់វត្ថុ និងធានានូវការសម្រេចចេញជារូបរាងនៃអាគារ។ ក្នុងករណីនេះកិច្ចសន្យាមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ពីព្រោះវាជាកិច្ចសន្យាសហគ្រាសផង និងជាកិច្ចសន្យាលក់ផង។ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និងការប្រគល់លុយអាស្រ័យទៅលើប្រភេទនៃកិច្ចសន្យាដែលគូភាគីបានជ្រើសរើស។

វាត្រូវបែងចែកជាពីរករណីទៀតៈ

-ការលក់ដោយកំណត់ពេលៈ នៅក្នុងកិច្ចសន្យានេះ កម្មសិទ្ធិត្រូវបានផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកទិញ នៅពេលអាគារនោះសាងសង់រួចជាស្ថាពរ។ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈលិខិតយថាភូត នោះវាបង្កើតអានុភាពប្រតិសកម្មដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃចុះកិច្ចសន្យាលក់ បានសេចក្តីថាអ្នកទិញជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិចាប់ពីថ្ងៃចុះកិច្ចសន្យាទិញលក់។ ការកំណត់របៀបនេះ គឺដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យអ្នកលក់បង្កើតសិទ្ធិភណ្ឌិកលើអចលនវត្ថុ ដូចជាបញ្ចាំការធានាក្នុងចន្លោះពេលនៃការចុះកិច្ចសន្យា និងពេលដែលអាគារនោះបានសាងសង់រួច។ អ្នកទិញត្រូវប្រគល់លុយនៅពេលប្រគល់ផ្ទះ។ មុនពេលនេះអ្នកទិញអាចត្រូវបានគេទាមទារឱ្យបង់លុយបានតាមស្ថានភាពសំណង់ដែលបានសាងសង់រួច។ លុយធានានេះ មិនអាចត្រូវបានរឹបអូសចាត់ចែង ឬយកទៅប្រើប្រាស់ទេ។

-ការលក់ទៅតាមស្ថានភាពនៃសំណង់ ក្នុងកិច្ចសន្យានេះ អ្នកលក់ផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកទិញនូវសិទ្ធិលើដី និងលើសំណង់ដែលបានសាងសង់បន្តិចម្តងៗ។ អ្នកលក់ជាម្ចាស់គំរោងសាងសង់រហូតដល់ពេលការសាងសង់បានបញ្ចប់ ដើម្បីចៀសវាងកុំឱ្យបាត់ម្ចាស់ការលើការសាងសង់ ហើយជាថ្នូរត្រឡប់មកវិញ អ្នកទិញត្រូវប្រគល់លុយបន្តិចម្តងៗ ទៅតាមការសម្រេចបាននៃស្ថានភាពសំណង់។

ខ. តម្លៃ

តម្លៃ គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលអ្នកទិញត្រូវប្រគល់ឱ្យអ្នកលក់ដើម្បីជាថ្នូរនឹងការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ នៃវត្ថុដែលលក់មកឱ្យខ្លួន។ ហើយតម្លៃក៏ជាធាតុផ្សំនៃកិច្ចសន្យាលក់ ពីព្រោះថាបើគ្មានការកំណត់ថ្លៃ នោះមិនមានការលក់ទេ។ ជាគោលការណ៍តម្លៃត្រូវតែពិតប្រាកដ និងជាក់លាក់។ ដោយផ្អែកលើ តម្លៃយើងអាចកំណត់ពីប្រភេទនៃកិច្ចសន្យាបានដូចជាកិច្ចសន្យាដែលមានតាវកាលិកតបវិញ ដែលមិនមែនជាចំនួនទឹកប្រាក់នោះ គេមិនអាចកំណត់ថាជាកិច្ចសន្យាលក់បានទេ ប៉ុន្តែវាជាកិច្ចសន្យាផ្សេងៗទៀតដូចជា កិច្ចសន្យាដូរ ឬកិច្ចសន្យាលក់ភាគហ៊ុន ជាដើម។

តាមទស្សនៈសេដ្ឋកិច្ចតម្លៃផ្គុំ ឡើងដោយធាតុផ្សំបីយ៉ាងរួមមាន៖

-តម្លៃវត្ថុ៖ នៅក្នុងរបបសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី តម្លៃកើតចេញពីច្បាប់នៃការផ្គត់ផ្គង់ និង តម្រូវការ។ តែនៅក្នុងរបបសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិយម តម្លៃត្រូវកំណត់ដោយរដ្ឋដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងផែនការពោលគឺការផ្គត់ផ្គង់ និង តម្រូវការ ជាការចរចារផ្នែកនយោបាយដែលធ្វើឱ្យមានការិយាធិបតេយ្យ។

-ប្រាក់ចំណេញ៖ នៅក្នុងរបបសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី ប្រាក់ចំណេញជាគុណប្រយោជន៍ដែលជំរុញឱ្យកើតមាននូវសកម្មភាពលក់ទិញ ហើយកម្រិតរបស់វាពឹងផ្អែកទៅលើកាលៈទេសៈភាពឆ្លាតវៃ ហើយនឹងទៅលើជំហរខ្លាំង ឬខ្សោយដែលអ្នកលក់ប្រកាន់យក។

-សោហ៊ុយផ្សេងៗទៀត៖ ពន្ធជាសោហ៊ុយក្នុងការតាក់តែងកិច្ចសន្យាសម្រាប់ការវេចខ្ចប់ទំនិញ ឬសោហ៊ុយស្តុកទុកទំនិញ។ ហើយការចេញសោហ៊ុយទាំងនេះ គឺជាបន្ទុករបស់អ្នកទិញ។

នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ដើម្បីកំណត់តម្លៃដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ គឺវាត្រូវគោរពពីលក្ខខណ្ឌសុពលភាពនៃតម្លៃ ក៏ដូចជាការពិនិត្យមើលពីលក្ខណៈនៃតម្លៃ និងទណ្ឌកម្មចំពោះការមិនគោរពលក្ខខណ្ឌនៃតម្លៃ។

- **លក្ខខណ្ឌសុពលភាពនៃតម្លៃ**

ក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់ តម្លៃត្រូវតែកំណត់ឱ្យបានជាក់លាក់ និងត្រឹមត្រូវ។ តម្លៃនៃវត្ថុពេលខ្លះត្រូវបានគេកំណត់រួចជាស្រេចដូចជា តាមរយៈការចរចាររវាងគូភាគី តាមរយៈអ្នកលក់ដោយចាំបាច់មានការចរចាគ្នា ដូចជាការលក់ដោយមានកំណត់តម្លៃវត្ថុស្របក្នុងហាង ឬតាមរយៈអ្នកទិញចំពោះការទិញដោយមានការលក់ដេញថ្លៃ។

ប៉ុន្តែពេលខ្លះវត្ថុដែលត្រូវលក់ត្រូវបានកំណត់តម្លៃលក់ដោយការឯកភាពគ្នារបស់ភាគី។ ការមិនព្រមព្រៀងគ្នាទៅលើតម្លៃមិនអាចបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់បានទេ។ តម្លៃត្រូវតែកំណត់ដោយគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា បើមិនដូច្នេះទេកិច្ចសន្យាត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ក្រោយមកការទាមទារនេះមានលក្ខណៈទន់ភ្លន់ ពោលគឺគូភាគីនៃកិច្ចសន្យាមិនចាំបាច់ត្រូវតែកំណត់ថ្លៃទេ ចាប់ពីពេលមានការព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ហើយកិច្ចសន្យានៅតែមានសុពលភាព ប្រសិនបើតម្លៃអាចកំណត់បាន បានសេចក្តីថាប្រសិនបើការកំណត់តម្លៃផ្អែកទៅលើធាតុផ្សំជាសត្យានុម័ត ឬផ្អែកទៅលើការវាយតម្លៃ ដោយផ្អែកទៅលើការវាយតម្លៃដែលធ្វើដោយតតិយជន។ ការលក់ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ប្រសិនបើ ការកំណត់ថ្លៃស្ថិតនៅក្រោមឆន្ទៈរបស់ភាគីតែម្ខាង ពីព្រោះឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាងមិនអាចបង្កើតកិច្ចសន្យាបានទេ។

ទាក់ទងនឹងការកំណត់ថ្លៃអាចធ្វើឡើងដោយតតិយជន និងការកំណត់ទៅតាមតម្លៃប្រក្រតី នៃទំនិញ ដែលមានដូចខាងក្រោម៖

-**ការកំណត់តម្លៃដោយតតិយជន៖** នៅក្នុងករណីនេះ តតិយជនគឺជាអាណត្តិគាហកដែលជ្រើសរើសដោយអ្នកលក់ និងអ្នកទិញ។ អាណត្តិគាហកនេះ អាចត្រូវបានចាត់តាំងដោយគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា ឬដោយចៅក្រម ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមានចែង។ តែប្រសិនបើមិនបានចែងទេ នោះកិច្ចសន្យាលក់ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ឧទាហរណ៍៖ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមិនបានចាត់តាំងអាណត្តិគាហក ឬអាណត្តិគាហកដែលជ្រើសតាំងបានបដិសេធ ឬទទួលមរណៈភាព នោះចៅក្រមមិនអាចចាត់តាំងអាណត្តិគាហកទេ ព្រោះថាគូភាគីមិនបានផ្តល់អំណាចឱ្យចៅក្រមក្នុងរឿងនេះ។ លទ្ធផលតែមួយគត់គឺ តម្រូវឱ្យភាគីបង់សំណងជំងឺចិត្ត ក្នុងករណីដែលភាគីបដិសេធមិនជ្រើសរើសតតិយជនដែលខ្លួនសន្យាថានឹងជ្រើសរើស។ ហើយលើសពីនេះទៅទៀត ចៅក្រមពុំមានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់តម្លៃទេ។

-**ការលក់ដោយកំណត់តម្លៃ ទៅតាមតម្លៃប្រក្រតីនៃទំនិញ៖** ចំពោះការលក់ប្រភេទនេះ តម្លៃគឺយកតម្លៃដែលប្រក្រតីនៃទំនិញនៅលើទីផ្សារ។ ជាទូទៅ តម្លៃប្រក្រតីនៃទំនិញដែលជ្រើសរើសដោយគូភាគី គឺតម្លៃនៅថ្ងៃប្រគល់ទំនិញ។ ការប្រកាន់យកតាមរបៀបកំណត់តម្លៃយ៉ាងដូច្នេះ គឺត្រូវបានគេធ្វើនៅក្នុងអំឡុងពេលអស្ថេរភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលជាហេតុមិនអាចឱ្យអ្នកលក់កំណត់តម្លៃបាន។ កិច្ចសន្យាលក់មានសុពលភាព ឬត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ គឺអាស្រ័យទៅលើការបង្ហាញនៃឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាង ទៅនឹងឆន្ទៈនៃភាគីម្ខាងទៀត។ ការលក់នឹងមានសុពលភាព ប្រសិនតម្លៃប្រក្រតីនៃទំនិញជាតម្លៃដែលទីផ្សារជាអ្នកកំណត់ ពីព្រោះថាការកំណត់តម្លៃមិនចំណុះឱ្យឆន្ទៈរបស់អ្នកលក់ ឬអ្នកទិញ។ ផ្ទុយទៅវិញកិច្ចសន្យាលក់ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ប្រសិនបើតម្លៃប្រក្រតីនៃទំនិញកំណត់ឡើងជាឯកតោភាគីដោយភាគីតែម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា។

ប៉ុន្តែមានបញ្ហាចោទឡើងចំពោះ ការលក់ទៅតាមតម្លៃដែលអ្នកលក់បានកំណត់។ តែបញ្ហានេះមិនចោទឡើងទេ ប្រសិនបើការលក់នោះផ្អែកលើតម្លៃ ដែលអនុវត្តពេលចុះកិច្ចសន្យា។ ការលំបាក កើតឡើងនៅត្រង់ការលក់នោះផ្អែកលើតម្លៃដែលអនុវត្តពេលប្រគល់វត្ថុ ដែលវាត្រូវបានធ្វើយ៉ាងច្រើននៅក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម។ ក្នុងចំណុចនេះមានមតិខ្លះយល់ឃើញថា កិច្ចសន្យាលក់ដែលកំណត់តម្លៃនៅពេលប្រគល់វត្ថុត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះថាការលក់គ្មានកំណត់តម្លៃ។ ប៉ុន្តែមានមតិខ្លះទៀតយល់ថា ខដែលចែងរបៀបនេះមានសុពលភាព វៀរលែងតែក្នុងពេលកំណត់តម្លៃដែលនាំឱ្យអ្នកលក់បំពានអំណាចរបស់ខ្លួនដើម្បីទាញផលចំណេញ។ ការទាមទារនូវការកំណត់តម្លៃមានលក្ខណៈតឹងតែងណាស់ ហើយវាមិនឆ្លើយតបទៅនឹងការអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅក្នុងរឿងពាណិជ្ជកម្ម ហើយក៏ជាឧបសគ្គនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច។

ច្បាប់នៃប្រទេសខ្លះទៀតមានលក្ខណៈទន់ភ្លន់ដូចជា ច្បាប់អាមេរិកកាំង គឺមិនទាមទារដាច់ខាតត្រូវតែកំណត់តម្លៃពេលចុះកិច្ចសន្យានោះទេ។ ដូច្នេះតម្លៃដែលត្រឹមត្រូវគឺតម្លៃនាពេលប្រគល់វត្ថុ។ ទន្ទឹមគ្នានេះដែរ ច្បាប់អាឡឺម៉ង់ គឺការកំណត់តម្លៃអាចទុកឱ្យឆន្ទៈរបស់ភាគីតែម្ខាងបានហើយនៅពេលដែលការកំណត់តម្លៃនោះមានលក្ខណៈសមធម៌ទៅនឹងប្រយោជន៍របស់ភាគីម្ខាងទៀត។

ទន្ទឹមគ្នានេះដែរ មាត្រា ៥៥ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុង Vienna ស្តីពីការលក់ទំនិញជាអន្តរជាតិបានចែងថា ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវដោយមិនចាំបាច់ តម្លៃដែលត្រូវបានគេកំណត់ដោយជាក់លាក់ ឬដោយតុល្យភាពនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ ឬតាមរយៈបញ្ញត្តិដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការកំណត់តម្លៃគូភាគីនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានគេសន្មតថា ចុះកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើតម្លៃដែលអនុវត្តជាធម្មតានាពេលចុះកិច្ចសន្យានៅក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្មមួយជាកំណត់ចំពោះទំនិញ ដូចគ្នាដែលលក់នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌប្រហាក់ប្រហែលគ្នា។

➢ **លក្ខណៈនៃតម្លៃ**

តម្លៃមានលក្ខណៈចាំបាច់ ព្រោះនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញបើពុំមានតម្លៃនោះទេ គេមិនអាចកំណត់ជាកិច្ចសន្យាលក់ទិញនោះឡើយ។ ហើយតម្លៃត្រូវតែបានកំណត់ជាទឹកប្រាក់ដែលមានលក្ខណៈជាក់លាក់ និងត្រឹមត្រូវ ដើម្បីឱ្យកិច្ចសន្យាលក់មានសុពលភាព វិធាននេះចេញមកពីទ្រឹស្តីនៃមូលហេតុ។ កិច្ចសន្យាលក់មិនគ្រាន់តែត្រូវការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគីតែប៉ុណ្ណោះទេ ពោលគឺកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកលក់ត្រូវតែជាមូលហេតុដែលបង្កើតបានជាថ្នូរនៃការប្រគល់វត្ថុ។

+**តម្លៃជាក់លាក់** គឺជាតម្លៃដែលមិនមានលក្ខណៈបន្លំ ដែលគូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាទៅលើតម្លៃនៃវត្ថុ ប៉ុន្តែពួកគេប្រកាសនៅក្នុងកិច្ចសន្យានូវតម្លៃផ្សេងពីតម្លៃដែលពួកគេបានព្រមព្រៀង។ ឧទាហរណ៍៖ ផ្ទះដែលលក់តម្លៃ ២០.០០០ ដុល្លា។ គូភាគីនៃកិច្ចសន្យាប្រកាសនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់តែ ១៥.០០០ ដុល្លារតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់កិច្ចសន្យាមួយទៀតដែលមានតម្លៃ ១៥.០០០ ដុល្លារបន្ថែមទៀត។

+**ភាពត្រឹមត្រូវនៃតម្លៃ៖** តម្លៃត្រឹមត្រូវ កាលណាតម្លៃនោះវាសមទៅនឹងវត្ថុដែលលក់ ពោលគឺវាមិនមានលក្ខណៈខុសគ្នាហួសហេតុជាមួយនឹងតម្លៃនៃវត្ថុ។ ឧទាហរណ៍ៈ លក់ម៉ូតូក្នុងតម្លៃ ១.០០០ដុល្លារ។

➢ **ទណ្ឌកម្មចំពោះការមិនគោរពលក្ខខណ្ឌនៃតម្លៃ**

ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមិនមានកំណត់ពីតម្លៃទេ កិច្ចសន្យាត្រូវចាត់ទុកជាមោឃពីព្រោះវាបាត់បង់នូវលក្ខខណ្ឌសំខាន់នៃការផ្តល់ការព្រមព្រៀង។ នៅក្នុងរបបសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី ការកំណត់តថ្លៃអាស្រ័យទៅលើការផ្គត់ផ្គង់ និងតម្រូវការ។ ការកំណត់តម្លៃធ្វើឡើងដោយគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា ហើយទង្វើនេះស្របទៅនឹងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេរៀងៗខ្លួន ហើយតម្លៃដែលគូភាគកំណត តាមឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ពួកគេ គឺមាន

លក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ព្រោះថាភាគីទាំងពីរឈរលើមូលដ្ឋាន សមភាពនៃកិច្ចសន្យា។ ទាក់ទងនឹងផលប្រយោជន៍ទូទៅ មនុស្សគ្រប់រូបនៅក្នុងសង្គមស្វែងរកនូវភាពចំណេញ ដោយផ្អែកលើការប្រណាំងប្រជែងដោយសេរីហើយទង្វើនេះហើយដែលធ្វើឱ្យសកម្មភាព សេដ្ឋកិច្ចមានដំណើរដោយផ្អែកលើទ្រឹស្តីនៃការផលិត និងការប្រើប្រាស់។

នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសដែលប្រកាន់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ មានបញ្ហាពីរត្រូវបានគេយកមកពិចារណាគឺ បញ្ហាសង្គម និងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច ពោលគឺដើម្បីការពារសង្គមត្រូវតែទប់ស្កាត់មិនឱ្យគេយក កិច្ចសន្យាធ្វើជាមធ្យោបាយសម្រាប់កេងប្រវ័ញ្ចទៅលើមនុស្ស។ ហេតុនេះហើយទើបអំណាចសាធារណៈ ត្រូវលូកដៃចូលជ្រៀតជ្រែកក្នុងវិធាននៃកិច្ចសន្យាតាមរយៈ នៃការកំណត់ឱ្យមានជាវិធានច្បាប់មួយចំនួនទាក់ទងទៅនឹងការបង្កើតកិច្ចសន្យាមួយ ដែលមានមាត្រដ្ឋានសមភាពចំពោះកិច្ចសន្យាមួយចំនួន។ បានន័យថា បើទោះបីជាការចាប់ផ្តើមបង្កើតនៃកិច្ចសន្យាគឺអាស្រ័យលើឆន្ទៈរបស់គូភាគីតាំងពីដំបូងក៏ដោយ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលមានការអនុវត្ត បែរជាបណ្តាលឱ្យភាគីណាមួយមានការខូចប្រយោជន៍ដោយសារតែភាពខ្វះការយល់ដឹងអំពីកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាដោយប្រការណាមួយនោះ ភាគីអាចនឹងទាមទារឱ្យតុលាការលូកដៃចូលក្នុងរឿងកិច្ចសន្យា (ធ្វើដីកាទៅតុលាការដើម្បីឱ្យពិនិត្យមើលពីទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត) ហើយស្ថិតក្នុងករណីនេះតុលាការនឹងមានអំណាចធ្វើការជ្រៀតជ្រែកចំពោះរឿងឯកជនរបស់គូភាគី ហើយចៅក្រម អាចពិនិត្យបានលុះត្រាតែ កិច្ចសន្យានោះបង្កើតឡើងដោយខ្វះធាតុផ្សំណាមួយដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់កិច្ចសន្យាផង។ ក៏ប៉ុន្តែបើគ្មានភស្តុតាងណាមួយដែលអាចបញ្ជាក់បានថា កិច្ចសន្យាដែលបង្កើតដោយគូភាគីនោះមានភាពខ្វះចន្លោះនោះទេ តុលាការក៏គ្មានសិទ្ធិក្នុងពិនិត្យនោះដែរ។

ជាសរុបមក ការមិនគោរពទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយច្បាប់កិច្ចសន្យាដែលជាលទ្ធផលនៃកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើង គឺអាចនឹងត្រូវបានមោឃភាព ឬលុបចោលដោយអំណាចតុលាការតាមរយៈការស្នើសុំរបស់ភាគី ឬក៏តតិយជន។

១.៣.២. លក្ខខណ្ឌទម្រង់

កិច្ចសន្យាលក់ទិញ ជាកិច្ចសន្យាព្រមព្រៀង បានន័យថាបើមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីទាំងសងខាងហើយនោះ នាំឱ្យកិច្ចសន្យាមានសុពលភាពហើយ។ ជាក់ស្តែង ដូចដែលមាត្រា ៣៤ នៃ ក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ និងមាត្រា ៥១៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ២០០៧ បានកំណត់ពីនិយមន័យនៃ សកម្មភាពទិញលក់នេះយ៉ាងច្បាស់លាស់។ តែមានសំនួរសួរថា តើគោលការណ៍នេះអាចអនុវត្តបានទាំងការលក់ចលនវត្ថុ និងការលក់អចលនវត្ថុ ឬយ៉ាងណា ?

ជាការពិតណាស់ថា ចំពោះការលក់ចលនវត្ថុវាមិនចាំបាច់ធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនោះទេ។ គេគ្រាន់តែតម្រូវឱ្យប្រគល់វត្ថុដល់ដៃអ្នកទិញ ឬក៏ធ្វើជាសំបុត្រមានសេចក្ដីបញ្ជាក់ ដើម្បីធ្វើជាទម្រង់សម្រាប់ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ កុំឱ្យមានការជំទាស់ដោយតតិយជនប៉ុណ្ណោះ។[15]

រីឯចំពោះការលក់អចលនវត្ថុ វាទាមទារឱ្យកិច្ចសន្យាលក់ធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតាម ទម្រង់លិខិតយថាភូត ដែលធ្វើដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ហើយត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅអង្គភាពសុរិយោដី។[16] ហេតុនេះការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុកើតឡើងនៅក្រោយពេលចុះកិច្ចសន្យាលក់។

តបតាមការបកស្រាយខាងលើសរបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា កិច្ចសន្យាលក់អាចកើតមានមុននៃការធ្វើលិខិតយថាភូត មុនធ្វើសំបុត្របញ្ជាក់ និងមុនពេលប្រគល់វត្ថុ។ ជាក់ស្ដែងដែលបញ្ញត្តិ មាត្រា ៣៧ នៃ ក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ បានចែងថា អ្នកលក់ត្រូវចៀសវាងកុំផ្លាស់ប្ដូរ កែប្រែវត្ថុតាមរបៀបណាក៏ដោយចាប់ពីថ្ងៃលក់ ដល់ថ្ងៃប្រគល់វត្ថុ។ ដែលនេះអាចគូសបញ្ជាក់ពីអំណះអំណាងខាងលើបានយ៉ាងច្បាស់លាស់។

[15] មាត្រា ៨១ កថាខណ្ឌទី២ ក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៨៨

[16] មាត្រា ៦៥ នៃច្បាប់ភូមិបាល ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ និងមាត្រា ៤១ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ និងមាត្រា ៣៣៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ជំពូកទី ២
អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី ២

អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

២.១. សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់អ្នកលក់

២.១.១. សិទ្ធិរបស់អ្នកលក់

២.១.១.១. សិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្តព្រមគ្នា

អ្នកលក់អាចប្រកែកមិនព្រមផ្ទេរសិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុ និងមិនព្រមប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុទៅអ្នកទិញ បានរហូតដល់ពេលដែលអ្នកទិញបានផ្តល់ការសងចំពោះកាតព្វកិច្ចបង់ថ្លៃលក់។ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកទិញនោះពុំទាន់ដល់ពេលកំណត់ត្រូវសង ឬករណីដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នាអំពីការអនុវត្តករណីយកិច្ចផ្ទេរសិទ្ធិ ឬ កាតព្វកិច្ចប្រគល់ជាមុន។ ទោះបីជាអ្នកលក់បានអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកទិញមានពេលកំណត់ដើម្បីសងថ្លៃកម្មវត្ថុក៏ដោយ ប្រសិនបើអ្នកទិញបានក្ស័យធន ឬបានក្លាយទៅជាមានកង្វះនូវទ្រព្យធនក្រោយពេលធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ ឬបានលាក់នូវកង្វះនៃទ្រព្យធនមុនពេលធ្វើកិច្ចសន្យា នោះអ្នកលក់អាចប្រកែកមិនផ្ទេរសិទ្ធិ និងមិនប្រគល់កម្មវត្ថុនោះបានដែរ។ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលអ្នកទិញបានដាក់ប្រាតិភោគ ឬចាត់ចែងវិធានការដើម្បីលត់ការបារម្ភនោះ។[17]

២.១.១.២. សិទ្ធិទទួលផល

ក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃការលក់បានបង្កើតផលធម្មជាតិមុនពេលប្រគល់ទៅអ្នកទិញ ផលនេះត្រូវទុកជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកលក់ លើកលែងតែមានការព្រមព្រៀងគ្នាពិសេសរវាងគូភាគី។ ចំណុចនេះត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះករណីដែលកម្មវត្ថុនៃការលក់បង្កើតផលស៊ីវិល ដូចជាថ្លៃឈ្នួល ជាដើម។[18] នៅពេលដែលអ្នកលក់ បានផ្ទេរកម្មសិទ្ធិទៅលើវត្ថុឱ្យទៅអ្នកទិញ ក៏ប៉ុន្តែខ្លួននៅតែមានកាព្វកិច្ចថែរក្សា និងការពារវត្ថុនោះឱ្យនៅគង់វង្ស។ ប៉ុន្តែនៅពេលវត្ថុបានបង្កើតជាផលស៊ីវិល ស្រាប់តែឱ្យអ្នកទិញទទួលផលទៅវិញ ដូចនេះវាមិនមានភាពស្មើភាពគ្នានោះទេ ហេតុនេះបានជាអ្នកច្បាប់បានបញ្ញត្តិឱ្យទៅអ្នកលក់។

២.១.២. ករណីយកិច្ចរបស់អ្នកលក់

២.១.២.១. ករណីយកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ

អ្នកលក់មានករណីយកិច្ចត្រូវផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញទៅឱ្យអ្នកទិញ។ ប្រសិនបើកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ អ្នកលក់មានករណីយកិច្ចត្រូវទទួលសិទ្ធិនោះ ហើយត្រូវផ្ទេរសិទ្ធិនោះទៅឱ្យអ្នកទិញ។ ប្រសិនបើអ្នកលក់មិនអាចផ្ទេរសិទ្ធិ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញទៅឱ្យអ្នកទិញ

[17] មាត្រា ៥៥១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[18] មាត្រា ៥៥៣ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

បានទេ អ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន។ ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើអ្នកទិញមិនបានដឹងនៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាថា សិទ្ធិនោះមិនមែនជាសិទ្ធិរបស់អ្នកលក់ទេ អ្នកទិញអាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតបាន។[19]

ដោយយោងតាមមាត្រា ១០១៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់របស់កម្ពុជា បានចែងពីការលក់វត្ថុអ្នកដទៃត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ប៉ុន្តែក្រមរដ្ឋប្បវេណថ្មី (២០០៧) បានចាត់ទុកថាការលក់វត្ថុអ្នកដទៃ គឺមានសុពលភាព ពីព្រោះតែអ្នកលក់មានករណីកិច្ចត្រូវធ្វើលទ្ធកម្មនូវសិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញនោះ ហើយត្រូវផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកទិញ។ ហើយបញ្ញត្តិនៃក្រមនេះបានចែងផងដែរអំពីការទទួលខុសត្រូវក្នុងករណី ដែលករណីយកិច្ចនេះមិនត្រូវបានអនុវត្ត គឺ ការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានា។

ប្រសិនបើអ្នកលក់មិនអាចអនុវត្តករណីយកិច្ចផ្ទេរសិទ្ធិបានទេ ទោះបីជាអ្នកទិញបានដឹងនៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាថា អ្នកលក់មិនមែនជាកម្មសិទ្ធិករលើវត្ថុដែលជាកម្មសិទ្ធិក៏ដោយ ក៏អ្នកទិញនោះអាចទាមទារឱ្យរំលាយកិច្ចសន្យានេះបានដែរ។ លើសពីនេះទៅទៀតក្នុងករណីដែលអ្នកទិញមានភាពសុចរិត ក្រៅពីសិទ្ធិរំលាយអ្នកទិញ (គឺពេលធ្វើកិច្ចសន្យាមិនបានដឹងថាអ្នកលក់គ្មានសិទ្ធិនោះ) ទទួលសិទ្ធិទាមទារនូវសំណងនៃការខូចខាតផងដែរ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើករណីយកិច្ចផ្ទេរសិទ្ធិមិនអាចអនុវត្តបាន ដោយសារអ្នកទិញមានហេតុដែលនាំឱ្យទទួលខុសត្រូវនោះអ្នកលក់មិនត្រូវទទួលខុសត្រូវដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រា ៥៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧។ សិទ្ធិទាមទារនូវសំណងនៃការខូចខាតដែលបានកំណត់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា ៥៣១ នេះត្រូវកើតឡើង ទោះបីជាអ្នកលក់មានហេតុដែលនាំឱ្យទទួលខុសត្រូវក៏ដោយ គ្មានក៏ដោយ ហេតុដូច្នេះ ជាគោលការណ៍ទំហំនៃការខូចខាតដែលត្រូវសងសំណងនោះ មានត្រឹមតែការខូចខាតដែលអ្នកទិញបានទទួលដោយសារតែខ្លួនបានជឿជាក់ថានឹងធ្វើលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធិនោះ ដោយប្រសិទ្ធភាពតែប៉ុណ្ណោះ គឺវាទាក់ទងទៅនឹងផលប្រយោជន៍នៃជំនឿ។ តែប្រសិនបើអ្នកលក់ក៏មានហេតុដែលនាំឱ្យទទួលខុសត្រូវ ដូចជាករណីដែលអ្នកលក់អាចធ្វើលទ្ធកម្មនូវសិទ្ធិ ហើយផ្ទេរសិទ្ធិនោះទៅអ្នកលក់ ក៏ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើដោយចេតនា នោះអ្នកទិញអាចទាមទារនូវការទទួលខុសត្រូវក្នុងការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ចាប់ពីមាត្រា ៣៩៨ (លក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការសងសំណងនៃការខូចខាត) ទៅ។ ក្នុងករណីនេះអ្នកទិញអាចទាមទារនូវសំណងនៃផលប្រយោជន៍ពីការអនុវត្តនោះបាន។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកទិញអាចអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយ នៅក្នុងអំឡុងពេលដែលកិច្ចសន្យាលក់ទិញមានអត្ថិភាព ហើយអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិទាមទារនូវសំណងនៃការ

[19] មាត្រា ៥៣១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ខូចខាតនេះគឺ៥ឆ្នាំដែលជាអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនៃការរំលត់សិទ្ធិបំណុលទូទៅ។[20]

២.១.២.២. ករណីយកិច្ចប្រគល់វត្ថុ

ការប្រគល់វត្ថុ គឺជាការលើកវត្ថុដែលលក់ឱ្យអ្នកទិញ។ ហើយការលើកវត្ថុនេះ សំដៅលើការប្រគល់វត្ថុដែលគូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នា ហើយវាបានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ក្នុងខណៈដែលអ្នកលក់បានប្រគល់វត្ថុដែលអ្នកទិញអាចប្រើប្រាស់ទៅតាមបំណងប្រាថ្នា។

អ្នកលក់ត្រូវមានករណីយកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុទៅឱ្យអ្នកទិញតាមកាលបរិច្ឆេទ និងតាមទីកន្លែងដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា។ ក្នុងករណីដែលកំណត់ តែពេលត្រូវបង់ថ្លៃលក់ប៉ុណ្ណោះ នោះត្រូវសន្មតថា ពេលកំណត់នៃការប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុ ក៏ដូចពេលកំណត់នៃការបង់ថ្លៃលក់ដែរ។ ក្នុងករណីដែលមិនបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទដែលត្រូវប្រគល់ផង និងមិនបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទដែលត្រូវបង់ថ្លៃលក់ផង អ្នកលក់មានករណីយកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុទៅឱ្យអ្នកទិញ នៅពេលដែលអ្នកទិញទាមទារឱ្យប្រគល់។ ក្នុងករណីមួយទៀតដែលមិនបានកំណត់ ទីកន្លែងដែលត្រូវប្រគល់ទេ ចំពោះការលក់វត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ អ្នកលក់ត្រូវប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៅទីកន្លែងដែលវត្ថុនោះស្ថិតនៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យា និង ចំពោះមុខគូភាគី ករណីក្រៅពីនេះត្រូវប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនោះ នៅលំនៅឋានរបស់អ្នកទិញ។ ចំពោះសោហ៊ុយវិញ អ្នកលក់ត្រូវចេញសោហ៊ុយសម្រាប់ប្រគល់ លើកលែងតែមានការព្រមព្រៀងគ្នាពិសេស។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើលោហ៊ុយប្រគល់នោះកើតឡើងដោយសារអ្នកទិញបានប្តូរលំនៅឋាន ឬដោយសារអំពើអ្វីមួយរបស់អ្នកទិញ នោះអ្នកទិញត្រូវទទួលបន្ទុកបង់នូវចំនួនកំណើននៃសោហ៊ុយនោះ។[21]

ចំពោះការលក់នៅនឹងទីកន្លែង ជាទម្លាប់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាជំនួញអាចត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាការប្រគល់វត្ថុបើទោះបីជាមិនមានការប្រគល់វត្ថុទាំងមូលឱ្យអ្នកទិញក៏ដោយដូចជា ការប្រគល់កូនសោដែលកូនសោជានិមិត្តរូបនៃការកាន់កាប់វត្ថុ ពីព្រោះវាផ្តល់អំណាចលើវត្ថុជាដើម។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ ចំពោះការលក់ពីចម្ងាយដែលភាគីច្រើន តែធ្វើការលក់ចំពោះចលនវត្ថុមានរូបដែលមានការលក់ជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ និងការលក់ជាលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្ម ដែលការលក់របៀបនេះ ទាមទារឱ្យមានការដឹកជញ្ជូនតាមរយៈ ផ្លូវអាកាស ផ្លូវទឹក (ផ្លូវសមុទ្រ) ផ្លូវគោក និងផ្លូវដែក ជាអាទិ៍។ ដូច្នេះជាគោលការណ៍ ការលក់ប្រភេទនេះមិនតម្រូវឱ្យអ្នកលក់ដឹកដាក់ទំនិញដល់ក្នុងហាងរបស់អ្នកទិញនោះទេ ពោលគឺការប្រគល់ទំនិញដែលចាត់ទុកថាបានបំពេញតាមរយៈការប្រគល់ទៅអ្នកដឹកជញ្ជូន។ ហើយក្នុងករណីនេះ គ្រោះថ្នាក់ដែលកើតចេញពីការដឹកជញ្ជូនទំនិញជាបន្ទុករបស់អ្នកទិញ

[20] មានចែងចាប់ពីមាត្រា ៤៣ ដល់ មាត្រា ៤៩ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ និងមាត្រា ១០១៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់ និងមាត្រា ៥៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[21] មាត្រា ៥៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

តែជាគោលការណ៍នេះ អាចនឹងត្រូវបានកែប្រែដោយកិច្ចសន្យារបស់ភាគីបាន។

+ វត្ថុដែលអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់

វត្ថុដែលអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់ គឺជាវត្ថុដែលបានព្រមគ្នាជាមួយអ្នកទិញ ហើយដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា។ ចំពោះវត្ថុដែលមិនអាចជំនួសបានអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់វត្ថុដែលខ្លួនបានព្រមព្រៀងលក់ ពោលគឺអ្នកលក់មិនអាចជំនួសដោយវត្ថុមួយទៀតបានឡើយ បើគ្មានការយល់ព្រមពីអ្នកទិញ។ ករណីចំពោះវត្ថុដែលអាចជំនួសបាន (វត្ថុដែលផលិតជាស៊េរី) ទំនិញដែលប្រគល់ត្រូវបញ្ជាក់ពីប្រភពម៉ាក ប្រភេទ លក្ខណៈ(ពណ៌) និងចំនួននៃវត្ថុ។ លើសពីនេះទៅទៀត យើងក៏ត្រូវបញ្ជាក់ផងដែរអំពីគុណភាពនៃវត្ថុ ពីព្រោះវាជាធាតុមួយសម្រាប់វិនិច្ឆ័យពីភាពត្រឹមត្រូវនៃការប្រគល់វត្ថុ។ ទំនិញត្រូវតែមានលក្ខណៈអាចប្រើកើត និងត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាទំនិញនៅក្នុងកិច្ចការ ពាណិជ្ជកម្ម មានន័យថាការលក់វត្ថុក្នុងតម្លៃមួយទាបជាងវត្ថុ មិនគ្រប់គ្រាន់អោយយើងសន្មតបានថាគូភាគីមានបំណងទិញទំនិញដែលមានគុណភាពអន់ និងមានវិការៈនោះឡើយ។ អ្នកទិញជាអ្នកបង្ហាញថាអ្នកលក់មិនបានប្រគល់វត្ថុមួយស្របតាមការកំណត់នៃកិច្ចសន្យា នៅពេលដែលវត្ថុដែលប្រគល់នោះខុសគ្នាពីវត្ថុ ដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ទោះបីជាភាពខុសគ្នាមានលក្ខណៈតិចតួចក៏ដោយ។

ឧទាហរណ៍ទី១៖ ចាត់ទុកថាមិនមែនជាការប្រគល់ឡានថ្មីដែលមានវិការៈលើថ្នាំបន្តិចបន្តួចនោះឡើយ ដោយទោះបីជាឡាននោះស្របទៅនឹងប្រភេទនៃឡានដែលចង់បាន ហើយដែលគុណវិបត្តិតិចតួចនេះមានដូចគ្នានៅលើឡានដទៃៗទៀត ហើយគុណវិបត្តិនេះមានលក្ខណៈខាងក្រៅដែលអ្នកទិញ អាចមើលឃើញក៏ដោយ។

ឧទាហរណ៍ទី២៖ ចាត់ទុកថាមិនមែនជាការប្រគល់នៃការលក់កុំព្យូទ័រដែលមិនមានសមត្ថភាពដូចដែលបានសន្យា បើទោះបីជាកុំព្យូទ័រនោះបានបំពេញមុខការដែលអាចធ្វើកើតក៏ដោយ។

លើសពីនេះទៅទៀត វត្ថុដែលត្រូវប្រគល់ ត្រូវតែជាវត្ថុដែលអ្នកទិញសង្ឃឹមថានឹងអាចប្រើប្រាស់បាន។ បើទោះបីជាវត្ថុនោះជាចលនវត្ថុ ឬអចលនវត្ថុដែលស្របទៅតាមការកំណត់ នៃកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ក៏វត្ថុនោះត្រូវតែឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការដែលអ្នកទិញចង់បាន នេះជាការទាមទារបន្ថែម។

វត្ថុបន្ទាប់បន្សំ គឺអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់ពុំមែនតែវត្ថុដើមប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវប្រគល់ផងដែរនូវផល ឬវត្ថុរាយរងទាក់ទងនឹងវត្ថុ។ វត្ថុរាយរង ជាវត្ថុមួយដែលមានលក្ខណៈចាំបាច់ សំរាប់ការប្រើប្រាស់នៃវត្ថុដើមដូចជាការលក់អចលនវត្ថុសន្មតថាការលក់ព្រមជាមួយគ្នានូវអចលនវត្ថុពីភ័ព្វវាសនា។[22] វៀរលែងតែ កិច្ចសន្យា

[22] ជាវត្ថុដែលជាប់នឹងដី ឬបញ្ចូលជាមួយសំណង់ទាំងឡាយដែលមិនអាចបំបែកចេញបាន ដោយមិនឱ្យមានការខូចខាត ឬមិនដូរសភាពដើមដូចជា ដើមឈើ ឧបករណ៍តែងលំអជាដើម។

បានចែងផ្ទុយពីនេះឧទាហរណ៍ដូចជា៖ ការលក់រថយន្ត គឺសន្មតថាលក់ព្រមជាមួយគ្នានូវកង់បម្រុងប្រដាប់លើក ទម្ងន់ឡាន និងដែករ៉ៃលើកទម្ងន់ឡាន ក៏ដូចជាការប្រគល់ប័ណ្ណសម្គាល់រថយន្តផងដែរ។

+របៀបប្រគល់វត្ថុ

ចំពោះចលនវត្ថុ៖ ការប្រគល់វត្ថុទុកជាត្រឹមត្រូវនៅពេលដែលមានការប្រគល់វត្ថុនោះទៅដល់ដៃអ្នកទិញ។

ចំពោះអចលនវត្ថុ៖ ការប្រគល់អចលនវត្ថុនេះ អាចធ្វើឡើងបានដោយការប្រគល់សោរនៃអាគារ ឬប្រគល់ប័ណ្ណបញ្ជាក់សិទ្ធិ ពោលគឺថាការប្រគល់វត្ថុទុកជាត្រឹមត្រូវនៅពេលដែលមានការប្រគល់ប័ណ្ណសំគាល់អចលនវត្ថុទៅដល់អ្នកទិញ។

ចំពោះពេលវេលា៖ អ្នកលក់ត្រូវប្រគល់វត្ថុនោះភ្លាមមួយរំពេច។ វៀរលែងតែគូភាគីបានកំណត់ថ្ងៃក្នុងការប្រគល់វត្ថុ។ ក្នុងករណីដែលគូភាគីបានកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រគល់វត្ថុ វត្ថុត្រូវតែប្រគល់តាមកាលបរិច្ឆេទនោះ។

ចំពោះទីកន្លែង៖ វត្ថុដែលលក់ត្រូវប្រគល់នៅទីកន្លែងវត្ថុនោះ ស្ថិតនៅនាពេលដែលលក់ ។ វៀរលែងតែគូភាគីមានការព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។

ចំពោះសោហ៊ុយនៃការប្រគល់វត្ថុ៖ សោហ៊ុយនៃការប្រគល់វត្ថុជាបន្ទុករបស់អ្នកលក់ លើកលែងតែកិច្ចសន្យាបានចែងផ្ទុយពីនេះ។

២.១.២.៣. ករណីយកិច្ចផ្តល់ព័ត៌មាន

អ្នកលក់ត្រូវប្រាប់អ្នកទិញនូវគុណភាពជាសារវ័ន្តនៃវត្ថុ ព្រមទាំងស្ថានភាពទាំងឡាយសំខាន់ៗដែលទាក់ទងនឹងវត្ថុនោះ ជាពិសេសប្រាប់ពីសិទ្ធិដែលអ្នកដទៃមានលើវត្ថុ ឬអំពីបន្ទុកដែលមានលើវត្ថុ ពោលគឺអ្នកលក់មានករណីយកិច្ចត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវខ្លឹមសារនៃករណីយកិច្ច ដែលអ្នកលក់ទទួលបន្ទុកទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលទាក់ទងនឹងវត្ថុ ឬសិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ ហើយជាពិសេសក្នុងករណីលក់អចលនវត្ថុត្រូវពន្យល់ដល់អ្នកទិញឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវខ្លឹមសារនៃសិទ្ធិក្នុងការទទួលបន្ទុក និងព្រំដែននៃអចលនវត្ថុជាអាទិ៍។ ដូច្នេះដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យមានវិវាទកើតឡើងនាពេលអនាគត គូភាគីគួរតែបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយយល់អំពី ខ្លឹមសារចម្បងនៃកិច្ចសន្យានោះដោយត្រឹមត្រូវ។ ក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញករណីយកិច្ចរបស់អ្នកទិញមានភាពច្បាស់លាស់ដោយសារករណីយកិច្ចចម្បងនោះ មានតែករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃលក់ទិញប៉ុណ្ណោះ។ ផ្ទុយទៅវិញ ករណីយកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវរបស់អ្នកលក់អាចមានខ្លឹមសារផ្សេងៗ ហើយជាទូទៅអ្នកលក់ត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានអំពីវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ។ ហេតុដូច្នេះ មាត្រា ៥២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ២០០៧ បានបញ្ញត្តិតម្រូវឱ្យអ្នកលក់មានករណីយកិច្ចពន្យល់ ឬផ្តល់ព័ត៌មាន។ ប្រសិនបើអ្នកលក់បំពានករណីយកិច្ច

ពន្យល់នេះ អ្នកលក់នោះត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាតដែលបានកើតឡើងដោយសារការបំពាននោះ។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើអ្នកលក់ ពន្យល់ហេតុមិនពិត ឬលាក់ហេតុពិតដោយចេតនាចំពោះចំណុចដែលមានឥទ្ធិពលលើការសម្រេចរបស់អ្នកទិញក្នុងការធ្វើ ឬមិនធ្វើកិច្ចសន្យា ហើយជាលទ្ធផលនាំឱ្យអ្នកទិញភាន់ច្រឡំ និងធ្វើកិច្ចសន្យា ដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំនេះ អាចមានករណីដែលកិច្ចសន្យានោះ ត្រូវបានលុបចោលដោយយកការឆបោក ឬការភាន់ច្រឡំមកធ្វើជាមូលហេតុ។

២.១.២.៤. ករណីយកិច្ចធានា

ការធានា ជាករណីយកិច្ចដ៏មានសារៈសំខាន់ព្រោះថាការលក់វត្ថុមួយដោយគ្មានការធានា នឹងនាំឱ្យបាត់បង់នូវផលប្រយោជន៍ពិសេសរបស់កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ដែលអ្នកលក់ត្រូវធានាចំពោះអ្នកទិញនូវការប្រើប្រាស់នៃវត្ថុដោយសុវត្ថិភាព និងដោយមានសារៈប្រយោជន៍។ ការធានានេះមានគោលដៅពីរយ៉ាងរួមមាន ការធានាប្រឆាំងនឹងការរំខាន និងការធានាចំពោះវិការៈ ។

២.១.២.៥. ករណីយកិច្ចធានាការរំខាន

ករណីយកិច្ចធានា ជាករណីយកិច្ចដែលអ្នកលក់សន្យាថា អ្នកទិញនឹងមិនបាត់បង់សិទ្ធិលើវត្ថុ ដែលលក់ ទោះបីជាមូលហេតុមានមុនពេលលក់ ឬក្រោយពេលលក់ក៏ដោយ។ ការធានានេះអាចជាការធានាចំពោះអំពើរបស់អ្នកលក់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ និងអំពើរបស់តតិយជន។

+ការធានាចំពោះអំពើរបស់អ្នកលក់ខ្លួនឯងផ្ទាល់

អ្នកលក់មិនត្រូវធ្វើសកម្មភាពណាមួយដែលប៉ះពាល់ ឬបង្កជារំខាន ដូចជាការរំខានដល់កម្មភាពជាក់ស្តែង ឬតាមផ្លូវច្បាប់ រហូតដល់ការអាស្រ័យផលរបស់អ្នកទិញលើវត្ថុ។ ក្នុងករណីនេះ អ្នកលក់ទទួលរងនូវកាតព្វកិច្ចមិនធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ។ ការរំខានអាចស្តែងឡើងតាមរូបភាពពីរយ៉ាងទៀតគឺ ការរំខានដល់សកម្មភាព និងការរំខានដល់សិទ្ធិ ដែលការរំខានដល់សកម្មភាព គឺជាសកម្មភាពជាក់ស្តែងដែលធ្វើអោយអ្នកលក់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ ដូចជាអ្នកលក់ចូលទៅអាស្រ័យផលលើដីដែលបានលក់ ឬបានបើកហាងថ្មីប្រណាំងប្រជែងជាមួយអ្នកទិញ។ល។ ក្នុងករណីនេះអ្នកលក់អាចទទួលរងនូវទណ្ឌកម្មបង់សំណងជម្ងឺចិត្តទៅឱ្យអ្នកទិញ។ រីឯការរំខានដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិ គឺជា សកម្មភាពដែលអ្នកលក់ទាមទារនូវសិទ្ធិស្របច្បាប់លើវត្ថុដែលបានលក់ ដូចជា អ្នកលក់បានលើកសំអាងថាវត្ថុដែលខ្លួនបានលក់ជាវត្ថុរបស់អ្នកដទៃ ហើយបានលើកពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាលក់។

+ការធានាចំពោះអំពើរបស់តតិយជន ចំណុចមួយទៀតដែលអ្នកលក់ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្ន គឺការគំរាមដកហូតយកវត្ថុពីតតិយជន។ ការរំខាននេះត្រូវតែជាការរំខានដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់អ្នកទិញលើវត្ថុ

បានសេចក្តីថាតតិយជនបានគំរាម និងប្តឹងឱ្យដកហូតវត្ថុពីអ្នកទិញ។ ការទាមទារនោះស្តែងឡើងតាមរយៈបណ្តឹងទាមទារពីតតិយជនទៅតុលាការ។ ក្នុងករណីនេះ អ្នកទិញអាចទាមទារឱ្យអ្នកលក់មកធានារ៉ាប់រងភ្លាមៗ ដោយអ្នកលក់ត្រូវប្រើគ្រប់មធ្យោបាយ ដើម្បីរំងាប់ការរំខាននោះឱ្យបាន។ បើអ្នកលក់អាចយកឈ្នះតតិយជនបាន អ្នកទិញមិនអាចទាមទារសំណងជម្ងឺចិត្តបានឡើយ។ ប៉ុន្តែបើអ្នកលក់មិនអាចយកឈ្នះតតិយជនបាន ហើយតុលាការកាត់សេចក្តីឱ្យដកហូតវត្ថុ អ្នកទិញអាចទាមទារថ្លៃទាំងអស់ដែលខ្លួនបានបង់ឱ្យអ្នកលក់។ លើសពីនេះទៅទៀត អ្នកទិញអាចទាមទារនូវសំណងជម្ងឺចិត្តដែលរាប់បញ្ចូល នូវការខូចខាតក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យា និងសោហ៊ុយផ្សេងៗទៀតដោយគិតពីថ្ងៃលក់នោះមក។ ករណីកិច្ចធានានេះនៅតែមានបើទោះបីអ្នកទទួលបានទទួលមរណៈភាពក៏ដោយ ពោលគឺករណីយកិច្ចធានានោះត្រូវធ្លាក់ជាបន្ទុករបស់ទាយាទទាំងអស់នៃអ្នកលក់។ មានករណីមួយទៀតដែលវត្ថុមួយត្រូវបានលក់ឱ្យអ្នកទិញជាច្រើនដែលនៅពេលមានវិវាទ គឺការប្តឹងឱ្យមានការធានាត្រូវធ្លាក់ទៅលើអ្នកទិញក្រោយគេបង្អស់ដែលត្រូវហៅអ្នកលក់ឱ្យមករំងាប់នៃការរំខាន អ្នកលក់ត្រូវតែជាបុគ្គលសុចរិត ហើយអ្នកលក់មិនត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំខានទេ ប្រសិនបើអ្នកទិញបានដឹងអំពីការរំខាននោះ។

២.១.២.៦. ករណីយកិច្ចធានាចំពោះវិការៈ

អ្នកលក់ត្រូវធានាចំពោះអ្នកទិញថា វត្ថុដែលលក់អាចយកទៅប្រើប្រាស់ជាធម្មតាបាន។ ការរកឃើញនូវវិការៈបន្ទាប់ពីទិញហើយធ្វើឱ្យអ្នកលក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះវិការៈនៃវត្ថុនោះ។

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យថាមាន ឬគ្មានវិការៈដោយយកពេលផ្ទេរហានិភ័យ (គឺពេលប្រគល់) វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុមកធ្វើជាមូលដ្ឋាន។ ដែលមិនមែនយកពេលធ្វើកិច្ចសន្យាមកធ្វើជាមូលដ្ឋានទេ គឺថាមិនបែងចែកជាអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង ឬជាអលទ្ធភាពក្រោយពេលធ្វើកិច្ចសន្យាទេ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ ចំណុចនេះត្រូវយកមកអនុវត្តដោយមិនមែនតែចំពោះវិការៈដែលមានអត្ថិភាពនៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាប៉ុណ្ណោះទេ គឺព្រមទាំងចំពោះវិការៈដែលកើតឡើងក្រោយពេលធ្វើកិច្ចសន្យារហូតដល់ប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុ។ ម្យ៉ាងទៀតការវិនិច្ឆ័យថាអ្នកទិញមានភាពសុចរិត ឬទុច្ចរិត គឺត្រូវធ្វើដោយយកពេលដែលធ្វើកិច្ចសន្យាមកធ្វើជាមូលដ្ឋាន ថាជាវិការៈកំបាំង ឬមិនមែននោះ។

ឧទាហរណ៍៖ ករណីអ្នកលក់បានលក់មាន់ ដែលមានផ្ទុកជម្ងឺ តែមិនទាន់កើតជម្ងឺនៅឡើយទេ ទៅឱ្យអ្នកទិញ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីបានប្រគល់ស្រាប់តែមាន់នោះកើតជម្ងឺឆ្លង ហើយបានឆ្លងទៅមាន់ផ្សេងទៀត។ បានន័យថាវិការៈដែលមានអត្ថិភាពនៅមុនពេលប្រគល់បានចេញជាក់លាក់ក្រោយពេលប្រគល់។ ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើអ្នកទិញបានដឹងជាមុនថា វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុទិញនោះមានវិការៈ នោះខ្លួនច្បាស់ជាបានទិញក្នុងតម្លៃ

ថោកជាងធម្មតា ហេតុនេះអ្នកទិញមិនអាចទាមទារ ឱ្យអ្នកលក់ទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានានូវវិការៈនោះបានទេ។ ការបញ្ជាក់អំពីភាពទុច្ចរិតរបស់អ្នកទិញ ជាការពិបាកណាស់ ហេតុដូច្នេះក្នុងករណីដែលអ្នកទិញបានដឹង ឬមិនបានដឹងដោយសារកំហុសធ្ងន់ធ្ងររបស់ខ្លួនអំពីវិការៈនៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនោះ នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ អ្នកលក់មិនត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានាវិការៈនោះទេ។

គ្រប់វត្ថុទាំងអស់អាចជាកម្មវត្ថុនៃការធានាចំពោះការធានាលើចំណុចវិការៈ ទោះបីវត្ថុនោះថ្មី ឬធ្លាប់ត្រូវបានគេប្រើរួចហើយក៏ដោយ។ ប៉ុន្តែការលក់មួយចំនួនមិនស្ថិតនៅក្រោមការធានាទេដូចជា ការលក់ដែលធ្វើដោយតុលាការជាដើម។ ហេតុដូច្នេះ ដើម្បីឱ្យអ្នកលក់មានកាតព្វកិច្ចធានាលុះត្រាតែវាជា៖ វិការៈនៃវត្ថុ ហើយវិការៈនោះត្រូវមានលក្ខណៈកំបាំង និងវិការៈត្រូវមានមុនពេលលក់ដូចជា សត្វដែលលក់រងនូវជម្ងឺមុនពេលលក់ជាដើម។

+លក្ខណៈវិការៈនៃវត្ថុ

វិការៈ គឺជាការសៅហ្មងផ្សេងៗដែលធ្វើឱ្យវត្ថុនោះប្រើការក្នុងមុខការមិនកើត ឬបញ្ហា ដែលបណ្តាលឱ្យថយតម្លៃថយប្រយោជន៍ច្រើន។ ឧទាហរណ៍៖ គ្រាប់ធញ្ញជាតិដែលដាំមិនដុះ ផ្លែឈើស្អុយ សេះខ្វាក់ភ្នែក ទូរទស្សន៍ផ្ទុះ ផ្ទះដែលបាក់ ប្រេះ ឬដែលមានទឹកជ្រាបគ្រប់ទីកន្លែង។ល។ វិការៈខាងលើ នេះជាករណីដែលធ្វើឱ្យវត្ថុនោះប្រើការមិនកើត។ ផ្ទុយទៅវិញ គេមិនចាត់ទុកជាវិការៈទេ ប្រសិនបើវិការៈនោះមានលក្ខណៈតិចតួច ពោលគឺវាធ្វើឱ្យប៉ះពាល់អារម្មណ៍អ្នកទិញ ឬវាមិនអាចផ្តល់ សោភ័ណ្ឌភាពបន្ទាប់បន្សំរបស់វាបាន ឬវាងាយនឹងជួសជុល។ល។

+វិការៈកំបាំងនៃវត្ថុ

វិការៈមានលក្ខណៈកំបាំងក្នុងករណីដែលអ្នកទិញមិនអាចរកវិការៈនោះឃើញ ឬមិនអាចដឹងពីវិការៈនោះបាន។ ដើម្បីកំណត់ថា វិការៈមានលក្ខណៈកំបាំងគឺអាស្រ័យទៅលើបុគ្គលិកលក្ខណៈនៃអ្នកទិញ និងវត្ថុដែលលក់។

ចំពោះអ្នកទិញ ដែលមិនមានជំនាញឯកទេសបុគ្គលនេះមិនអាចយល់ដឹងឱ្យច្បាស់ពីវត្ថុ ដែលខ្លួននឹងទិញបានទេ ក្នុងករណីនេះគេចាត់ទុកថាវត្ថុមានវិការៈកំបាំង។ ប៉ុន្តែចំពោះវិការៈខាងក្រៅ អ្នកលក់មិនទទួលខុសត្រូវទេ បានសេចក្តីថា ប្រសិនបើអ្នកទិញបានដឹងថាវត្ថុមានវិការៈ ហើយអ្នកទិញមិនជំទាស់ នោះគេសន្មតថាវត្ថុដែលលក់បានបំពេញនូវគុណសម្បត្តិដែលអ្នកទិញចង់បានហើយ ក្នុងករណីនេះអ្នកទិញបានទទួលយកវត្ថុដោយមានការពិចារណាត្រឹមត្រូវ។ ប៉ុន្តែមានករណីខ្លះគេគិតថាអ្នកទិញមិនគួរពឹងផ្អែកលើភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬការមិនដឹងរបស់ខ្លួនទាំងស្រុងនោះទេ ពោលគឺអ្នកទិញត្រូវសួរយោបល់ពីអ្នកជំនាញដោយមិនត្រូវសម្រេចចិត្តទិញវត្ថុទាំងបិទភ្នែកនោះទេ ឬក៏ករណីខ្លះមុននឹងទិញ អ្នកទិញត្រូវពិនិត្យឱ្យបានប្រុងប្រយ័ត្ន នូវវត្ថុដែលខ្លួនមានបំណង

នឹងទិញដូចជាការប្រើវត្ថុនោះសាកមើលសិន។ល។

ចំពោះអ្នកទិញដែលមានចំណេះដឹង ជំនាញឯកទេសគេចាត់ទុកថាវិការៈមិនមានលក្ខណៈកំបាំងទេ ព្រោះថាបុគ្គលនេះអាចយល់ដឹងពីវត្ថុបានច្បាស់លាស់មុននឹងសម្រេចចិត្តថាទិញ។ ហើយអ្នកទាំងនេះសម្ដៅដល់បុគ្គលដែលមានឯកទេសដូចអ្នកលក់ដែរ ព្រោះថាដោយផ្អែកលើសមត្ថភាពជំនាញរបស់ខ្លួនបុគ្គលនេះអាចធ្វើការពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់ពីគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិនៃវត្ថុ ។ ឧទាហរណ៍៖ អ្នកលក់ជាអាជីពម្នាក់បានលក់រថយន្តឱ្យជាងជួសជុលឡាន ឬទៅឱ្យអ្នកប្រកបរបរបើកបររថយន្ត។

ផ្ទុយទៅវិញ សច្ចធារណ៍ដូចខាងលើនេះ ត្រូវបាត់បង់អានុភាព ប្រសិនបើអ្នកទិញបានបង្ហាញថា៖

-អ្នកលក់បានប្រើឧបាយកលបន្លំ បានសេចក្ដីថាអ្នកលក់បានលាក់កំបាំងស្ថានភាពពិតប្រាកដនៃវត្ថុដោយធ្វើការបិតបាំងនៃគុណភាពវត្ថុដូចជាការកែច្នៃវត្ថុចាស់ឱ្យទៅជាថ្មី ។ ក្នុងករណីនេះវិការៈមានលក្ខណៈកំបាំង បើទោះបីជាអ្នកទិញមានជំនាញឯកទេសក៏ដោយ ក៏គេមិនអាចមើលដឹង គឺវិការៈនោះបានដែរ។

-វិការៈនោះជាវិការៈដែលមិនអាចមើលឃើញ បានសេចក្ដីថាទោះបីជាអ្នកទិញជាមនុស្សដែលប្រុងប្រយ័ត្ន និងមានជំនាញឯកទេសក៏ដោយ ក៏គេមិនអាចរកឃើញវិការៈនោះបានដែរលុះត្រាតែកម្ទេច ឬបំផ្លាញវត្ថុនោះចោល ឬក៏ដោះគ្រឿងវាមើល និងដោយមានការពិនិត្យពីអ្នក ជំនាញការកម្រិតខ្ពស់ណាស់។

+វិការៈត្រូវមានមុនពេលលក់

វិការៈត្រូវមានមុនពេលលក់ ឬក្នុងការលក់វត្ថុដែលអាចជំនួសបានវិការៈត្រូវមានមុនការប្រគល់វត្ថុដូចជា ភាពស្អុយរលួយនៃផលិតផលពីធម្មជាតិ ឬមានសត្វស៊ី។ ក្នុងករណីភាពស្អុយរលួយ លក្ខណៈសត្វស៊ី ត្រូវកើតមានមុនពេលលក់ ហើយបង្កើតអានុភាពបន្ទាប់ពីការលក់។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ក្នុងករណីដែលមានការប្រើប្រាស់មិនល្អទៅលើវត្ថុវិការៈនៃវត្ថុមិនអាចទម្លាក់កំហុសលើអ្នកលក់បានទេ ពោលគឺធ្លាក់ទៅលើអ្នកទិញ។ ដូចគ្នានេះផងដែរ ប្រសិនបើវត្ថុត្រូវបានប្រើប្រាស់តាមរបៀបមួយដែលមិនស្របនឹងការប្រើប្រាស់ធម្មតា។ វាក្យលែងតែអ្នកទិញបានព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយនឹងអ្នកលក់យ៉ាងដូច្នេះ។

លើសពីនេះទៅទៀត អ្នកលក់មិនទទួលខុសត្រូវចំពោះវិការៈទេ បើក្នុងករណីដែលមានការប្រើប្រាស់អូសបន្លាយពេលយូរ។ បន្ទាប់ពីបានប្រើប្រាស់ធុងហ្គាសក្នុងរយៈពេល ១០ឆ្នាំ ធុងហ្គាសនោះបានផ្ទុះ ដែលក្នុងករណីនេះ វិការៈមិនមានមុនពេលលក់ទេ ពីព្រោះវាពិបាកនឹងបង្ហាញភស្តុតាង ពីចំណងទាក់ទងរវាងវិការៈនៃវត្ថុ និងព្យសនកម្ម។

សរុបមក ក្នុងករណីដែលអ្នកទិញបានបំពេញលក្ខខណ្ឌខាងលើរួចហើយ អ្នកទិញអាច ប្ដឹងរំលាយកិច្ចសន្យាលក់បានគ្រប់ពេល ឬសុំបន្ថយថ្លៃលក់បាន។ ហើយបណ្ដឹងទាមទារឱ្យអ្នកលក់ទទួលខុសត្រូវពីវិការៈ

គឺត្រូវធ្វើក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ ចាប់ពីថ្ងៃដែលបានដឹងថាវត្ថុនោះមានវិការៈ ហើយបើអ្នកទិញនៅស្ងៀមមិនប្ដឹងតវ៉ា នោះភាពស្ងាត់ស្ងៀមចាត់ទុកដូចជាការយល់ព្រមទទួលយក បញ្ហាវិការៈនោះ។

២.២. សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់អ្នកទិញ

២.២.១. សិទ្ធិរបស់អ្នកទិញ

២.២.១.១. ការចរចាទាក់ទងនៅនឹងតម្លៃ

ក. សិទ្ធិទាមទារឱ្យបញ្ចុះតម្លៃ

ក្នុងករណីវត្ថុដែលត្រូវបានប្រគល់មានវិការៈ ទោះបីជាថ្លៃលក់ត្រូវបានបង់រួចហើយក៏ដោយ ឬមិនទាន់បង់ក៏ដោយ ក៏អ្នកទិញអាចទាមទារបន្ថយថ្លៃលក់នោះតាមសមាមាត្រនៃភាពខុសគ្នានៅពេល ប្រគល់រវាងតម្លៃនៃវត្ថុដែលគ្មានវិការៈ និងតម្លៃនៃវត្ថុដែលត្រូវបានប្រគល់បានដែរ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណី ដែលអ្នកលក់ជួសជុលវិការៈនោះស្របតាមទៅតាមបញ្ញត្តិមាត្រា ៥៨២ (សិទ្ធិទាមទារឱ្យអនុវត្តពេញលេញ របស់អ្នកទិញ) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ២០០៧ ឬករណីដែលអ្នកទិញមិនព្រមទទួលសេចក្ដីស្នើផ្ដល់ការជួសជុលរបស់អ្នកលក់ដោយគ្មានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ នោះអ្នកទិញមិនអាចទាមទារឱ្យបន្ថយថ្លៃលក់បានឡើយ។

ឧទាហរណ៍៖ ភាគីបានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញនូវវត្ថុមួយ តម្លៃមួយម៉ឺនរៀល ដោយយកហេតុដែលគ្មានវិការៈមកធ្វើជាមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែតាមការពិតទៅវត្ថុនោះមានវិការៈកំបាំងទៅវិញ ហើយមានតម្លៃតែ ៨.០០០ រៀលប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីនេះ ទោះបីជាអ្នកលក់មានហេតុ ឬគ្មានហេតុដែលនាំឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវក៏ដោយ ក៏អ្នកទិញអាចទាមទារឱ្យបន្ថយថ្លៃលក់មកត្រឹម៨.០០០ រៀលបានដែរ។ ប្រសិនបើអ្នកទិញបានបង់ថ្លៃទិញហើយ អាចទាមទារឱ្យអ្នកលក់សង ២.០០០ រៀលវិញបាន។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកលក់បានជួសជុលវិការៈវិញនោះថ្លៃលក់មិនត្រូវចុះបន្ថយទេ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីអ្នកទិញបានប្រកែកមិនឱ្យអ្នកលក់ជួសជុលវិការៈវិញដោយគ្មានហេតុផលត្រឹមត្រូវក៏មិនអាចបន្ថយតម្លៃបានដែរ។

ខ. សិទ្ធិបដិសេធមិនបង់ថ្លៃ

ក្នុងករណីដែលមានអ្នកអះអាងសិទ្ធិលើវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ ហើយមានការបារម្ភថាអ្នកទិញនឹងបាត់បង់នូវសិទ្ធិទាំងអស់ ឬមួយភាគដែលខ្លួនបានទិញនោះ អ្នកទិញអាចបដិសេធមិនបង់ថ្លៃទិញទាំងអស់ ឬមួយភាគ ទៅតាមទំហំនៃហានិភ័យនោះបាន។ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលអ្នកលក់បានដាក់ប្រាតិភោគសមរម្យ។ ករណីដូចខាងលើនេះអ្នកលក់អាចទាមទារឱ្យអ្នកទិញតម្កល់ថ្លៃទិញបាន ។

២.២.១.២. សិទ្ធិតវ៉ាឱ្យអនុវត្ត

ក. ការអនុវត្តព្រមគ្នា

អ្នកទិញអាចមិនព្រមបង់ថ្លៃទិញបានរហូតដល់ពេលដែលអ្នកលក់បានផ្តល់នូវការសងចំពោះកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយចំពោះករណីដែលកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកលក់ មិនទាន់ដល់ពេលកំណត់ត្រូវសង ឬការដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នាអំពីការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបង់ថ្លៃជាមុន។ ម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជាអ្នកទិញបានអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកលក់មានពេលកំណត់ដើម្បីអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ប្រសិនបើមានការបារម្ភយ៉ាងជាក់ស្តែងថា អ្នកលក់នឹងមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ក៏អ្នកទិញអាចប្រកែកមិនបង់ថ្លៃទិញបានដែរ។ ប៉ុន្តែចំណុចទីពីរនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយចំពោះករណីដែលអ្នកលក់បានដាក់ប្រាតិភោគ ឬចាត់ចែងវិធានការដើម្បីរំលត់ការបារម្ភនោះ។

ខ. ការអនុវត្តពេញលេញ

អ្នកទិញអាចទាមទារឱ្យអ្នកលក់អនុវត្តករណីយកិច្ចបាន។ ប៉ុន្តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយ ចំពោះករណីដែលអ្នកទិញទាមទារការសង្គ្រោះដែលមិនសមស្របនឹងការទាមទារឱ្យអនុវត្តករណីយកិច្ចនោះ មានន័យថា ការទាមទារឱ្យរំលាយ ឬឱ្យបន្ថយនូវតម្លៃលក់នោះ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញមានវិការៈអ្នកទិញអាចទាមទារឱ្យអ្នកលក់ប្រគល់វត្ថុជំនួសដែលគ្មានវិការៈ ឬទាមទារឱ្យជួសជុលវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនោះបានដែរ។ តែចំណុចនេះមិនត្រូវយកមកអនុវត្តឡើយចំពោះករណីដែលការរៀបចំវត្ថុដែលមានប្រភេទដូចគ្នា ដោយអ្នកលក់ និងបង្កើតបន្ទុកមិនសមរម្យហួសហេតុដោយគិតពិចារណានូវកាលៈទេសៈជុំវិញទាំងឡាយ។ ហើយចំពោះអំឡុងពេលវិញ អ្នកទិញអាចកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យបន្ថែម ដើម្បីឱ្យអ្នកលក់អនុវត្តករណីយកិច្ចបាន។ ប៉ុន្តែអ្នកទិញមិនអាចទាមទារការសង្គ្រោះចំពោះការបំពានកិច្ចសន្យាក្នុងអំឡុងពេលនោះទេ។ លើកលែងតែករណីដែលអ្នកទិញទទួលដំណឹងពីអ្នកលក់ថា អ្នកលក់មិនអនុវត្តករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងអំឡុងពេលនោះ។ ប៉ុន្តែអ្នកទិញមិនត្រូវបាត់បង់សិទ្ធិទាមទារសំណងការខូចខាតដែលបានកើតឡើងដោយសារការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តករណីកិច្ចតាមពេលកំណត់ដើមទេ។

២.២.២. ករណីយកិច្ចរបស់អ្នកទិញ

ជាគោលការណ៍ អ្នកទិញមានករណីយកិច្ចសំខាន់នោះគឺ ការបង់ថ្លៃជាប្រាក់ដែលបានកំណត់តាមកាលបរិច្ឆេទ (ពេលវេលា) និងនៅទីកន្លែងដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា។ ពោលគឺអ្នកលក់ត្រូវបង់ថ្លៃដែលបានព្រមព្រៀងគ្នានៅក្នុងកិច្ចសន្យា។[23]

[23] មាត្រា ៥៨២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

២.២.២.១ ករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃ[24]

ក. ពេលវេលា និងកន្លែងបង់ប្រាក់ ពេលវេលាប្រគល់ប្រាក់

ពេលវេលាប្រគល់ប្រាក់	កន្លែងប្រគល់ប្រាក់
សេរីភាពរបស់ភាគី	
-មុនពេល ក្រោយពេល ឬក្រោយពេលប្រគល់វត្ថុ -អាចបង់ប្រាក់ដោយរំលោះ	ទីណាក៏បាន
បើគូភាគីមិនបានចែងអ្វីទេនោះ	
ពេលប្រគល់វត្ថុ[25]	លំនៅរបស់អ្នកទិញដែលជាកូនបំណុល

ខ. លក្ខណៈនៃការបង់ថ្លៃ

- **ការបង់ថ្លៃភ្លាមៗ**

ក្នុងករណីដែលមានការតម្រូវឱ្យបង់ថ្លៃភ្លាមៗ អ្នកទិញត្រូវប្រគល់ឧបករណ៍ទូទាត់នាពេលទូទាត់វត្ថុ ដូចជា ការប្រគល់សាច់ប្រាក់ ឬមូលប្បទានប័ត្រ។ល។ នេះជាការអនុវត្តព្រមពេលជាមួយគ្នានូវករណីយកិច្ចរវាងអ្នកលក់ និងអ្នកទិញ ពោលគឺប្រសិនបើអ្នកទិញជាអ្នកទាមទារការប្រគល់វត្ថុ អ្នកទិញត្រូវប្រគល់ថ្លៃ ហើយប្រសិនបើអ្នកលក់ជាអ្នកទាមទារឱ្យប្រគល់ថ្លៃ ដូច្នេះអ្នកលក់ ត្រូវប្រគល់វត្ថុ។

- **ការបង់ថ្លៃដោយមានការពន្យាពេល**

ក្នុងករណីដែលមិនមានការបង់ថ្លៃភ្លាមៗអ្នកទិញត្រូវប្រគល់ប្រាក់ទៅតាមពេលវេលា និងទីកន្លែងដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា។ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមិនបានកំណត់នោះទេ អ្នកទិញត្រូវប្រគល់ប្រាក់នៅទីកន្លែង និងពេលវេលាដែលមានការប្រគល់វត្ថុនោះ។

- **ករណីលើកលែងចំពោះការមិនបង់ថ្លៃ**

អ្នកទិញអាចបដិសេធមិនបង់ថ្លៃបាន ដរាបណាអ្នកលក់មិនបានអនុវត្តករណីកិច្ចរបស់ខ្លួនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ។ វិធាននៃការបដិសេធមិនបង់ប្រាក់នេះ អនុវត្តចំពោះកិច្ចសន្យាទ្វេភាគីទាំងអស់។ ឧទាហរណ៍៖ អ្នកទិញអាចបដិសេធមិនបង់ថ្លៃក្នុងករណីដែលអ្នកលក់មិនឱ្យពិនិត្យមើលវត្ថុ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អ្នកទិញអាចបដិសេធមិន

[24] មាត្រា ៥៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[25] មាត្រា ៥៥៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧ និង មាត្រា ៥០ នៃក្រឹត្យច្បាប់លេខ ៣៨ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៨៨

បង់ថ្លៃផងដែរ ក្នុងករណីដែលអ្នកទិញទទួលរងនូវការរំខាន ឬការគំរាមកំហែងដកហូតវត្ថុតាមផ្លូវតុលាការ ដែលអ្នកទិញនឹងបង់ថ្លៃវត្ថុ លុះណាតែអ្នកលក់បាន រំងាប់ការរំខាននោះរួចរាល់។

គ. ភស្តុតាងស្តីពីការបង់ថ្លៃ

ជាទូទៅ ការបង្ហាញភស្តុតាងពីការបង់ថ្លៃស្តែងឡើងតាមរយៈការបង្ហាញបង្កាន់ដៃបងប្រាក់ពីអ្នកទិញ។

-ចំពោះការលក់ចលនវត្ថុ ដែលតម្រូវឱ្យមានការបង់លុយភ្លាមៗ ការប្រគល់វត្ថុទៅឱ្យអ្នកទិញសន្មតថាអ្នកទិញបានប្រគល់ថ្លៃរួចហើយទៅឱ្យអ្នកលក់ ព្រោះថានៅក្នុងការលក់ប្រភេទនេះវាមិនជានិច្ចកាលទេ ដែលអ្នកលក់ប្រគល់បង្កាន់ដៃបង់ប្រាក់ឱ្យអ្នកទិញ។ ការសន្មតនេះ គ្រាន់តែជាសច្ចធារណ៍ធម្មតាតែប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺវាបាត់អានុភាពនៅពេលដែលអ្នកលក់បង្ហាញភស្តុតាងផ្ទុយ។

-ចំពោះការលក់អចលនវត្ថុ ជាទូទៅការប្រគល់លុយគឺត្រូវមានលិខិតទទួលប្រាក់ហើយជួនកាលមានសាក្សីដឹងឮទៀតផង។

២.២.២.២. ទណ្ឌកម្មក្នុងការមិនគោរពករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃ

ក្នុងករណីដែលមានការប្រគល់វត្ថុយឺតយ៉ាវ អ្នកទិញត្រូវបានតម្រូវឱ្យបង់ការប្រាក់នៃតម្លៃវត្ថុ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាបានចែង។ ប៉ុន្តែបើទោះបីកិច្ចសន្យាមិនបានចែងក៏ដោយ ក៏អ្នកលក់ត្រូវបង់ទាំងការប្រាក់នៃតម្លៃវត្ថុផងដែរ ក្នុងករណីដែលវត្ថុនោះបង្កើតជាផល ឬផលទុន។ ដូច្នេះ ក្នុងស្ថានភាពទាំងនេះការប្រាក់ត្រូវគិតតាមអត្រាដែលច្បាប់បានកំណត់ គឺប្រាំភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ (៥%/១ឆ្នាំ)។

លើសពីនេះទៅទៀត បើដល់ពេលកំណត់ត្រូវប្រគល់ថ្លៃ អ្នកទិញមិនបង់ថ្លៃ ហើយអ្នកលក់មិនចង់ទាមទារ ឬមួយអ្នកទិញបានបង់ថ្លៃមួយចំណែក ហើយមួយចំណែកទៀតមិនទាន់បានប្រគល់ អ្នកលក់អាចសុំរំលាយកិច្ចសន្យាលក់នោះចោលបាន។ ហើយការរំលាយកិច្ចសន្យានេះ តម្រូវអ្នកលក់ប្រគល់ប្រាក់ និងការប្រាក់ដោយគិតពីថ្ងៃដែលបានប្រគល់ ហើយអ្នកទិញត្រូវប្រគល់វត្ថុ និង ផល ឬផលទុនដែលខ្លួនបានទទួល។

ជំពូកទី ៣
ទណ្ឌកម្មនៃការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ចនៅក្នុង
កិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ជំពូកទី ៣

ទណ្ឌកម្មនៃការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ចនៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

៣.១. ការលុបចោលកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ចំពោះករណីដែលមិនទាន់បានប្រគល់វត្ថុដែលបានលក់នោះ ឬមិនទាន់បានបង់ថ្លៃទិញនោះទេ ក្រោយពីបានលុបកិច្ចសន្យាហើយ កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលបានលក់ ឬកាតព្វកិច្ចបង់ថ្លៃទិញមិនបានកើតមានឡើងទេ ដូច្នេះភាគីលែងចាំបាច់ប្រគល់វត្ថុដែលបានលក់នោះ ឬបង់ថ្លៃទិញនោះទេ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើបានប្រគល់វត្ថុលក់ ឬបានបង់ថ្លៃទិញរួចហើយក្រោយពេលលុបកិច្ចសន្យា កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុលក់ ឬកាតព្វកិច្ចបង់ថ្លៃទិញដែលផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញមិនបានធ្វើឡើងទេ ហើយពុំមានមូលហេតុអ្វីតាមផ្លូវច្បាប់ទេ តែបានទទួលនូវផលប្រយោជន៍ដោយសារមានការប្រគល់វត្ថុលក់ ឬការបង់ថ្លៃទិញ ហេតុនេះហើយក្រោយការលុបកិច្ចសន្យាភាគីអាចទាមទារឱ្យសងវត្ថុលក់ ឬថ្លៃលក់មកវិញដោយផ្អែកលើសិទ្ធិទាមទារឱ្យសងតាមសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុ[26] មកវិញ។ ការដែលអាចលុបចោលនៃសកម្មភាពលក់-ទិញ ដោយសារតែវាមានវិការៈនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ (**៣.១.១**) និងមកពីវិការៈនៃវត្ថុ(**៣.១.២**) ។

៣.១.១. វិការៈនៃឆន្ទៈ

អ្នកដែលមានសិទ្ធិលុបចោលដោយមូលហេតុថា មានវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានចែងចាប់ពីមាត្រា ៣៤៦ ដល់មាត្រា ៣៥១ រួមមាន៖

-ជនដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានវិការៈ

- អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ជាសន្តតិជន

- ជនដែលបានទទួលបន្តនូវឋានៈនៅក្នុងកិច្ចសន្យា[27]

មិនមែនជាជនដែលបានទទួលបន្តជាសកលនូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកដទៃដូចសន្តតិជនទេ ពោលគឺជាជនដែលបានទទួលបន្តនូវសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចនីមួយៗដោយផ្អែកលើមូលហេតុនីមួយៗ ដូចជាលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធិ តាមរយៈការលក់ទិញ ជាដើម។ ឧទាហរណ៍៖ A បានធ្វើកិច្ចសន្យាទិញរថយន្តពី B ហើយបានធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិរថយន្តនោះពី B។ ក្រោយមកទៀត A ធ្វើកិច្ចសន្យាលក់-ទិញដើម្បីលក់រថយន្តនោះទៅឱ្យ C ហើយ C ក៏បានធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិរថយន្ត។ ក្នុងករណីនេះ C អាចអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការឆបោក ចំពោះ B ក្នុងនាមជាអ្នកទទួលបន្តនូវឋានៈរបស់ A ក្នុងកិច្ចសន្យា។

[26] មានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ចាប់ពី មាត្រា ៧៣៦ ដល់ មាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[27] មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

+ អ្នកដែលមានសិទ្ធិលុបចោលដោយសារតែកង្វះសមត្ថភាពឆន្ទៈ[28] ឬដោយសារតែជាអនីតិជន[29] ឬដោយសារការកម្រិតនូវសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពដទៃទៀតរួមមាន៖

- សាមីខ្លួន
- អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលទូទៅ
- ហិតូបត្ថម្ភកៈ
- សន្តតិជន
- អច្ច័យលាភីសកល[30]

ការទទួលស្គាល់ឱ្យលុបចោលដោយមូលហេតុវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈនេះ គឺដើម្បីឱ្យអ្នកដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយមានវិការៈ ឱ្យអ្នកនោះអាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចដោយការបដិសេធ មានមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា។ ម្យ៉ាងទៀតការទទួលស្គាល់នូវការលុបចោលដោយសារមូលហេតុកង្វះសមត្ថភាពឆន្ទៈ ឬការកម្រិតនូវសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាព គឺដើម្បីការពារអ្នកដែលមានកង្វះសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈ ឬអ្នកដែលពុំមានសមត្ថភាពវិនិច្ឆ័យគ្រប់គ្រាន់ឱ្យអ្នកនោះបានរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចដោយបដិសេធនូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា។

៣.១.២. វិការៈនៃវត្ថុ

ក្នុងករណីដែលអ្នកលក់ប្រគល់វត្ថុដែលមានវិការៈមុនពេលកំណត់ ត្រូវប្រគល់វត្ថុនោះ សងផលវិការៈរហូតដល់ពេលកំណត់នោះបាន លុះត្រាតែមិនបណ្តាលឱ្យខូចខាតផលប្រយោជន៍ ហួសហេតុដល់អ្នកទិញ។ ប៉ុន្តែអ្នកទិញមិនត្រូវបានរារាំងក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារសំណងនៃការខូចខាតឡើយ។ ម្យ៉ាងទៀតទោះបីជាក្រោយពេលកំណត់ត្រូវប្រគល់ក៏ដោយ អ្នកលក់អាចជួសជុលទាំងអស់ដោយចេញចំណាយដោយខ្លួនឯងបាន លុះណាតែមិនបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតផលប្រយោជន៍ហួសហេតុដល់អ្នកទិញ។ ប៉ុន្តែអ្នកទិញមិនត្រូវបានរារាំងក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយ និងសិទ្ធិទាមទារសំណងនៃការខូចខាតឡើយ។[31]

តាមគោលការណ៍របស់ច្បាប់ កម្មសិទ្ធិករត្រូវតែទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីវត្ថុរបស់ខ្លួនដូចជា រថយន្ត ឬក៏អាគាររដ្ឋលរលំ បង្កឱ្យមានការខូចខាតដល់អ្នកដទៃ។ ប៉ុន្តែទាក់ទងទៅនឹងវត្ថុខ្លះការដែលវាបង្កឱ្យមានការខូចខាត គឺដោយសារតែវាមានវិការៈរួចជាស្រេចមកហើយ ដែលមានដូចជាករណីដែលសាងសង់ជាប់នឹងដី ឬការគ្រប់គ្រងសំណង់នោះមានវិការៈហើយបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតដល់អ្នកដទៃ ដូចនេះអ្នកគ្រប់គ្រងសំណង់ និងកម្មសិទ្ធិករនៃសំណង់នោះត្រូវតែទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គីភាពក្នុងការសង

[28] មាត្រា ៨ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧
[29] មាត្រា ១៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧
[30] មាត្រា ៣៥៩ កថាខណ្ឌទី ២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧
[31] មាត្រា ៥៤៨ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

ការខូចខាត។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលអ្នកគ្រប់គ្រងបានបញ្ជាក់ថា ខ្លួនបានគ្រប់គ្រងដោយត្រឹមត្រូវ នោះអ្នកគ្រប់គ្រងដែលកាន់កាប់នោះ អាចផុតពីការទទួលខុសត្រូវបាន។[32]

៣.២ ការរំលាយកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ

ទាក់ទងទៅនឹងការរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈលុបចោលនូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា ដោយភាគីម្ខាងហើយផ្អែកលើមូលហេតុកំណត់មួយដែលកើតឡើងក្រោយពេលធ្វើកិច្ចសន្យា។

ក្នុងករណីអ្នកលក់មិនបានដឹងថា សិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញមិនមែនជារបស់ខ្លួន នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាទេ ហើយមិនអាចទទួលយកសិទ្ធិនោះដើម្បីផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកទិញបាននោះ អ្នកលក់អាចរំលាយកិច្ចសន្យានោះបានតែត្រូវសងការខូចខាត[33] ពោលគឺនៅពេលអ្នកលក់បានយល់ច្រឡំថា វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែតាមការពិតវត្ថុនោះជារបស់អ្នកដទៃ។ ក្នុងករណីនេះ បើយោងតាមមាត្រា ៥៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧ អ្នកលក់មានករណីយកិច្ចធ្វើលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធលើវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុ ហើយផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនោះទៅឱ្យអ្នកទិញ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើមិនអាចធ្វើបានទេ អ្នកលក់អាចរំលាយកិច្ចសន្យាដើម្បីឱ្យរួចផុតពីករណីយកិច្ចផ្ទេរសិទ្ធិនោះបានដោយមានលក្ខខណ្ឌសងនូវសំណងនៃការខូចខាតដែលខ្លួនត្រូវសង។ ផ្ទុយទៅវិញប្រសិនបើនៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យាអ្នកទិញបានដឹងថា សិទ្ធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ មិនមែនជាសិទ្ធិរបស់អ្នកលក់ទេ អ្នកទិញអាចរំលាយកិច្ចសន្យានោះបានដោយមិនចាំបាច់សងការខូចខាត។[34]

ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្ត។ ក៏ប៉ុន្តែ ទោះជាដល់ថ្ងៃដែលត្រូវបង់ថ្លៃរថយន្តក៏ដោយ ក៏ B នៅតែមិនបង់។ រីឯ A វិញ ចង់បានប្រាក់ពីការលក់រថយន្តនោះ ឱ្យបានឆាប់។ សំនួរសួរថាតើ Aគួរធ្វើយ៉ាងណា? ក្នុងករណីនេះ A អាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងទៅតុលាការហើយទទួលសាលក្រមពីតុលាការដើម្បីទាមទារនូវការអនុវត្តដោយបង្ខំក្នុងគោលបំណងប្រមូល ថ្លៃលក់រថយន្ត ពី B នេះជាជម្រើសទី១។[35] ក៏ប៉ុន្តែជម្រើសនេះ វាទាមទារការចំណាយពេលវេលាច្រើន នៃកិច្ចនីតិវិធីចាត់ការរបស់តុលាការ។ ម្យ៉ាងទៀត A មានវិធីមួយទៀត គឺលក់រថយន្តនោះទៅឱ្យតតិយជន C បាន។ តែមានបញ្ហាចោទថា មុននឹងលក់ក៏ដូចជាការប្រគល់រថយន្តនោះទៅឱ្យតតិយជន C បានលុះត្រាតែ A ចាំបាច់ត្រូវរំលាយកិច្ចសន្យាជាមួយ B សិនដើម្បីរំលត់កាតព្វកិច្ចប្រគល់រថយន្តទៅឱ្យ B បើមិនដូច្នេះទេ នៅពេលដែល B បង់ថ្លៃទិញនោះ A មិនអាចប្រគល់រថយន្តនោះទៅឱ្យ C បាន ឡើយ ហើយ A នឹងក្លាយទៅជាអ្នកមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទៅវិញ។ ដូច្នេះហើយមុននឹងធ្វើ

[32] មាត្រា ៧៥២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[33] មាត្រា ៥៣២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[34] មាត្រា ៥៣២ កថាខណ្ឌទី ២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[35] មាត្រា ៣៩៦ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

កិច្ចសន្យាលក់-ទិញរថយន្តជាមួយ C នោះ A ត្រូវរំលាយកិច្ចសន្យារវាង A និង B សិន ដើម្បីរំលត់នូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យានោះ ហើយនឹងបានរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចប្រគល់រថយន្តទៅឱ្យ B ជាមុន។

លក្ខខណ្ឌអាចរំលាយកិច្ចសន្យាបាន គឺមានពីរករណីរួមមាន៖ លក្ខខណ្ឌនៃការកើតឡើងនៃសិទ្ធិរំលាយដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់ គឺជាការរំលាយដែលច្បាប់បានកំណត់[36] និងលក្ខខណ្ឌនៃការកើតឡើងនៃសិទ្ធិ រំលាយដែលត្រូវបានកំណត់ដោយភាគី។[37]

៣.២.១. ការរំលាយតាមបញ្ញត្តិច្បាប់

ការរំលាយតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ គឺជាលក្ខខណ្ឌនៃការកើតឡើងនៃសិទ្ធិរំលាយ ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់។ រំលាយដោយច្បាប់ គឺជាការរំលាយដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច[38] ក៏ដូចជាការរំលាយ ដោយការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។[39]

+ **ការរំលាយដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច**

ការរំលាយដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច គឺជារបបមួយដើម្បីឱ្យភាគីណាម្ខាងបានរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចដែលជាបន្ទុករបស់ខ្លួន ដោយសារការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ហេតុនេះហើយចាំបាច់ត្រូវទទួលស្គាល់នូវការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច។ ការរំលាយគឺជាវិធីដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពមួយដែលទទួលស្គាល់នូវការបដិសេធចោលនូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាដោយភាគីណាម្ខាងនៃកិច្ចសន្យា ដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីភាគីម្ខាងទៀត។ ហេតុនេះហើយមិនគួរទទួលស្គាល់ឱ្យរំលាយកិច្ចសន្យាក្នុងករណីដែលមូលហេតុនៃការរំលាយនោះជាការបំពានស្រាលនៃការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀត មានការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ចំពោះកិច្ចសន្យា (ការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច) គឺមិនអាចរំពឹងថាភាគីនោះនឹងអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទេ ដូច្នេះមិនអាចសម្រេចនូវគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យានោះទេ ហេតុនេះហើយក៏មិនគួរទុកឱ្យមានទំនាក់ទំនងនៃកិច្ចសន្យានោះនៅឱ្យមានអត្ថិភាពបន្តទៀតដែរ។

+ **ការរំលាយដោយការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ**

ការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ គឺជាករណីដែលភាគីម្ខាងមិនអាចសម្រេចនូវគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាដោយសារតែភាគីម្ខាងទៀតបំពានលើកិច្ចសន្យា។ ការដាក់រំលាយកិច្ចសន្យាមិនមែនជាការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះភាគីម្ខាងទៀតដែលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទេ។ ក្នុងករណីដែលមានការបំពានធ្ងន់ធ្ងរចំពោះកិច្ចសន្យាដោយភាគីម្ខាង ភាគីម្ខាងទៀតលែងអាចរំពឹងថាភាគីដែលបំពានកិច្ចសន្យានឹងអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ហើយមិនអាចសម្រេចនូវ

[36] មានកំណត់ចាប់ពីមាត្រា ៤០៧ ដល់ មាត្រា ៨១៣ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[37] មានបញ្ញត្តិនៅក្នុងមាត្រា ៨១៨ នក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[38] មាត្រា ៤០៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[39] មាត្រា ៨០៨ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

គោលបំណងនៃកិច្ចសន្យានោះ ហេតុនេះហើយមិនគួរទុកឱ្យទំនាក់ទំនងនៃកិច្ចសន្យានោះនៅដដែលទេ គឺត្រូវទទួលស្គាល់ឱ្យភាគីម្ខាងទៀតបានរួចផុតពីបន្ទុករបស់ខ្លួន ដោយមូលហេតុមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាង។ ដូច្នេះការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលជាលក្ខខណ្ឌរំលាយកិច្ចសន្យារបស់ភាគីណាមួយ គឺជាករណីដែលភាគីនោះមិនអាចសម្រេចនូវគោលបំណងដោយសារការបំពានកិច្ចសន្យារបស់ភាគីម្ខាងទៀត។ ដែលវាមានដូចករណីខាងក្រោមៈ

-ករណីដែលភាគីបានដាស់តឿនភាគីម្ខាងទៀត ដែលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមកំណត់ដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ ដើម្បីឱ្យអនុវត្តតែភាគីនោះនៅតែមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ក្នុងកំឡុងពេលនោះ។[40] ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្ត នៅថ្ងៃទី១៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៦ ដោយកំណត់ថា B នឹងប្រគល់រថយន្តនោះទៅឱ្យ A នៅថ្ងៃទី ០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦។ ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃទី ០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ B មិនបានប្រគល់រថយន្តនោះទៅឱ្យ A ទេ ហើយចូលដល់ថ្ងៃទី ០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ កាតព្វកិច្ចប្រគល់រថយន្តរបស់ B នោះក៏ធ្លាក់ក្នុងស្ថានភាពមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយសារការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត។ បន្ទាប់មកនៅថ្ងៃទី ០២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ A បានទាមទារ (ដាស់តឿន) ឱ្យ B ប្រគល់រថយន្តយ៉ាងយឺតត្រឹមថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ ។ តែដល់ថ្ងៃទី ០៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ ក៏ដោយ ក៏ពុំឃើញមានការប្រគល់រថយន្តនោះដែរ ហើយចូលដល់ថ្ងៃទី ០៨ ខែកញ្ញាឆ្នាំ ២០០៦ទៅ។ ក្នុងករណីនេះ ពីថ្ងៃទី ០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ ទៅ A អាចរំលាយ កិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង B បានដោយសារមូលហេតុថា B បាន បំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

-ករណីនៅពេលដែលភាគីមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ច តាមពេលកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា ក្នុងករណីដែលគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្រេចបានបើភាគីនោះមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតាមពេលកំណត់នោះ។[41] ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាមួយនៅថ្ងៃទី ១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៦ ដែលមានខ្លឹមសារថា B នឹងកាត់ដេរខោអាវឱ្យ A។ ម្យ៉ាងទៀតខោអាវនោះ A ត្រូវពាក់ទៅរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលនឹងធ្វើនៅថ្ងៃទី ០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦។ ក៏ប៉ុន្តែ B មិនបានដេរខោអាវឱ្យបានមុនថ្ងៃទី ០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ទេ។ ចំពោះករណីនេះ បើសិនជា B មិនបានដេរខោអាវនោះ ឱ្យបានហើយ មុនថ្ងៃទី ០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ ដែលជាថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ A ទេ នោះA នឹងមិនអាចសម្រេចនូវគោលបំណងនៃកិច្ចសន្យានោះបានទេ។ ដូច្នេះហើយ ក្រោយពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ របស់ A នាថ្ងៃទី ០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៦ ទៅ A អាចរំលាយកិច្ចសន្យារវាង A និង B បានដោយ មូលហេតុថា B បានបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

[40] មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ក ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[41] មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ខ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

-ករណីនៅពេលដែលភាគីមិនអាចអនុវត្តករណីយកិច្ចផ្តល់តាវកាលិកចំបងរបស់ខ្លួនបាន ដោយសារតែអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត។[42] ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាមួយដែលមានខ្លឹមសារថា B នឹងលក់ថូដែលធ្វើដោយកុម្ភការីដ៏ល្បីម្នាក់ដែលបានទទួលមរណភាពទៅហើយ (គឺក្រៅពីនេះមិនអាចរកវត្ថុដូចគ្នាបានទេ) ។ ក៏ប៉ុន្តែមុនពេលប្រគល់ថូនោះទៅឱ្យ A ស្រាប់តែ B បានធ្វើឱ្យថូនោះបែកទៅ។ ក្នុងករណីនេះ B នឹងមិនអាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ចប្រគល់ថូនោះទៅឱ្យ A បានទេ។ ដូច្នេះ ក្រោយពេលដែល B បានធ្វើឱ្យថូនោះបែកទៅ A អាចរំលាយកិច្ចសន្យារវាង A និង B បានដោយមូលហេតុថាមានការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

-ករណីមានការបំពានកិច្ចសន្យាដោយភាពហួសហេតុដែលធ្វើឱ្យបាត់បង់នូវទំនុកចិត្ត រវាងគូភាគីហើយមិនអាចជឿជាក់ថានឹងមានការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនាអនាគតបាន។[43] ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាមួយដែលមានខ្លឹមសារថា រាល់ចុងខែ B ត្រូវផលិតគ្រឿងបន្លាស់រថយន្តហើយប្រគល់ទៅឱ្យ A រីឯ A វិញ ត្រូវបង់ថ្លៃទិញគ្រឿងរថយន្តនោះ។ ក៏ប៉ុន្តែ B មិនបានគោរពពេលវេលាចុងខែដែលបានកំណត់នោះទេ គឺគេបានប្រគល់គ្រឿងបន្លាស់នោះពេលផុតចុងខែជាញយៗ ដែលជាការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត។ ហេតុនេះហើយ A ក៏បានប្រាប់ឱ្យ B កុំឱ្យមានការយឺតយ៉ាវដូចនេះទៀត ក៏ប៉ុន្តែ B នៅតែធ្វើឱ្យមានការយឺតយ៉ាវដដែល។ ក្នុងករណីនេះ ទំនុកចិត្តរវាង A និង B ក៏បានបាត់បង់ហើយក៏មានការពិបាកនឹងរំពឹងថា នាអនាគត B នឹងគោរពកិច្ចសន្យាណាស់ ដូច្នេះ A អាចរំលាយកិច្ចសន្យារវាង A និង B បានដោយ មូលហេតុថា មានការបំពានកិច្ចសន្យាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។

៣.២.២. ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយគូភាគី

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលកំណត់ដោយគូភាគីនេះ កើតចេញពីការដែលភាគីបានចរចារគ្នានៅក្នុងកិច្ចសន្យារួចហើយថា បើមានភាគីណាមួយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាមិនអនុវត្តតាមខនៃកិច្ចសន្យា នោះភាគីម្ខាងទៀតមានសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា។ ម្យ៉ាងទៀតប្រសិនបើភាគីមិនបានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទេ នោះភាគីក៏អាចរំលាយកិច្ចសន្យាទៅតាមការព្រមព្រៀង និងការស្រុះស្រួលគ្នារបស់ភាគី។

- **ការរំលាយដែលកំណត់ដោយកិច្ចសន្យា**

ភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចផ្តល់នូវសិទ្ធិរំលាយចំពោះភាគីណាម្ខាង ឬចំពោះភាគីទាំងសងខាងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាបាន ពោលគឺភាគីដែលបានទទួលសិទ្ធិរំលាយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាឱ្យតែមានអង្គហេតុដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យានោះ អាចអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យានោះ ដោយឆន្ទៈរបស់ខ្លួនបានទោះបីជាពុំមានការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាងទៀតក៏ដោយ។ ឧទាហរណ៍៖ ករណីដែលនៅក្នុងកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើជា

[42] មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច គ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[43] មាត្រា ៤០៨ កថាខណ្ឌទី ១ ចំណុច ឃ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

បន្តបន្ទាប់រយៈពេលវែងមានប្រការដែលចែងថា ក្នុងករណីដែលមានការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច ភាគីទាំងសងខាងនៃកិច្ចសន្យា អាចរំលាយកិច្ចសន្យានេះពេលណាក៏បានដែរ ដោយមានការប្រកាសជាមុន ៦ ខែ។

វិធី និងអានុភាពនៃការរំលាយដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យា ប្រសិនបើជាពុំមានការព្រមព្រៀងពិសេសទេ ត្រូវអនុលោមតាមមាត្រាចាប់ពី ៤០៩ (វិធីអនុវត្តសិទ្ធិរំលាយកិច្ចសន្យា) ដល់ ៤១២ (សិទ្ធិរំលាយក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានខូចខាត ឬបាត់បង់)។

- **ការរំលាយដោយការព្រមព្រៀង**

ទោះជាពុំបានកំណត់អំពីសិទ្ធិរំលាយនៅក្នុងកិច្ចសន្យាក៏ដោយ ក៏ភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចធ្វើការរំលាយកិច្ចសន្យាបានដោយការព្រមព្រៀងដែរ។[44]

ការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលច្បាប់បានកំណត់ និងការរំលាយកិច្ចសន្យាដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះ គឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគី ដើម្បីរំលាយនូវអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាដោយការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់តែភាគីណាម្ខាង ក៏ប៉ុន្តែការរំលាយដោយការព្រមព្រៀងវិញ គឺជាកិច្ចសន្យារំលាយនូវកិច្ចសន្យាមួយដោយមានការព្រមព្រៀងពីភាគីនៃកិច្ចសន្យា។

អានុភាពនៃការរំលាយដោយការព្រមព្រៀង អាចធ្វើការកំណត់បានដោយកិច្ចសន្យា ដោយការព្រមព្រៀងនោះ ដូច្នេះហើយមិនបាច់អនុលោមតាមបញ្ញត្តិស្តីពីការរំលាយដែលច្បាប់បានកំណត់នោះទេ គឺភាគីអាចកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាតាមសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ខ្លួនបាន។

៣.៣ សំណងនៃការខូចខាត

សំណងនៃការខូចខាត គឺជាការសងនូវសំណងនៃការខូចខាតរបស់ម្ចាស់បំណុល ដោយកូនបំណុល។ អ្នកទិញមិនត្រូវបានរារាំងក្នុងការទាមទារសំណងនៃការខូចខាតដែលមានកំណត់នៅក្នុងបញ្ញត្តិនៃសំណងនៃការខូចខាតដោយមិនអនុវត្ត ឬដោយអនុវត្តព្រមគ្នានូវសិទ្ធិដែលបានកំណត់ក្នុងបញ្ញត្តិពីមាត្រា ៥៤២ ដល់មាត្រា៥៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧។ ហើយសំណងនៃការខូចខាតមានដូចជា សំណងនៃការខូចខាតដែលមកពីការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ច[45] និងសំណងនៃការខូចខាតដោយសកម្មភាពអំពើអនីត្យានុកូល[46]។

៣.៣.១. សំណងនៃការខូចខាតដែលកើតមកពីការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ច

ក្នុងករណីដែលកូនបំណុលមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយស្ម័គ្រចិត្តទេ ម្ចាស់បំណុលអាចទាមទារឱ្យអនុវត្តដោយបង្ខំបាន។[47] ក៏ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលជាកាតព្វកិច្ចមិនអាចបង្ខំដោយប្រយោលនូវការអនុវត្តដោយបង្ខំ

---

[44] មាត្រា ៤១៤ កថាខណ្ឌទី ២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[45] មាត្រា ៣៩៨ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[46] មាត្រា ៧៨២ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

[47] មាត្រា ៣៩៦ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ ២០០៧

បាន ឬក្នុងករណីដែលបានធ្លាក់ក្នុងស្ថានភាពអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តពេលនោះ គឺលែងអាចទទួលនូវការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានពីដំបូងមក ហេតុនេះហើយមានតែការសងនូវការខូចខាតជំនួសការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានពីដំបូងនោះទេ។ ម្យ៉ាងទៀតក្នុងករណីនៃការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត ទោះបីជាបានទទួលនូវការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានពីដំបូងមកក៏ដោយ ក៏មិនអាចធ្វើបដិទាននូវការខូចខាតដែលកើតមានឡើងដោយសារការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះបានទេ ដូច្នេះហើយចាំបាច់មានសំណងនៃការខូចខាត ដែលកើតមានឡើងដោយសារការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្តនោះ ក្រៅពីការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានពីដំបូង។ លើសពីនេះទៅទៀត ទោះជាអាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលមានពីដំបូងក៏ដោយ ក៏មានការពិបាកនឹងធ្វើនីតិវិធីនៃការអនុវត្តដោយបង្ខំនេះ ដូច្នេះហើយ អាចមានការទាមទារឱ្យសងនូវសំណងនៃការខូចខាតចំពោះកូនបំណុលជំនួសការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដើមបាន។ ដូច្នេះក្នុងករណីដែលការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបានកើតមានឡើង ម្ចាស់បំណុលច្រើនតែទាមទារឱ្យសងនូវសំណងនៃការខូចខាត ហើយរបបនៃការសងនូវសំណងនៃការខូចខាតមានសារៈសំខាន់ណាស់។

ឧទាហរណ៍៖ A និង B បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្ត តែអ្នកលក់ B មិនបានប្រគល់រថយន្តទៅឱ្យ A តាមថ្ងៃខែកំណត់ដោយកិច្ចសន្យាទេ។ បន្ទាប់មក A បានបង្កើតកិច្ចសន្យាជួលរថយន្តនឹង C ហើយបានបង់ថ្លៃឈ្នួលទៅឱ្យ C ហើយខ្ចីរថយន្តមកជិះទៅធ្វើការទៅ។ បន្ទាប់មកទៀត ដោយសារតែ B មិនបានប្រគល់រថយន្តតាមថ្ងៃខែ ដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យាដែលជាការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយសារការយឺតយ៉ាវក្នុងការអនុវត្ត ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យ A មានការខាតបង់ដោយត្រូវបង់ថ្លៃឈ្នួលរថយន្តទៅឱ្យ ដូច្នេះ A អាចទាមទារឱ្យ B សងនូវសំណងនៃការខូចខាតនេះបាន។

៣.៣.២. សំណងនៃការខូចខាតដោយសកម្មភាពអនីត្យានុកូល

អំពើអនីត្យានុកូល គឺជាអំពើដែលបំពានដោយខុសច្បាប់លើសិទ្ធិ ឬផលប្រយោជន៍អ្នកដទៃដោយកំហុសចេតនា ឬអចេតនា។ ហើយដើម្បីស្តារនូវការខូចខាត ច្បាប់បានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យជនរងគ្រោះនៃអំពើអាចទាមទារសំណងនៃការខូចខាតពីចារីបាន ទៅតាមព្យសនកម្មដែលកើតមានជាក់ស្តែង។ នៅក្នុងករណីនៃអំពើអនីត្យានុកូលនេះ គឺជនរងគ្រោះត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ភស្តុតាងថា ចារីមានកំហុសចេតនា ឬអចេតនា ក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើ។ ដើម្បីកំណត់ថាជាអំពើអនីត្យានុកូលនោះបាន លុះត្រាតែវាមានកំហុសទៅតាមការខូចខាត (ព្យសនកម្ម) នៃអំពើ។ ពាក្យថា កំហុស មានន័យថាជាការមិនគោរពករណីយកិច្ចត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នដែលត្រូវបានតម្រូវឱ្យមានចំពោះកូនបំណុល។ មាត្រា ៣១៤ បានចែងអំពីករណីកិច្ចថែរក្សាវត្ថុរបស់កូនបំណុលដែលមានកាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់។ ដូច្នេះប្រសិនបើកូនបំណុលមិនគោរពករណីកិច្ចថែរក្សានេះ នោះកូនបំណុលក្លាយទៅជាមានកំហុស ហើយត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះសំណងនៃការខូចខាត។ ការបញ្ជាក់អំពីភាពគ្មានកំហុសមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយងាយស្រួលឡើយ។ ឧទាហរណ៍៖ វត្ថុមួយត្រូវបានលក់ពីភាគី A ទៅភាគី

B និង លក់បន្តទៅភាគី C ហើយភាគី B មានករណីកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់-ទិញនោះឱ្យទៅភាគី C ប្រសិនបើភាគី B មិនអាចប្រគល់វត្ថុនោះឱ្យទៅភាគី C នៅពេលកំណត់ត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយមូលហេតុថា ភាគី A មិនបានប្រគល់វត្ថុនោះមកឱ្យភាគី B ដែលមានករណីខ្លះដែលភាគី B អាចបញ្ជាក់បានថា ខ្លួនគ្មានកំហុស។ ជាធម្មតា វាមានការលំបាកក្នុងការបញ្ជាក់អំពីភាពគ្មានកំហុស ប៉ុន្តែការមិនអាចអនុវត្តតាមកំណត់ពេលដោយហេតុថា មិនអាចប្រើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនដោយសារ មហន្តរាយទឹកជំនន់ ជាអាទិ៍។ ករណីនេះ គេអាចបញ្ជាក់អំពីភាព គ្មានកំហុសបាន។ តែផ្ទុយទៅវិញនៅពេលដែលភាគីម្ខាងបានធ្វើឱ្យមានកំហុស ហើយបំបាត់ភស្តុតាង (ចេតនាទុច្ចរិត) ។ បន្ទាប់មកសកម្មភាពនេះត្រូវបានគេរកឃើញ នោះភាគីប្រព្រឹត្តត្រូវតែទទួលខុសត្រូវតាមអំពើអនីត្យានុកូលដែលខ្លួនបំពានឱ្យមានជាព្យសនកម្មទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមរយៈការបកស្រាយខាងលើនៃប្រធានបទស្ដីពីកិច្ចសន្យាលក់-ទិញរួចមក វាពិតជាបានផ្ដល់នូវអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់នាងខ្ញុំផ្ទាល់ ក៏ដូចជាដល់និស្សិតដទៃទៀតក្នុងការក្រេបជញ្ជក់យកចំណេះដឹងថ្មីៗបន្ថែមទៀត។ ដែលក្នុងនោះយើងបាននិយាយពី លក្ខខណ្ឌក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាដែលមានដូចជា ការព្រមព្រៀង សមត្ថភាពរបស់ភាគី កម្មវត្ថុ និងទម្រង់ជាដើម។ ជាគោលការណ៍ កិច្ចសន្យាកើតឡើងដោយសារការត្រូវគ្នានៃឆន្ទៈរវាងភាគីពីរ។ ក្នុងសម័យបុរាណ ទម្រង់បែបបទដ៏តឹងរ៉ឹងក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាត្រូវបានកំណត់ឡើង។ ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងសម័យទំនើបជាទូទៅ ដើម្បីបង្កើតកិច្ចសន្យា ចាំបាច់មានឆន្ទៈត្រូវគ្នាតែប៉ុណ្ណោះ គឺគ្រប់គ្រាន់ហើយ។ មានន័យថា មិនចាំបាច់មានការធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬត្រូវមានទម្រង់ពិសេសអ្វីទេ។ ទស្សនៈជាមូលដ្ឋានចំពោះការធ្វើកិច្ចសន្យាបែបនេះហៅថា គោលការណ៍នៃការបង្កើតតាមការព្រមព្រៀង។ ប៉ុន្តែនាពេលសព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារមនុស្សមានល្បិចកិច្ចកលទុច្ចរិត និងមិនស្មោះត្រង់ ដូច្នេះដើម្បីការពារ និងបង្ការកុំឱ្យមានបញ្ហា វិវាទស្មុគស្មាញ ច្បាប់បានតម្រូវឱ្យកិច្ចសន្យាមួយចំនួនត្រូវតែធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដូចជាការលក់ ទិញអចលនវត្ថុ ការលក់ភាគហ៊ុន ជាដើម។

ម្យ៉ាងទៀតនៅពេលកិច្ចសន្យាបានបង្កើតហើយ នោះវាត្រូវមានអានុភាពអនុវត្តទៅតាមការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគី។ ហើយជាគោលការណ៍អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាគឺបានបង្កើតឱ្យមានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរវាងភាគីទៅវិញទៅមក ពោលគឺអ្នកលក់មានករណីយកិច្ចផ្ទេរវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការ លក់-ទិញ រីឯអ្នកទិញមានករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃលក់-ទិញទៅអ្នកលក់ មានន័យថា អ្នកលក់មានសិទ្ធិទាមទារឱ្យអ្នកទិញបង់ថ្លៃលក់ទិញ។ សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចទាំងពីរនេះ មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និតនឹងគ្នា បានន័យថាដោយសារតែភាគីម្ខាងមានកាតព្វកិច្ច ភាគីម្ខាងទៀតក៏ត្រូវមានទំនាក់ទំនងរ៉ាប់រងកាតព្វកិច្ចផងដែរ។ អ្នកទិញត្រូវបង់ថ្លៃលក់-ទិញមកខ្លួន អ្នកលក់ត្រូវទទួលករណីយកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់-ទិញ ហើយដោយសារតែអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់-ទិញមកខ្លួន អ្នកទិញត្រូវមានករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃលក់-ទិញ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ករណីកិច្ចទាំងពីរមានទំនាក់ទំនងជាតម្លៃតបចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក។ ហេតុដូច្នេះ ប្រសិនបើយើង មើលលើទស្សនៈនៃយុត្តិធម៌ កាលបើមានហេតុណាមួយកើតឡើងចំពោះកាតព្វកិច្ចមួយ ទោះបីជាក្នុងកាលៈទេសៈណាមួយក៏ដោយ គឺត្រូវតែផ្ដល់ឥទ្ធិពលទៅដល់ករណីយកិច្ចមួយទៀត។ ទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និតនេះត្រូវបានស្ដែងឡើងតាមរូបភាព ៣ យ៉ាងគឺការកើតឡើងនៃកិច្ចសន្យា ការអនុវត្តកិច្ចសន្យា និងភាពបន្តឥតដាច់នៃកិច្ចសន្យា។

នៅពេលដែលកិច្ចសន្យាកើតឡើង នោះទំនាក់ទំនងនៃសិទ្ធិលើបំណុល និងករណីយកិច្ចក៏កើតមានរវាងគូភាគី ហើយភាគីដែលមានករណីយកិច្ចត្រូវតែអនុវត្តករណីយកិច្ចនោះ។ និយាយបែបម្យ៉ាងទៀត គឺថាភាគីត្រូវបាន

ចងដោយកិច្ចសន្យា។ ប្រការបែបនេះ គឺដូចសុភាសិតច្បាប់ជាភាសាឡាតាំងដែលហៅថា " Pacta Sunt Servanda " (ត្រូវតែគោរពកិច្ចសន្យាជាដាច់ខាត)។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីដែលភាគីមានកាតព្វកិច្ចត្រូវអនុវត្ត តែភាគីនោះមិនបានអនុវត្ត នោះភាគីម្ខាងទៀតដែលជាម្ចាស់បំណុលអាចបង្ខំឱ្យអនុវត្តនូវកាតព្វកិច្ចនោះបាន ប៉ុន្តែករណីដែលមិនអាចសម្រេចបាននូវសិទ្ធិលើបំណុលដោយបង្ខំ ក៏មានមិនតិចដែរ។ ដូចជា ការលក់ទិញរូបគំនូរនៅមុនពេលដែលអ្នកលក់ប្រគល់រូបគំនូរទៅអ្នកទិញ ស្រាប់តែរូបគំនូរត្រូវបានភ្លើងឆេះបំផ្លាញដោយសារអគ្គីភ័យដែលកើតឡើងដោយសារកំហុសរបស់អ្នកលក់។ ក្នុងករណីនេះ វត្ថុដែលត្រូវប្រគល់លែងមានរូបរាងទៀតហើយ ទោះបីជាអ្នកលក់មានឆន្ទៈអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក៏ដោយ ជាសត្យានុម័តក៏ការអនុវត្តមិនអាចធ្វើទៅបានជារូបភាពជាក់ស្តែងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដោយសារតែកូនបំណុលមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដោយស្ម័គ្រចិត្ត បើទោះជាម្ចាស់បំណុលបានទាមទារនូវការអនុវត្តដោយបង្ខំក៏ដោយ ឬក៏ដោយសារតែការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមានការយឺតយ៉ាវ ដែលការខូចខាតរបស់ម្ចាស់បំណុលទទួលរងនោះគឺមិនអាចត្រូវបានធ្វើបដិទានឡើងវិញបានទេ។ ដូច្នេះក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ញត្តិឱ្យកូនបំណុលត្រូវតែសងសំណងការខូចខាតទៅម្ចាស់បំណុលដែលទទួលរងនូវការខូចខាតដោយសារការមិនអនុវត្តករណីយកិច្ច ដែលជាទណ្ឌកម្មនៃការមិនគោរពនៃការអនុវត្តករណីយកិច្ច។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

ឆ្លងតាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវនូវរាល់បទដ្ឋានគតិយុត្តដែលទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ ឃើញថាវាមានភាពល្អប្រសើរ ដោយសារតែយើងមានប្រព័ន្ធច្បាប់មួយសមស្របដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងនូវសកម្មភាពទិញលក់នេះ។ ពោលគឺយើងមានក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់តាំងឆ្នាំ ១៩៦៧ ដែលមានបញ្ញត្តិពីសិទ្ធិរបស់បុគ្គល បូករួមទាំងសិទ្ធិស៊ីវិល (សិទ្ធិបវេណី) និងធានានូវបុគ្គលិកលក្ខណៈគតិយុត្តដែលស្ថិតនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌច្បាប់មួយយ៉ាងច្បាស់លាស់។ លើសពីនេះទៅទៀត នាពេលសព្វថ្ងៃនេះ យើងមានក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មី ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៧ គឺបានទទួលស្គាល់ទៅដល់សេរីភាពនៃឆន្ទៈ និងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តប្រកបដោយសមភាពរបស់បុគ្គលឯកជន។ ជាក់ស្តែងក្រមនេះបានកំណត់ពីការលក់ទិញដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងល្អប្រសើរ។ នៅក្នុងការប្រើសិទ្ធិ និងការអនុវត្តករណីយកិច្ចគឺត្រូវធ្វើឡើងដោយសុចរិត និងផ្អែកតាមភាពស្មោះត្រង់ទៅវិញទៅមក។

តែទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ នាងខ្ញុំសង្កេតឃើញថា សកម្មភាពទិញលក់នៅកម្ពុជានៅតែមានចំណុចប្រឈមមួយចំនួននៅឡើយដោយសារៈ

-ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើន ពុំសូវយល់ដឹងពីកិច្ចការជំនួញ ពោលគឺសកម្មភាពទិញលក់ ដែលមិនបានអនុវត្តដោយអនុលោមតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលបានចែងទៅតាមលក្ខណៈនីមួយៗនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញពួកគាត់ច្រើនតែអនុវត្តតាមទម្លាប់តៗគ្នា ឬតាមការយល់ឃើញរបស់ពួកគេដែលជាហេតុ នាំឱ្យមានហានិភ័យស្មុគស្មាញនៅពេលកើតមានវិវាទ។

-តាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង ឃើញថាមានការកេងប្រវ័ញ្ច ឬភាពមិនស្មើគ្នារវាងអ្នកលក់ និងអ្នកទិញ ដោយសារតែអ្នកលក់តែងតែកេងយកចំណេញហួសហេតុ (លាក់កំបាំងពីតម្លៃដើម) ហើយមិនបានផ្តល់ព័ត៌មានពិតប្រាកដទៅដល់អ្នកទិញ ហើយអ្នកទិញមិនសូវយល់ដឹងពីបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ ថាអ្នកលក់ និងអ្នកទិញត្រូវមានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចយ៉ាងដូចម្តេចចំពោះគ្នានោះទេ ជាហេតុធ្វើឱ្យមានវិបាកគតិយុត្ត។

-ការផ្សព្វផ្សាយអំពីវិស័យច្បាប់ (បទដ្ឋានគតិយុត្ត) ពុំមានភាពទូលំទូលាយ និងប្រសិទ្ធិភាពនៅឡើយទេ។ ជាក់ស្តែងប្រជាពលរដ្ឋ មិនបានយល់ដឹងនូវសកម្មភាពលក់ទិញនេះទៅតាមបទបញ្ញត្តិ និង បទដ្ឋានគតិយុត្តឱ្យមានភាពស៊ីជម្រៅ និងច្បាស់លាស់នៅឡើយ។

-ម្យ៉ាងទៀត ចំពោះប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ និងតុលាការ គឺមានភាពមិនរឹងមាំ និងពុំសូវជឿទុកចិត្តពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋនៅឡើយទេ ដោយសារតែនៅពេលភាគីដាក់ពាក្យបណ្តឹងនៃរឿងវិវាទមក តុលាការតែងប្រើយន្តការដោះស្រាយមានភាពស្មុគស្មាញ អូសបន្លាយពេលវេលា និងចំណាយថវិកាអស់ច្រើន។

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ នាងខ្ញុំសូមស្នើសុំ និងផ្តល់អនុសាសន៍មួយចំនួនដូចជា៖

-សូមឱ្យស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច (ក្រសួងយុត្តិធម៌) និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ (ក្រសួងព័ត៌មាន) ធ្វើការសហការគ្នា ដើម្បីធ្វើការផ្សព្វផ្សាយអំពីវិស័យច្បាប់ ពោលគឺក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងច្បាប់ពិសេសដទៃទៀត ជាពិសេសចំណុចដែលទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាពទិញលក់ឱ្យមានភាពទូលំទូលាយ និង មានប្រសិទ្ធភាព និងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយជាការបកស្រាយ និងពន្យល់តាមរយៈកញ្ចក់ទូរទស្សន៍ វិទ្យុ និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនានា។

-សូមឱ្យគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សាជាពិសេស សាកលវិទ្យាល័យរដ្ឋ និងឯកជន ធ្វើការបណ្តុះ បណ្តាលទាក់ទងវិស័យច្បាប់ ពោលគឺមុខវិជ្ជាដែលទាក់ទងទៅនឹងនីតិពាណិជ្ជកម្ម និងនីតិកិច្ចសន្យាពិសេស ដែលក្នុងនោះវាមានសកម្មភាពលក់ទិញនោះ ដល់សិស្សនិស្សិត ប្រកបដោយគុណភាព និងជំនាញច្បាស់លាស់។

-សូមឱ្យសាស្ត្រាចារ្យ អ្នកជំនាញការខាងច្បាប់ដែលមានបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងខ្ពស់ៗ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយ សូមជួយបំផុសនូវផ្នត់គំនិតក្នុងការចងក្រង និងសរសេរជាសៀវភៅស្តីពីសកម្មភាពលក់-ទិញទៅតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មី ដោយធ្វើការប្រៀបធៀបជាមួយក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីការវិវត្តន៍ និងការរីកចម្រើនដែលទាក់ទងនឹងផ្នែកនេះ។

-សូមឱ្យមន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ ពោលគឺព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រម និងមន្ត្រីពាក់ព័ន្ធប្រកាន់ភ្ជាប់នូវ ក្រមសីលធម៌ និងវិជ្ជាជីវៈ ដោយមិនប្រតិបត្តិខុសឆ្គងទៅនឹងសតិសម្បជញ្ញៈ និងមនសិការរបស់ខ្លួន។ នៅពេលមន្ត្រីទាំងនេះបានប្រព្រឹត្តកំហុសឆ្គង និងប្រាសចាកពីក្រមសីលធម៌ និងវិជ្ជាជីវៈ គឺត្រូវ ដាក់វិន័យ និងទណ្ឌកម្ម ឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងត្រឹមត្រូវទៅតាមកំហុស និងទៅតាមអំណាចឋានានុក្រម ពោលគឺ ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ដែលជាស្ថាប័នដែលមានអំណាចក្នុងការដាក់វិន័យ និងទណ្ឌកម្មនេះ។ ដូច្នេះសូមស្ថាប័ននេះ ពង្រឹងនូវយន្តការ និងការអនុវត្តឱ្យបានរឹងមាំ និងប្រសិទ្ធភាព។

-សូមឱ្យស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ ពោលគឺរាជរដ្ឋាភិបាល ធ្វើកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ និងតុលាការឱ្យមានភាពឯករាជ្យ និងជំនឿទុកចិត្តពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋ ប្រកបដោយភាព ច្បាស់លាស់ និងប្រសិទ្ធភាព។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ត្រូវពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ សម្រាប់ដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើបុគ្គលណាដែលប្រព្រឹត្តខុសទៅនឹងតួនាទី ក្រមសីលធម៌ វិជ្ជាជីវៈ និងបញ្ញត្តិរបស់ច្បាប់ដែលមានជាធរមាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

១. រដ្ឋធម្មនុញ្ញ

២. លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

ក. ក្រម

១. ក្រឹត្យ លេខ ៣៨ ក្រ.ច ស្តីពីកិច្ចសន្យា និងការទទួលខុសត្រូវក្រៅកិច្ចសន្យា, ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៨៨។

ខ. ច្បាប់

១. ក្រមរដ្ឋប្បវេណី នស/រកម/១២០៧/០៣០ ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧

២. ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី នស/រកម/០៧០៦/០២១ ចុះថ្ងៃទី ០៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦

៣. ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១១

៤. ច្បាប់ភូមិបាល នស/រកម/ ០៨០១/១៤ ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១។

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធ១

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចសន្យាលក់_ទិញដី_ផ្ទះ

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ................................អាយុ............ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ............. ចុះថ្ងៃទី..........ខែ..........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់.....................ស្រុក/ខណ្ឌ.....................ខេត្ត/ក្រុង...................... ហៅកាត់ថា **ភាគី"ក" ជាអ្នកទិញ** .... ។

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ................................អាយុ............ឆ្នាំ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ............. ចុះថ្ងៃទី..........ខែ..........ឆ្នាំ.......... មានទីលំនៅផ្ទះលេខ............ផ្លូវលេខ........... ក្រុមទី............ភូមិ.................. ឃុំ/សង្កាត់.....................ស្រុក/ខណ្ឌ.....................ខេត្ត/ក្រុង...................... ហៅកាត់ថា **ភាគី"ខ" ជាអ្នកលក់** .... ។

ភាគី"ក" និងភាគី"ខ" បានព្រមព្រៀងចុះកិច្ចសន្យាលក់-ទិញ តាមប្រការដូចខាងក្រោម:

ប្រការ១: អចលនទ្រព្យ ដី ឬផ្ទះ

ប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិកាន់កាប់អចលនទ្រព្យលេខ....................................ចុះថ្ងៃទី..........ខែ..........ឆ្នាំ........... ចេញ ដោយស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច.. ។

ប្រការ២: អំពីតម្លៃអចលនទ្រព្យ និងការទូទាត់

ភាគីទាំងពីរបានឯកភាពលើតម្លៃអចលនទ្រព្យ គឺ.....................ដុល្លារ (..) ដែលត្រូវទូទាត់តាមរយៈ តាមសាច់ប្រាក់សុទ្ធ នៅពេលដែល ភាគី"ខ" រៀបចំឯកសាររួចរាល់ផ្តល់ឱ្យភាគី"ក" ចុះថ្ងៃទី..........ខែ.............ឆ្នាំ.............. ។

ប្រការ៣: ការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ខ"

ត្រូវបំពេញបែបបទលើឯកសារ (កាត់ឈ្មោះ) នៃអចលនទ្រព្យនេះប្រគល់ឱ្យភាគី"ក" ដោយថ្លៃចំណាយ នៃសេវា ក្នុងកាត់ឈ្មោះនេះជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ខ" ។

ប្រការ៤: ការទទួលខុសត្រូវរបស់ភាគី"ក"

ភាគី"ក" មានសិទ្ធិកាន់កាប់ឯកសារទៅជំរះបញ្ជីលក់-ទិញ នៅគ្រប់ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ។

ប្រការ៥: កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងជាភាសាខ្មែរចំនួន ០៤ច្បាប់ សម្រាប់ភាគី"ក" និងភាគី"ខ" រក្សាទុកចំនួន ០១ច្បាប់ម្នាក់ មេធាវី ០១ច្បាប់ និងតំកល់ទុកនៅឃុំ/សង្កាត់ចំនួន ០១ច្បាប់ ។

ប្រការ៦: កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងរវាងភាគី"ក" និងភាគី"ខ" ដោយគ្មានការបង្ខិតបង្ខំពីភាគីណាមួយឡើយ ហើយកិច្ចសន្យានេះមានសុពលភាពនៅពេលដែលចុះហត្ថលេខា និងផ្តិតស្នាមមេដៃស្តាំ ជាភស្តុតាង ។

ធ្វើនៅ................. ថ្ងៃទី..........ខែ...........ឆ្នាំ.............

ភាគី"ខ"	**សាក្សីភាគី"ខ"**	**សាក្សីភាគី"ក"**	**ភាគី"ក"**
ឈ្មោះ..........................	ឈ្មោះ..........................	ឈ្មោះ..........................	ឈ្មោះ..........................

លេខ:..................

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា ស្នាមមេដៃស្តាំទាំងអស់តាមឈ្មោះរៀងគ្នាខាងលើ ពិតជាបានផ្តិតនៅចំពោះមុខយើងជាមេឃុំ/ចៅសង្កាត់ តាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ..............ថ្ងៃទី...........ខែ...........ឆ្នាំ.........

មេឃុំ/ចៅសង្កាត់ ....

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា ភាគីទាំងពីរបានផ្តិតមេដៃស្តាំ ចំពោះមុខមេធាវីប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ.............ថ្ងៃទី.........ខែ..........ឆ្នាំ.........

មេធាវី

ឧបសម្ព័ន្ធ២

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

<u>កិច្ចសន្យាកក់ប្រាក់</u>

ខ្ញុំបាទ-នាងខ្ញុំឈ្មោះ........................អាយុ........ឆ្នាំ ភេទ...........កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ/លិខិតឆ្លងដែន លេខ...........................ចុះថ្ងៃទី........ខែ...........ឆ្នាំ...........មានទីលំនៅផ្ទះលេខ...............ផ្លូវលេខ...........ក្រុមទី...........ភូមិ...................ឃុំ/សង្កាត់.......................ស្រុក/ខណ្ឌ.....................ខេត្ត/ក្រុង.......................។

បានព្រមព្រៀងលក់ដី/ផ្ទះ ដី និងផ្ទះ មួយកន្លែងដែលមានទំហំ.......................ស្ថិតនៅផ្ទះលេខ............... ផ្លូវលេខ.............ក្រុមទី.............ភូមិ....................ឃុំ/សង្កាត.....................ស្រុក/ខណ្ឌ...................ខេត្ត/ក្រុង ....ក្នុងតម្លៃសរុបចំនួន..........................ដុល្លារ(....) សម្ភារៈផ្តល់ជូនរួមមាន...ហើយសោរហ៊ុយរត់ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិជាបន្ទុករបស់ភាគី.............។

ឱ្យទៅអ្នកទិញឈ្មោះ........................អាយុ........ឆ្នាំ ភេទ...........កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ/លិខិតឆ្លងដែន លេខ...........................ចុះថ្ងៃទី........ខែ...........ឆ្នាំ...........មានទីលំនៅផ្ទះលេខ...............ផ្លូវលេខ...........ក្រុមទី...........ភូមិ...................ឃុំ/សង្កាត់.......................ស្រុក/ខណ្ឌ.....................ខេត្ត/ក្រុង.......................។

នៅថ្ងៃទីចុះកិច្ចសន្យាកក់ប្រាក់នេះ ភាគីអ្នកទិញបានកក់ប្រាក់លើកទី១ចំនួន......................................ដុល្លារ (..) និង បានព្រមព្រៀងគ្នាទូទាត់ប្រាក់លើកទី២យ៉ាងយូរបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី........... ខែ.............ឆ្នាំ.............ចំនួន.................................ដុល្លារ(...) និង លើកទី៣ចំនួន............................ដុល្លារ(...)ក្នុងករណីភាគីអ្នកលក់កែប្រែមិនព្រមលក់អចលនវត្ថុខាងលើនេះតាមតម្លៃដែលបានព្រមព្រៀង ឬមិនអាចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិកាន់កាប់ស្របច្បាប់អ្នកទិញបាន ភាគីអ្នកលក់ត្រូវបង់ជំងឺចិត្តចំនួន.............ដងនៃប្រាក់កក់។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើអ្នកទិញកែប្រែចិត្តមិនទិញ ឬមិនបានបង់ប្រាក់តាមកាលកំណត់ខាងលើ ប្រាក់កក់នេះត្រូវប្រគល់ឱ្យភាគីអ្នកលក់ដោយគ្មានការតវ៉ាអ្វីទាំងអស់ ។

ថ្ងៃទី...........ខែ..............ឆ្នាំ២០......

សាក្សីទី១	**សាក្សីទី២**	**អ្នកទិញ**	**អ្នកលក់**

ឧបសម្ព័ន្ធ៣

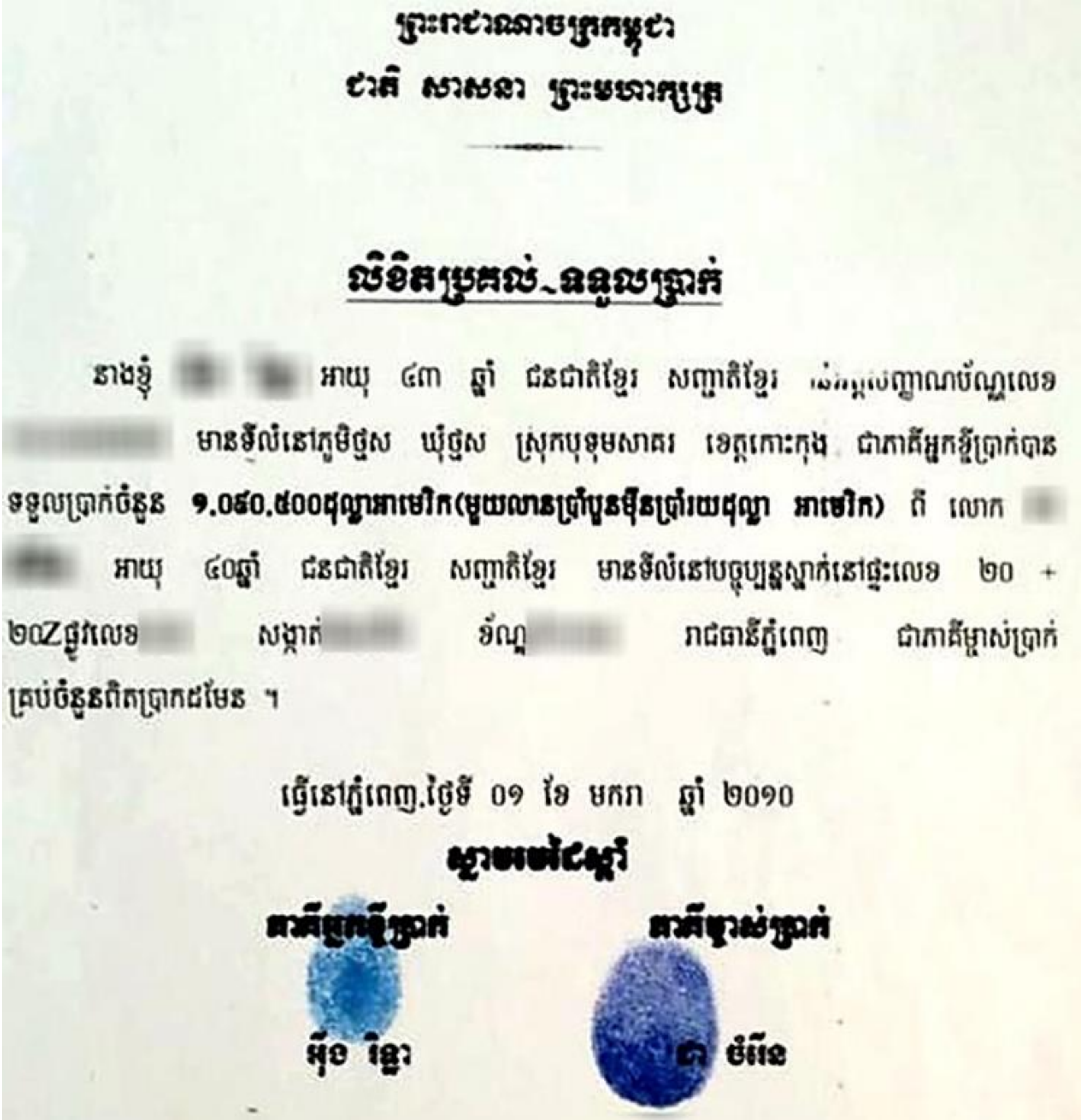

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

លិខិតប្រគល់_ទទួលប្រាក់

នាងខ្ញុំ [illegible] អាយុ ៤៣ ឆ្នាំ ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ ដែលកាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ [illegible] មានទីលំនៅភូមិថ្មស ឃុំថ្មស ស្រុកបុទុមសាគរ ខេត្តកោះកុង ជាភាគីអ្នកខ្ចីប្រាក់បានទទួលប្រាក់ចំនួន **១.០៩០.៥០០ដុល្លាអាមេរិក(មួយលានប្រាំបួនម៉ឺនប្រាំរយដុល្លា អាមេរិក)** ពី លោក [illegible] អាយុ ៤០ឆ្នាំ ជនជាតិខ្មែរ សញ្ជាតិខ្មែរ មានទីលំនៅបច្ចុប្បន្នស្នាក់នៅផ្ទះលេខ ២០ + ២០Zផ្លូវលេខ [illegible] សង្កាត់ [illegible] ខ័ណ្ឌ [illegible] រាជធានីភ្នំពេញ ជាភាគីម្ចាស់ប្រាក់គ្រប់ចំនួនពិតប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ.ថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០

ស្នាមមេដៃស្តាំ

ភាគីអ្នកខ្ចីប្រាក់	**ភាគីម្ចាស់ប្រាក់**
អ៊ុច រិន្ថា	**[illegible] ចំរើន**

ឧបសម្ព័ន្ធ៤

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

កិច្ចព្រមព្រៀងលក់ផ្តាច់ (អចលនៈវត្ថុ)

ធ្វើឡើងរវាង

លោក...................................អាយុ...........ឆ្នាំ មានទីលំនៅ ភូមិ..............ឃុំ-សង្កាត់........................ ស្រុក-ខណ្ឌ..........................ខេត្ត-ក្រុង..................... លេខទូរស័ព្ទលេខ....................... កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ......................... ទូរស័ព្ទលេខ:................................... ជាអ្នកទិញដី (ហៅកាត់ថា **ភាគី "ក"**) ។

និង

លោក...................................អាយុ...........ឆ្នាំ មានទីលំនៅ ភូមិ..............ឃុំ-សង្កាត់........................ ស្រុក-ខណ្ឌ..........................ខេត្ត-ក្រុង..................... លេខទូរស័ព្ទលេខ....................... កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរលេខ......................... ទូរស័ព្ទលេខ:................................... ជាអ្នកទិញដី (ហៅកាត់ថា **ភាគី "ខ"**) ។

ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាដូចខាងក្រោម:

ប្រការ១: **ភាគី "ក"** មានដីទំហំ......................ស្ថិតនៅក្នុងភូមិ ....ស្រុក............... ខេត្ត................ ក្នុងតំលៃ .... = ...ដុល្លារ (...............ដុល្លារអាមេរិក) (ក្នុងចំនួនដី ....ហិកតា) ។ រួមទាំងដើមឈើដែលមានដុះលើដី មានព្រំប្រទល់:

- ខាងជើងទល់នឹង.............................. - ខាងត្បូងទល់នឹង................................
- ខាងកើតទល់នឹង.............................. - ខាងលិចទល់នឹង................................

ប្រការ២: **ភាគី "ខ"** យល់ព្រមប្រគល់ប្រាក់កក់ចំនួន ៣០% ស្មើនឹង .... ជាប្រាក់កក់បណ្តោះអាសន្នលើចំណែកលើកទី១ នៃសរុបប្រាក់.. នៅថ្ងៃទី...........ខែ............ឆ្នាំ.............ដើម្បីយកទៅដោះស្រាយការងារផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយ **ភាគី "ក"** ។

ប្រការ៣: **ភាគី "ខ"** យល់ព្រមប្រគល់ប្រាក់កក់ចំនួន ៥០% លើកទី២ ស្មើនឹង .... នៅថ្ងៃទី...........ខែ............ឆ្នាំ............. ដើម្បីមកកាត់ឈ្មោះផ្ទេរសិទ្ធិជូនភាគី"ខ"រួចរាល់ ។

ប្រការ៣: **ភាគី "ខ"** ត្រូវប្រគល់ប្រាក់គ្រប់ចំនួននៅពេលដែល **ភាគី "ក"** កាត់ឈ្មោះរួចរាល់ហើយ ត្រូវប្រាក់ដែលនៅចំនួន ២០%ស្មើនឹង..................................... នៃទឹកប្រាក់សរុបទាំង ។

ប្រការ៤: **ភាគី "ក"** ក្រោយពីចុះកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ និងទទួលប្រាក់កក់ថ្លៃដីរួចហើយ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចដូចខាងក្រោម :

- ត្រូវចេញមុខដោះស្រាយចំពោះមុខច្បាប់ និងចំណាយប្រាក់ដោយខ្លួនឯង ប្រសិនបើមានតតីយជនណាមួយមកតវ៉ាថា ដីលក់ខាងលើនេះ ជាដីរបស់ខ្លួនមិនបានលក់ទេ ។
- ក្នុងករណី**ភាគី"ក"** កែប្រែឈប់លក់វិញ មិនគោរពតាមកិច្ចសន្យានេះ **ភាគី"ក"** ត្រូវសងសងជំងឺចិត្តថ្លៃខាតពេលវេលា និងប្រាក់កក់ឱ្យ **ភាគី"ខ"** ស្មើនឹងប្រាក់កក់ទទួលបានគុណនិង ២ដង ។
- ក្នុងករណី **ភាគី"ខ"** ដែលបានកក់ប្រាក់រួចហើយ ប្រែជាឈប់ទិញដីនោះវិញ ឬ មិនគោរពតាមកិច្ចសន្យាខាងលើប្រាក់កក់ដែលកក់ឱ្យ **ភាគី"ក"** ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃ: ។

ប្រការ៥: កិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងចំនួន ០៤ច្បាប់ ភាគី"ក" រក្សាទុកចំនួន ០១ច្បាប់ ភាគី"ខ" ចំនួន ០១ច្បាប់ និងមេធាវីចំនួនខាងសង ០២ច្បាប់ មានតំលៃ និងប្រសិទ្ធិស្មើគ្នា ។

ប្រការ៦: ភាគីទាំងពីរក្រោយពីអានកិច្ចសន្យា ហើយឯកភាពតាមខ្លឹមសារ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដូចមានចែងខាងលើទាំងស្រុងហើយ ភាគីទាំងពីរត្រូវផ្តិតមេដៃស្តាំទុកជាចំណាំ និង ទទួលអនុវត្តឱ្យបានល្អត្រឹមត្រូវតាមគោលការណ៍ច្បាប់ ។ ករណីមិនគោរពតាមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ភាគីដែលមិនគោរពត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ជាធរមាន នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ធ្វើនៅ. ថ្ងៃទី..........ខែ............ឆ្នាំ ២០......

ស្នាមមេដៃស្តាំភាគី"ខ" **ស្នាមមេដៃស្តាំភាគី"ក"**

បានឃើញ និង បញ្ជាក់ថា

គូភាគីទាំងពីរបានផ្តិតមេដៃនៅចំពោះមុខយើង

មេធាវីប្រាកដមែន ។

ធ្វើនៅ. ថ្ងៃទី..........ខែ.............ឆ្នាំ២០....

មេធាវី

ឧបសម្ព័ន្ធ៥

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

លិខិតលក់ទិញ

ឈ្មោះ..............................ភេទ...............អាយុ...........ឆ្នាំ ជនជាតិ..................សញ្ជាតិ..................

កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណឬលិខិតឆ្លងដែនលេខ.........................អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ........ផ្លូវ.........

ភូមិ............... ឃុំ/សង្កាត់...................... ក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ...................... រាជធានី/ខេត្ត.....................

មុខរបរ.................... លេខទូរស័ព្ទ......................... អ៊ីម៉ែល..........................។

បានលក់យានជំនិះ................................០១គ្រឿង (មួយគ្រឿង) ដែលមានភិនភាគដូចខាងក្រោម៖

ផ្លាកលេខ........................... ម៉ាក........................... ប្រភេទ........................... ពណ៌...................

ចំនួនស៊ីឡាំង............. ទំហំស៊ីឡាំង............. ចំនួនភ្លៅ............. លេខម៉ាស៊ីន.....................................

លេខតួ... លេខសាក់ស៊ី...

ទៅឱ្យឈ្មោះ...ភេទ.......... អាយុ............ឆ្នាំ ជនជាតិ ....

សញ្ជាតិ................................ កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ ឬលិខិតឆ្លងដែនលេខ..

អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ.............. ផ្លូវ.................. ភូមិ.................... ឃុំ/សង្កាត់.........................

ក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ................................. រាជធានី/ខេត្ត........................... មុខរបរ..............................

លេខទូរស័ព្ទ................................ អ៊ីម៉ែល...។

សូមធានាទទួលខុសត្រូវថាយានជំនិះខាងលើ ពិតជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ ពិតប្រាកដមែន។ បើថ្ងៃក្រោយមានជនណាមកអះអាងផ្ទុយពីការធានាខាងលើ ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ សូមធានា ទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ជាធរមាន។

ដើម្បីជាសក្ខីភាពនៃការធានារបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ និងសាក្សី សូមផ្តិតស្នាមមេដៃស្តាំទុកជា ភស្តុតាងតាមផ្លូវច្បាប់។

ថ្ងៃ........................ខែ...................ឆ្នាំ...............ព.ស...........

.... ថ្ងៃទី.................ខែ...................ឆ្នាំ២០.........

ស្នាមមេដៃអ្នកលក់ សាក្សីទី១ សាក្សីទី២ ស្នាមមេដៃអ្នកទិញ

ឧបសម្ព័ន្ធ៦

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

បិតរូបថត
4x6

កិច្ចសន្យាធានា

ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ.................................ភេទ............... អាយុ.................. ជនជាតិ..................
សញ្ជាតិ............. កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ...................... អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ....................
ផ្លូវលេខ.................. ភូមិ...................... ឃុំ/សង្កាត់........................ ក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ.........................
រាជធានី/ខេត្ត..........................មុខរបរ....................................លេខទូរស័ព្ទ..................................
អ៊ីម៉ែល...។

ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ សូមធានាទទួលខុសត្រូវចំពោះយានយន្ត ដែលមានភិនភាគដូចខាងក្រោម៖
ផ្លាកលេខ...................... ម៉ាក.................................ប្រភេទ.............................. ពណ៌....................
ចំនួនស៊ីឡាំង................ ទំហំស៊ីឡាំង..................... ចំនួនភ្លៅ............. លេខម៉ាស៊ីន.............................
លេខតួ..................................... លេខសាក់ស៊ី.................................. ពិតជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំពិតប្រាកដមែន និងសូមធានាទទួលខុសត្រូវថា យានជំនិះខាងលើពិតជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ ពិតប្រាកដមែន។ បើថ្ងៃក្រោយមានជនណាមកអះអាងផ្ទុយពីការធានាខាងលើ ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ សូមធានាទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ជាធរមាន។

ដើម្បីជាសក្ខីភាពនៃការធានារបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំ និងសាក្សី សូមផ្តិតស្នាមមេដៃទុកជា ភស្តុតាងតាមផ្លូវច្បាប់។

ថ្ងៃ...................... ខែ............ ឆ្នាំ............. ព.ស.........
.... ថ្ងៃទី...........ខែ..........ឆ្នាំ២០.........
ហត្ថលេខា និងស្នាមមេដៃ

ស្នាមមេដៃសាក្សី
ឈ្មោះ...
កាន់អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណលេខ....................
លេខទូរស័ព្ទ...

លេខ..............................
បានឃើញ និងបញ្ជាក់ថា៖
ម្ចាស់យានជំនិះឈ្មោះ...
ដែលមានទីលំនៅក្នុងឃុំ/សង្កាត់...
ពិតជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិយានយន្តលេខ............................ និងបានផ្តិតស្នាមមេដៃចំពោះមុខយើងពិតប្រាកដមែន។
ថ្ងៃ...................................... ខែ.................. ឆ្នាំ.................. ព.ស............
.... ថ្ងៃទី................ ខែ................. ឆ្នាំ២០.............
នាយប៉ុស្តិ៍នគរបាលរដ្ឋបាល...

ឧបសម្ព័ន្ធ៧

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំផ្ទេរកម្មសិទ្ធិយានយន្ត

ឈ្មោះ...អក្សរឡាតាំង...
អាសយដ្ឋានផ្ទះលេខ.............ផ្លូវ.............ភូមិ...............................ឃុំ/សង្កាត់.......................................
ក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ.......................... រាជធានី/ខេត្ត........................... លេខទូរស័ព្ទ................................។

សំណើសុំផ្ទេរកម្មសិទ្ធិយានយន្ត ដែលមានភិនភាគដូចខាងក្រោម៖
ម៉ាក..................................... កម្លាំងសេះ .... ចំនួនភ្លៅ .... ចំនួនស៊ីឡាំង.....................
ទំហំស៊ីឡាំង................. ប្រភេទ............................. ពណ៌..................... ទម្ងន់ទទេ.........................
ទម្ងន់ផ្ទុក...................... ឆ្នាំផលិត.......................... ចង្កូត..................... ប្រភេទប្រេង ....។

លេខម៉ាស៊ីន	លេខតួ ឬសារ៉ាក់ស៊ី

ពីឈ្មោះ...អក្សរឡាតាំង...
អាសយដ្ឋានផ្ទះលេខ....................ផ្លូវលេខ................ក្រុមទី...................ភូមិ.......................................
ឃុំ/សង្កាត់..............................ក្រុង/ស្រុក/ខណ្ឌ.............................រាជធានី/ខេត្ត...............................។

ថ្ងៃ..................ខែ.............ឆ្នាំ.................ព.ស.........
.... ថ្ងៃទី..............ខែ..............ឆ្នាំ២០.....
ហត្ថលេខា ឬស្នាមមេដៃ

សូមភ្ជាប់មកជាមួយ៖
- បណ្ណសម្គាល់យានយន្ត..០១ច្បាប់
- ផ្លាកលេខសម្គាល់យានជំនិះ (ករណីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិឆ្លងរាជធានី ខេត្ត) ....០១ច្បាប់
- វិញ្ញាបនបត្រត្រួតពិនិត្យលក្ខណៈបច្ចេកទេសយានជំនិះ................................០១ច្បាប់
- បង្កាន់ដៃពន្ធប្រថាប់ត្រាលើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិយានយន្ត លើកលែងតែទោចក្រយានយន្ត ត្រីចក្រយានយន្តគ្រប់ប្រភេទ និងត្រាក់ទ័រ ....០១ច្បាប់
- កិច្ចសន្យាជានា អមដោយលិខិតលក់ទិញ (បើមាន) និងមានបញ្ជាក់ពីប៉ុស្តិ៍ នគរបាលរដ្ឋបាល ....០១ច្បាប់